

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Emigrace z Československa – jak učit o tomto tématu
Emigration from Czechoslovakia - how to teach about this topic

Diplomová práce

Vedoucí práce:
PhDr. Salim Murad, Ph.D.

Autor:
Bc. Dana Lukáčová

Praha 2022

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Salimu Muradovi, Ph.D. za cenné rady, odborné vedení a v neposlední řadě za čas, který mi ochotně věnoval během konzultací.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací „Emigrace z Československa – jak učit o tomto tématu“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20. 04. 2022

Bc. Dana Lukáčová

Anotace

Předkládaná diplomová práce je zaměřena na život a činnost česko-římského teologa, katolického kněze a pedagoga Karla Skalického. Člověka, který se odhodlal za svým cílem, za touhou po kněžství, utéci až za hranice komunistického Československa do Rakouska a posléze do Itálie. Proto uprchlictví a jeho zařazení do problematiky mezinárodní migrace jsou též tématem této práce. V kontextu je pojednáno o historii a příčinách migrace. V neposlední řadě je prostor věnován vybraným metodám interaktivní výuky a na nich založeném materiálu, jenž je využitelný při vyučování tématu uprchlictví v hodinách Výchovy k občanství na druhém stupni základní školy.

Klíčová slova: didaktický materiál, interaktivní výuka, migrace, imigrace, exil, uprchlíci.

The submitted diploma thesis is focused on the life and activities of the Czech-Roman theologian, Catholic priest and pedagogue, Karel Skalický. A man who, to pursue his desire for the priesthood went as far as to illegally cross the state border to get to Austria and to Italy. Therefore, refugees and their inclusion in the issue of international migration have become one of the topics of this work. The history and causes of migration are discussed in a greater context. Last part of the thesis is devoted to selected methods of interactive teaching and material based on them. This material can be used in teaching the topic of refugees in Citizenship classes at the second stage of primary school.

Key words: didactic material, interactive teaching, migration, immigration, exile, refugees

Obsah

Úvod	6
1. Teoretická část	7
1.1. Vysvětlení pojmů	7
1.2. Vývoj uprchlictví po únoru 1948	10
1.2.1. Situace církve po únoru 1948	12
1.2.2. Koncepce potlačování vlivu církve	15
1.2.3. Omezování církevního vzdělávání	17
1.3. Důvody útěku emigrantů	20
1.3.1. Migrace v číslech	24
1.3.2. Jaký je rozdíl mezi uprchlíkem a migrantem?	26
2. Praktická část	32
2.1. Výuka k tématu uprchlictví v praxi	32
2.2. Vlastní didaktický materiál	49
2.3. O škole, kde bude realizovaná výuková lekce	51
2.4. Didaktické cíle	53
2.5. Emigroval, protože se chtěl stát knězem	56
2.6. Reflexe odučené hodiny	67
Závěr	69
Přílohy	77

Úvod

Migrace je součástí života všech lidských společností v průběhu celých jejich dějin. Je časově neomezená. V práci bude pojednáno o migraci od roku 1948. V češtině lze tento pojem vystihnout rovněž slovem stěhování. Jedná se o pohyb za účelem změny místa pobytu. Z hlediska směru pohybu rozlišujeme tradičně emigraci, pohyb obyvatel z určité země a imigraci neboli přistěhovalectví na území jiného daného státu. Za předpokladu, že se tedy člověk přesune do jiné země, v mateřské zemi bývá zpravidla označován jako emigrant, v zemi cílové naopak jako imigrant.¹

Lidé, kteří se pro takový čin rozhodnou, vykazují určité odhodlání a také velkou odvahu. Museli totiž přijmout celou řadu těžkých rozhodnutí. Jedním z nich bylo i opuštění své rodné země a domova, rodičů a dalších příbuzných. V emigraci si museli zvykat na nové prostředí, kulturu a styl života.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části. V teoretické se věnuji významu pojmů, které jsou spojeny s problematikou migrace a její historie po roce 1948 až do současnosti. Zaměřím se na migraci z náboženských důvodů, která vyústila změnou režimu po únoru 1948. A také proto bych se chtěla zmínit o jedné významné osobnosti náboženského a kulturního života, o profesoru ThDr., Th. D. Karlu Skalickém. V praktické části prezentuji aktivity vybraných organizací, které se mimo jiné věnují i tomuto danému tématu a motivují didaktickým materiálem, jak pracovat se žáky v hodinách Výchovy k občanství na druhém stupni základních škol a přiblížit jim téma migrace. Zvolila jsem lekci, ve které budeme pracovat s myšlenkovou mapou, hierarchizací informací metodou „Pyramida“, s informacemi a textovými nebo poslechovými úryvky doporučených webů ze života a činnosti Karla Skalického, fotografiemi – kresbami, s metodou „Pětílístek“. V závěru je obsažen cíl výukové lekce, kdy žák samostatně vyhledává, třídí a kriticky hodnotí získané informace, seznamuje se s motivy emigrace.

¹ Hrachovinová, E.: Úvod do sociální práce s migranty: problematika migrace a integrace v ES/EU a České republice. Olomouc: Caritas - Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2012. ISBN 978-80-87623-02-2.

1. Teoretická část

1.1. Vysvětlení pojmů

V úvodu teoretické části bych se chtěla věnovat vysvětlení základních pojmů, které se týkají problému migrace, emigrace, vystěhovalectví atd.

imigrace - změna místa pobytu směrem na území jiného než domovského státu; imigrace je procesem, při němž se na území států usídlují cizinci

imigrant - cizinec, přicházející do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru

legální migrace - proces řízeného, státem kontrolovaného přistěhovalectví. ČR může imigraci regulovat prostřednictvím vízové praxe a prostřednictvím pobytových oprávnění. Obecně souvisí s pracovní migrací, v rámci které ČR prostřednictvím regulovaného přijímání cizinců uspokojuje potřeby domácího pracovního trhu. ČR může kontrolovat, v mezích evropského práva, pracovní migraci na svém území, vč. stanovení národních kvót. Dalšími typy legální migrace může být např. migrace za účelem studia nebo sloučení rodiny;

mezinárodní ochrana - ochrana poskytnutá v České republice cizinci formou azylu nebo doplňkové ochrany

Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) - mezivládní organizace cílící na zajištění řádného a humánního řízení migrace a mezinárodní spolupráce v oblasti migrace. Od roku 2016 je přidruženou organizací OSN

migrace - přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních. S ekonomickým rozvojem se intenzita migrace neustále zvyšuje. Migrace může být krátkodobá, dlouhodobá, trvalá i opakovaná (cirkulární)²

² Často kladené dotazy. Slovníček pojmů. Odbor azylové a migrační politiky. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Nahráno 4. 9. 2015 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-poimu.aspx>

V Pedagogickém slovníku Průcha vysvětluje pojem migrace jako „přesídlování lidí uvnitř jedné země nebo do jiné země z důvodů ekonomických, politických či jiných. Z pedagogického hlediska nabývá dnes na důležitosti vzhledem k nutnosti vzdělávat děti imigrantů, často z velmi odlišných etnických skupin s odlišnou kulturou, jazykem, náboženstvím aj.“³

Každá společnost se staví k migraci a migrantům jinak. Vliv na postoj k migraci má současná situace ve společnosti, zkušenosti s migrací v minulosti, ale i tradiční kulturní jevy. Některé společnosti přijímají migranty bez problémů a jiné se dostávají s nimi do střetu. Na jedné straně ukazuje, že imigrace do České republiky nebyla výrazná, na druhé straně odmítá představu, že by české země byly z hlediska migrací zcela bez historie. Spíše naopak. Imigrace Řeků, Kubánců, Vietnamců, občanů Egypta, Afghánistánu, Sýrie, Albánie a dalších zemí nebyla vzácností, řada těchto migrací ale byla řízená, státem kontrolovaná a velká část těchto migrací byla koncipovaná tak, aby se s ní české obyvatelstvo nedostalo do hlubšího kontaktu.⁴

migrační politika EU - soubor pravidel upravující vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí na území EU. Právní úprava je například obsažena v těchto směrniciích: 2003/109/ES (o dlouhodobě pobývajících rezidentech), 2003/86/ES (sloučení rodiny), 2004/38/ES (o právu občanů Unie svobodně se pohybovat) a mnoha dalších, které upravují zejména podmínky pro pobyt za účelem studia, výzkumu, vysoké kvalifikace apod.⁵

nelegální migrace - v obecné rovině se jedná o migraci, která probíhá bez kontroly a řízení ze strany cílových zemí. Cizinci vstupují do cílových zemí, či v nich pobývají, bez řádného oprávnění (vízum, pobytové oprávnění). Z podstaty souvisí s kategorií uprchlictví. Řada osob, kterým je později přiznána mezinárodní ochrana, vstupuje na území hostitelského státu taktéž nelegálně. Podáním žádosti o mezinárodní ochranu (azyl) je jejich právní status „legalizován“. Ne všichni nelegální migranti, kteří zažádají o mezinárodní ochranu, se však pro ni kvalifikují. V případě nelegální migrace tak často hovoříme o tzv. “smíšených

³ Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J.: Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9., str. 124

⁴ Často kladené dotazy. Slovníček pojmů. Odbor azylové a migrační politiky. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Nahráno 4. 9. 2015 [cit. 11. 12. 2021].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

⁵ Tamtéž.

migračních tocích”. Nelegální migrace je zpravidla organizována sítěmi převaděčů a může v sobě proto nést aspekt organizovaného zločinu ve formě obchodu s lidmi⁶

nelegální migrant - cizinec, který vstupuje na území ČR bez platného oprávnění, nebo v ČR bez platného oprávnění pobývá. Důvody jeho vstupu na území mohou být rozdílné;

uprchlík - osoba, která splňuje definiční znaky uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy. V ČR je osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, označována jako azylant⁷

Dobrovolná a nedobrovolná migrace

Podle příčiny můžeme migraci rozdělit na dobrovolnou a nedobrovolnou. Někdy není možné mezi těmito skupinami určit hranici, protože se v mnoha případech dobrovolná migrace spojuje s migrací vynucenou. Za předpokladu, že osoba opustí svou vlast z vlastní vůle, svobodného přesvědčení například z důvodu dosažení určitého vzdělání, pracovní příležitosti či následování rodinných příslušníků, hovoříme o migraci dobrovolné. Vynucená migrace je naopak výrazem bezvýchodné situace individuálního charakteru, nedobrovolné rozhodnutí odchodu ze své země poháněné především politickými, ale i náboženskými, environmentálními či dalšími důvody, které ohrožují svobodu, obživu nebo život dané osoby.⁸

Vynucená migrace je výrazem bezvýchodné situace individuálního charakteru, nedobrovolné rozhodnutí odchodu ze své země poháněné především politickými, ale i náboženskými, environmentálními či dalšími důvody, které ohrožují svobodu, obživu nebo život dané osoby⁹. V drtivé většině případů migrantů nelze nalézt striktně pouze jeden faktor, jenž převládá a je tak rozhodujícím pro pohyb jedince, jednotlivé motivy se často překrývají, a proto se v souvislosti s příčinami migrace často hovoří o tzv. multifaktorové podmíněnosti.¹⁰ Petersen vymezuje ještě migraci masovou, která dle něj vzniká na základě kolektivního jednání, společensky sdílených vzorců chování, kdy

⁶ Často kladené dotazy. Slovníček pojmů. Odbor azylové a migrační politiky. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Nahráno 4. 9. 2015 [cit. 11. 12. 2021].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

⁷ Tamtéž.

⁸ Palát, M.: Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii. Ostrava: Key Publishing, 2014. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-228-0.

Pokud k přesunu obyvatel dojde v rámci jednoho státu, označujeme tyto osoby poté za tzv. vnitřně přesídlené, přičemž tento termín vychází z anglického Internally Displaced Person.

⁹ Tamtéž

¹⁰ Šonková E.: Fenomén uprchlictví a možnosti jeho využití v interaktivní výuce. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Pedagogická fakulta Katedra společenských věd. [online]. Nahráno 21. 7. 2017. [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné https://theses.cz/id/vz2a9k/DP_Sonkova_Eva_2017.pdf

velké skupiny obyvatelstva utíkají před strachem o svůj život, a to ať už se jedná o svobodné rozhodnutí skupin obyvatelstva, či je jejich pohyb vynucen jakýmkoli násilím.¹¹

Do této skupiny řadíme ještě migraci individuální., dobrovolnou, ale také ekonomickou. Ta zahrnuje osoby, které žijí mimo území státu, kde se narodili.

1.2. Vývoj uprchlictví po únoru 1948

Nová politická situace nejen v Evropě ale i ve světě ukázala vliv politického dění do způsobů a charakter mezinárodní migrace v socialistickém Československu byl po roce 1948 velice specifický, ale zároveň podobný situaci v ostatních evropských zemích sovětského bloku. Došlo k izolaci nejen od zbývající části světa, ale i kontakty mezi socialistickými zeměmi byly omezené a vzdálené přirozeným vztahům založeným na volném pohybu osob. Mezinárodní migrace byla redukována převážně na nelegální formu emigrace do západního světa. V tomto období neexistovala explicitně formulovaná imigrační politika, s výjimkou azylové, která byla v roce 1960 přizpůsobena socialistickému zákonodárství.¹²

Emigraci z Československa v letech 1948-1989 dominovaly tři hlavní vlny – po únorovém puči v roce 1948, po srpnové invazi v roce 1968 a po podpisu Charty.¹³ Po únorovém revolučním převratu bylo Československo uvrženo na dlouhých čtyřicet let do područí totalitní diktatury Sovětského svazu. Jedinou možností, jak se dostat do skutečného svobodného světa, byl útek do zahraničí. Bojovat proti tomuto režimu, jenž převzal moc, bylo nemožné. Pomoc ze zahraničí nepřicházela, o pomoci sousedních zemí nemohla být ani řeč, neboť se nacházely ve stejném postavení. Myšlenky na útek přicházely s prvními zprávami o zatýkání politicky nespolehlivých lidí, o propuštění ze zaměstnání (s okamžitou platností bez odstupného), vyhazování studentů vysokých škol

¹¹Drbohlav, D., Uherek, Z. : Reflexe migračních teorií. [online]. Nahráno 14. 1. 2008. [cit. 13. 12. 2021]. Dostupné z: <https://web.natur.cuni.cz/~ksgrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>

¹² Baršová, A., Barša, P.: Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav Brno 2005. Str. 217. ISBN: 80-210-3875-6

¹³ Hanzlík, J: Československá emigrace očima tajných materiálů. In: TÁBORSKÝ, J., (ed.). Securitas Imperii: Sborník k problematice zahraničních vztahů čs. komunistického režimu. IX. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. 2002. s. 269.

či o zatýkání vysokých politických činitelů. Komunisté ihned začali uskutečňovat svoje představy podle převzatého sovětského vzoru.¹⁴

Výzvědným službám komunistických zemí tzv. Východní Evropy připadla po Stalinově smrti a po pádu jeho politicky studené války větší a delikátnější práce. Chruščov přešel ke strategii koexistence, čímž komunistickým vládcům stoupla potřeba přesnějších informací o smýšlení a plánech druhé strany. Československá rozvědka proto dostala za úkol, kromě jiných pečlivě zmapovat český katolický kněžský exil v Římě a jeho vliv na postoj Vatikánu vůči Československu.¹⁵

Je třeba upozornit na to, že zcela přesná a nesporná čísla o celkovém počtu ilegálních emigrantů v době komunistického režimu neexistují a k dispozici jsou tudíž pouze odhady. K odhadovaným počtům ilegálních emigrantů můžeme dojít několika způsoby. Například sociologové se opírají o diferenční metodu, která srovnává údaje o přirozeném přírůstku obyvatelstva a o povoleném zahraničním stěhování s výsledky sčítání lidu. Hlavní nevýhodou této metody je fakt, že poskytuje pouze konečné saldo migrace, tj. pouhý rozdíl počtu emigrantů a imigrantů, čili přesný počet emigrantů nelze stanovit. Z údajů ministerstva vnitra rovněž bezvýhradně vycházet nelze, neboť evidence týkající se ilegální emigrace je neúplná, a to zejména v 50. a 60. letech. Dalším potenciálním pramenem jsou statistiky zemí cílového usídlení, i zde se však setkáváme s nedostatky. Problematické jsou například různé nepřesnosti v evidencích a časový posun mezi dobou odchodu a konečným usazením v nové zemi, které tak zkreslují důležité informace.¹⁶

Údaje o přesném počtu československých emigrantů v době komunistické éry se tedy značně liší. Nejnižší čísla uvádějí oficiální záznamy komunistické policie, podle kterých odešlo v letech 1948-1987 172 659 lidí¹⁷, z toho za prvních dvacet let tohoto období 35 789 lidí.¹⁸ Tyto údaje jsou ale vzhledem ke zmiňované neúplnosti evidence o ilegální emigraci a k absenci údajů z let 1988 a 1989 podhodnocené. Dnes se počty

¹⁴ Pacner, K.: *Osudové okamžiky Československa*. Praha: Themis, 1997. ISBN 80-85821-46-X. s. 346.

¹⁵ Skalický, K.: *Vyznání na hraně času a věčnosti: Všechny cesty vedou do Říma*. 2. vydání. Svitavy: Trinitas, 2020. Studium (Křesťanská akademie v Římě). ISBN 978-80-86885-52-0. Str. 180

¹⁶ Paukertová, L.: Několik základních údajů o odchodech z Československa, 1948-1991. In Brpoček, S., Hrubý, K. (eds.): *Češi za hranicemi na přelomu 20. a 21. století: Sympozium o českém vystěhovalectví, exulantství a vztazích zahraničních Čechů k domovu* 29. – 30. června 1998. Praha: Karolinum – Etnologický ústav AV ČR, 2000, s. 25-26.

¹⁷ NA, fond 02/1, sign. P 66/88, č.j. P 4570, tab. č. 3

¹⁸ ABS, fond A 7, a. j. 533, 1968, s. 1-4.

ilegálních emigrantů, zejména v historiografii, odhadují na více než 200 tisíc osob v letech 1948-1989 a zhruba 60 tisíc osob do roku 1968.¹⁹

Setkáme se ale i s čísly mnohem vyššími, ke kterým docházejí zejména různé demografické studie, jejichž odhady hovoří v letech 1948-1989 o půl milionu emigrantů.²⁰

1.2.1. Situace církve po únoru 1948

Komunisté již od samého počátku usilovali o přeměnu církvi v poslušný nástroj moci. Především katolická církev byla komunisty chápána ne jako kulturně sociální instituce, ale jako politická síla. Proto proti ní používali stejných metod a prostředků jako k tzv. politické reakci. Již 27. února tj. dva dny po převzetí moci zastavili komunisté vydávání většiny katolických periodik. Jako důvod byl uveden "nedostatek papíru".

Místo tří katolických týdeníků

Katolík (náklad 30 000 výtisků)

Neděle (náklad 120 000 výtisků)

Rozsévač (náklad 120 000 výtisků)

slíbili vydávání jediného periodika, nedělní Rozsévač (bez udání nákladu).²¹

Do církevních záležitostí začali svévolně zasahovat místní straniční funkcionáři. Množily se případy šikanování kněží. Komunistické vedení se zprvu vztah mezi státem a církvemi snažilo řešit na základě těchto možností:

- spolupráce režimu s církví na základě její "poslušnosti"
- dosažením politické neutralizace tím, že církevní hierarchie zveřejní svou loajalitu vůči novému režimu
- v případě neúspěchu těchto variant vyvolat konflikt a boj

¹⁹ Pernes, J., In Jeřábek, V., et al. : Českoslovenští uprchlíci ve studené válce. Brno: Stilus, 2005, s. 12, 18-19; Koura, P.: „Svědomy mi nedovolí šířit takové lži“. Český exil mezi únorem 1948 a srpnem 1968. In Wittlichová, L., (ed.). Vzkazy domů. Praha: Labyrint, 2012, s. 215.

²⁰ Tamtéž

²¹ Vlček, T.: 50. Léta – budování totalitního státu. Situace církve po Únoru 48. Totalita.cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php .

Autory dlouhodobé koncepce likvidace církve byli zejména Klement Gottwald, Alexej Čepička a Rudolf Slánský.²²

Koncepce likvidace církve předpokládala tyto úkoly:

I. etapa:

- přesvědčit věřící o kladném postoji režimu k náboženství,
- odhalit hierarchii jako služebníka cizí moci - Vatikánu,
- připravit zákony zajišťující kontrolu církví státem,
- trestně stíhat všechny pokusy o zneužití náboženství proti vládní politice.

II. etapa:

Měla izolovat církevní hierarchii a vytvořit nového mluvčího českého a slovenského katolicismu - ustanovit Svaz českých a Svaz slovenských katolíků – se kterými by vláda jednala jako s představitelem církve.

III. etapa:

Měla zajistit úplné oddělení církve od Říma tak, že:

- "Svazy" prohlásí katolickou církev za "národní", nezávislou na Římu,
- převezmou její majetek a zajistí vysvěcení biskupů²³

18. března 1948 vydal ústřední akční výbor Národní fronty **prohlášení o náboženské svobodě**:

„...svoboda náboženství a vykonávání náboženských obřadů je jednou ze základních zásad našeho lidově demokratického režimu. Ústřední akční výbor Národní fronty musí pečovat o to, aby náboženská svoboda byla všude v plné míře uchována, aby nerušený výkon náboženských obřadů byl zajištěn. Odsuzujeme samovolné zásahy do církevního školství a všechny akty, které by náboženskou mohly porušit....“²⁴

²² Vlček, T.: 50. Léta – budování totalitního státu. Situace církve po Únoru 48. Totalita.cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

²³ Vlček, T.: 50. Léta – budování totalitního státu. Situace církve po Únoru 48. Totalita.cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

²⁴ Vlček, T.: 50. Léta – budování totalitního státu. Situace církve po Únoru 48. Totalita.cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021].

Dostupné z: http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

Národní fronta zde odsuzuje pokusy o zneužití kazatelen a náboženského tisku k vystoupení proti režimu. Podle prohlášení ale zaujala většina kněží vůči režimu loajální stanovisko. Prohlášení nebylo jen deklarací svobody vyznání, ale znamenalo změnu ohledně orgánů zabývajících se církevní otázkou. „Pro stálé spojení s církvemi a náboženskými organizacemi se zřizuje při Ústředním akčním výboru Národní fronty komise pro záležitosti církevní.“²⁵

Došlo k jednání mezi představiteli moci a církevními hodnostáři. 15. dubna 1948 byla založena komise pro církevní a náboženské otázky při Ústřední akční výbor Národní fronty. V jejím čele stanul Alexej Čepička, v komisi byli dva kněží - Josef Plojhar a Josef Beneš. V květnu byla ustanovena oficiální delegace pro jednání se státem.

První fáze jednání (probíhala mezi 10. - 25 květnem)

Církvi šlo o přijatou koexistenci se státem a zejména o zachování církevního školství, komunistické moci o to, jak dostat církve do úplného područí.

Druhá fáze jednání (začala 11. června).

Situace se změnila. Proti církvi byl nastolen ostrý kurs. Církevní delegace chtěla jednat zejména o rostoucím proticírkevním boji a znovu zachování církevního školství. Čepička opakovaně naléhal na prohlášení loajality církve režimu. Chystá se naplňovat koncepci konečné likvidace církve. I tato jednání skončila bezvýsledně.

Zatímco probíhala jednání, nižší složky státního aparátu zasahovaly proti katolickým školám, spolkům, tisku.

Zásadní taktikou byl rovněž diferencovaný přístup ke kněžím. Duchovní byli rozděleni na tzv. "vlastenecké" a "reakční". Byla zde snaha vrazit klín mezi nižší duchovenstvo a hierarchii.²⁶

²⁵ Tamtéž

²⁶ Tamtéž

1.2.2. Koncepce potlačování vlivu církve

Od jara 1949 dochází v koncepci církevní politiky ke zlomu. Komunistické vedení rozhodlo o nové linii. Podřízení církve mělo být dosaženo nikoli dohodou s církevními hodnostáři, ale bojem proti nim. Měla být vytvořena tzv. "národní církev" - oddělená od Vatikánu a plně podléhající státu. Pro naplnění první etapy koncepce likvidace církve byla přijata série politických a administrativních opatření, které měla vytvořit předpoklady k rozkolu uvnitř církve - postavit věřící a nižší klérus proti vysokým hodnostářům.

Byl likvidován písemný styk biskupů s kněžími, aktivita církve byla omezena na obřady v kostele (ke všem shromážděním mimo kostel a pořádání církevních sbírek musel kněz žádat o povolení okresní úřad, byl úplně zastaven periodický tisk církve).²⁷

Tzv. "Katolická akce" a její následný krach

Politicky nejvýznamnější bylo rozhodnutí o organizování tzv. obrodného hnutí katolíků. Za tímto účelem vznikla "Katolická akce", jejíž zřízení se stalo významným mezníkem ve vztahu mezi církví a státem. Bezprostředně po jejím ustanovení se konaly krajské a okresní konference "věřících" na nichž byly tvořeny krajské a okresní výbory. Hlavním úkolem akce měl být tlak věřících na hierarchii v rámci církve - vyvolat rozkol uvnitř církve, a zároveň měla fungovat jako státem uznávaný mluvčí církve, s nímž budou úřady jednat.

Reakce komunistů na krach katolické akce byla ofenzivní. Začali navštěvovat kostely (!), kde sledovali obsah kázání a referovali o jeho obsahu. Vyvolávali incidenty při bohoslužbách, které poskytovaly záminku k pronásledování kněží.²⁸

Exkomunikační dekret byl vydán v Římě 20. června. Vztahoval se "na státem založenou Katolickou akci v Československu..." Vatikán tímto okamžikem přestal uznávat katolickou akci jako oficiální součást církve.

²⁷ Viček, T.: Perzekuce církví a náboženských organizací. Koncepce potlačování vlivu církve. Totalita.cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

²⁸ Viček, T.: Perzekuce církví a náboženských organizací. Koncepce potlačování vlivu církve. Totalita.cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

Reakce komunistické vlády byla okamžitá. Hned dalšího dne (21. června) československá vláda oficiálně oznámila, že přebírá vyřešení církevní a náboženské otázky do svých rukou.²⁹

Internace významných představitelů církve

Dalším způsobem likvidace vlivu církví byla internace jejich významných představitelů - biskupů, opatů, teologů i prostých kněží či řeholníků. Intenzita a způsob internace se různily podle místa, doby i případ od případu.

Arcibiskup pražský Josef Beran

Byl internován jako první. Internace začala 19. června 1949 po slavnosti Božího Těla na základě provokací příslušníků Státní bezpečnosti. Zpočátku domácí vězení v arcibiskupském paláci, od srpna 1950 ztřeštěný dozor. V březnu 1951 internován do arcibiskupského zámečku v Roželově u Rožmitálu. Po měsíci přestěhován do Růžodolu u Liberce. Zde pobyl dva roky.

Následovaly čtyři roky v Myštěvsi u Nového Bydžova a šest let v Paběnicích u Čáslavi.

V roce 1963 přestěhován do Mukařova u Říčan a posléze do Radvanova u Mladé Vožice. Zde se setkal s biskupem litoměřickým Trochtem, budějovickým Hlouchem, brněnským Skoupým, pomocným biskupem olomouckým Zelou, opatem Machalkou a jezuitským provinciálem Šilhanem.

10. ledna 1965 papež Pavel VI. jmenoval Berana kardinálem, a 19. února navždy opouští Československo.

Zemřel v Římě 17. května 1969.

²⁹ Viček, T.: Perzekuce církví a náboženských organizací. Internace významných představitelů církve. Totalita.cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021].
Dostupné z http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

Biskup litoměřický Štěpán Trochta

Jeho potíže začaly rovněž 19. června 1949, kdy přečetl pastýřský list "Věřícím v hodině velké zkoušky.". Bylo to jeho poslední vystoupení na veřejnosti. Za generálního vikáře mu byl dosazen tzv. "vlastenecký" kněz Eduard Oliva. 10. ledna 1953 byl Trochta zatčen.³⁰

Arcibiskup olomoucký Josef Matocha

Do jara 1950 měl volný pohyb, Na Květnou neděli 1950 dostal zákaz vykonávat velikonoční obřady a jakoukoli funkci ve své arcidiecézi. Koncem června byli zatčeni jeho nejbližší spolupracovníci, kněží Ryška a Prášek. Generálním vikářem byl jmenován další tzv. "vlastenecký" kněz Josef Glogar. Dobu od července 1954 až do své smrti 2. 11. 1961 strávil Matocha v ostré samovazbě v arcibiskupské rezidenci. Měl vypnutý telefon, odebrali mu rádio, zneprístupnili mu i část osobní knihovny. V předpokojí se střídali hlídači, kteří jej doprovázeli i na verandu, když se šel nadýchat čerstvého vzduchu.³¹

1.2.3. Omezování církevního vzdělávání

Zákon o vysokých školách č. 58/1950 Sb. byl parlamentem přijat 16. března 1950. Na jeho základě byly ze svazku univerzit vyňaty bohoslovecké fakulty. Vládním nařízením č. 112/1950 Sb. ze 14. července 1950 o bohosloveckých fakultách byla zřízena samostatná "Římskokatolická cyrilometodějská bohoslovecká fakulta v Praze."

Zrušeny byly:

Olomouc: bohoslovecká fakulta, diecézní učiliště, řeholní učiliště

Hradec Králové: diecézní učiliště

Litoměřice: diecézní učiliště

Brno: diecézní učiliště

České Budějovice: diecézní učiliště³²

V dubnu 1950 rovněž zaniklo pět řádových učilišť.

³⁰ Tamtéž

³¹ Vlček, T.: Perzekuce církví a náboženských organizací. Internace významných představitelů církve. Totalita cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

³² Vlček, T.: Perzekuce církví a náboženských organizací. Omezování církevního vzdělávání. Totalita cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

Potvrzeny či zřízeny byly tyto fakulty:

Praha:

Husova československá bohoslovecká fakulta,

Komenského evangelická bohoslovecká fakulta,

Pravoslavná bohoslovecká fakulta;

Bratislava:

Slovenská evangelická bohoslovecká fakulta;

Státní dozor nad bohosloveckými fakultami převzal od ministerstva školství Státní úřad pro věci církevní. Zároveň byla provedena rozsáhlá reforma studia.

Stát si přivlastnil právo zasahovat do výchovy kněžského dorostu a reformovat bohoslovecké studium.

Vedení fakult se ohradilo proti zkrácení délky bohoslovecké studia z pěti na čtyři roky. Nastala svízelná jednání, při kterých vedení fakult trvalo na těchto požadavcích:

- Studijní plán bude na Cyrilometodějské fakultě stejný, jako byl na teologické fakultě UK.
- Při čtyřletém studiu bude zachován stejný počet hodin jako při pětiletém.
- Vyučovat budou profesoři a docenti, kteří již na teologických fakultách či církevních učilištích učili.
- Všichni budou mít kanonickou misi od kancléře fakulty arcibiskupa Berana.

Stát chtěl co nejvíce zredukovat bohovědné disciplíny a zástupci fakulty se bránili zavedení politických disciplín.

Podle konečné kompromisní dohody byly studijní obory rozděleny do následujících 6 kateder:

- filozofie a základní teologie (apologetika)
- dogmatika a morálka
- biblické obory se stolicemi Starého a Nového zákona

- církevní dějiny
- praktické obory (pastorálka, homiletika, liturgika, pedagogika, katechetika, církevní právo)
- společenské nauky se třemi stolicemi marxisticko-leninských věd

Děkanem pražské bohoslovecké fakulty se stal Vojtěch Šanda, který byl Státním úřadem pro věci církevní penzionován v roce 1952. Po ročním působení Josefa Hronka se děkanem stal Jan Merell, který svůj úřad zastával dvacet let.³³

Rušení diecézních seminářů bylo dalším zásahem do struktury výchovy kněžského dorostu. Místo nich byly zřízeny dva generální semináře (v Praze a Bratislavě). Tento krok se setkal s odporem většiny bohoslovců, např. ze 120 brněnských seminaristů odešlo do pražského generálního semináře pouze 5 bohoslovců. Celkem se na novou fakultu zapsalo ze všech českých a moravských diecézí jen 138 uchazečů místo plánované tisícovky. Ostatní raději šli do civilních zaměstnání.

Pomocné technické prapory

Všichni však již v září 1950 obdrželi povolávací rozkazy k nástupu vojenské prezenční služby a byli zařazeni do těchto útvarů, ve kterých byli vystaveni k tzv. převýchově - avšak opět bezúspěšně. Mnozí z těchto bohoslovců využili uvolnění v 60. letech a dokončili kněžská studia v této době. Řada z nich rovněž obdržela tajné svěcení již dříve. Výchova vzdělávání budoucích kněží se sice dostala pod kontrolu režimu, ale přesto - zejména díky silným charakterovým vlastnostem bohoslovců, nedokázal je zlomit.³⁴

Říjen 1948

Dne 6. října 1948 vstoupil v platnost zákon č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky, který kvalifikoval nepovolené opuštění republiky jako trestný čin. Pachatel podle bezpečnostního a justičního aparátu nejen že přestupoval zákon, ale dával se odchodem do zahraničí i do služeb nepřítele.

V padesátých letech však bylo odsouzení na základě paragrafu o opuštění republiky spíše výjimečné. Osoby zadržené na státních hranicích byly totiž podle principu tzv. notoriety

³³ Viček, T.: Perzekuce církví a náboženských organizací. Omezování církevního vzdělávání. Totalita.cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z : http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

³⁴ Tamtéž.

(tj. nahrazení objektivního důkazu tvrzením, že nějaká skutečnost je všeobecně známa) paušálně obviňovány z přípravy velezrady, za níž byla mnohem vyšší trestní sazba, 10-25 let odnětí svobody.³⁵

V případě nedovoleného překročení hranic do Polska nebo Maďarska byl tento čin zpravidla posuzován jako přestupek, i když ve srovnání s dobou před únorem 1948 byly tresty výrazně přísnější.³⁶ Vzhledem k tomu, že mimo dosah československé justice stát nemohl vůči emigrantům tresty vykonávat, v 50. letech alespoň trvale zamezoval návštěvám a návratům do Československa, a to i tehdy, když se emigrant stal občanem jiného státu. Na druhou stranu byly čas od času vyhlášovány pro emigranty amnestie, využívalo jich však naprosté minimum občanů a někteří se po návratu do ČSR dokonce pokusili emigrovat znovu.³⁷

Rok 1956

Rok 1956 ukázal, že k násilné změně nedojde a tak nejperspektivnějším exilovým politickým názorem byl gradualismus, formulovaný Pavlem Tygridem prostřednictvím časopisu Svědectví.

Gradualismus byl realistický a vstřícný postoj k očekávanému liberálnímu vývoji ve společenských a mocenských strukturách komunistického režimu.

Nátlak ze strany komunistického režimu poznalo mnoho lidí. Někteří raději opustili svůj domov a pocítili nejistotu exilu.³⁸

1.3. Důvody útěku emigrantů

- a) Nesouhlas s novým režimem a jeho praktikami (všechny skupiny obyvatel).
- b) Strach o vlastní život (nekomunističtí politici, vojáci, letci v R A F, odbojáři).
- c) Buržoazní původ (ztráta veškerého majetku, nic jim nezůstalo).
- d) Nemožnost vlastní realizace (ztráta zaměstnání, týkalo se to hlavně intelektuálů a vědců).

³⁵ Rychlík, J.: Cestování do ciziny v habsburské monarchii a v Československu. Pasová, vízová a vystěhovalecká politika 1848-1989. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007, s. 38-40.

³⁶ Tamtéž

³⁷ Tvrdíková, M.: Československý exil a emigrace v letech 1968–1989. Diplomová práce. [online]. Masarykova univerzita Brno. Filozofická fakulta. Nahráno 21. 7. 2007. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://cha.fsv.cvut.cz/mapp.php?map=4D>

³⁸ Tamtéž.

- e) Absolvování Vysoké školy v zahraničí (vyhození studenti a další, jež chtěli studovat).³⁹

Lidé se k útěku rozhodovali z hodiny na hodinu. Útěk se nesměl odkládat, aby nebylo pozdě na jeho realizaci. Uprchlík měl několik možností jak se dostat za hranice. První z nich bylo pořízení přesné mapy hraničního pásma i s nejnovějšími úpravami a nalezení nejjednodušší cesty útěku. Nejčastěji byla využívána pohraniční pásma sousedící s Německem (americká okupační zóna), neboť v Rakousku se nacházela sovětská zóna, a tak uprchlíkům hrozilo nebezpečí, že by mohli být odvezeni zpátky do Československa. Druhým způsobem bylo navázání kontaktů s převaděči, kteří měli přesné informace o dané oblasti, znali důvěrně terén a hlavně to byli „... idealisté, kteří považovali pomoc pronásledovaným za svou vlasteneckou povinnost.“ Po únorovém převratu samovolně začali vznikat tyto převaděčské organizace, avšak StB se snažila co nejdříve tyto jedince vypátrat a zlikvidovat. Tito převaděči byli lidé, jež za sebou měli zkušenosti z druhé světové války, kdy z Protektorátu utíkali lidé, kteří chtěli bojovat v československých legiích. Také k nim patřili lesníci, kteří terén znali dokonale a nebáli se pomáhat. Druhým typem převaděčů byly osoby, jež se na uprchlících osobně obohacovaly, za převedení si účtovaly nehorázně vysoké částky (český člověk byl vždy velmi vynalézavý, hlavně když mu z toho „něco kápne“). Poslední skupinou byl falešní převaděči, kteří se za ně pouze vydávali a přitom byli agenti Státní bezpečnosti. Ti nepožadovali nehorázně vysoké částky, neboť jim žádné riziko nehrozilo (pro ně) a především si nízkou částkou získali uprchlíka, který měl pocit, že narazil na osoby z první skupiny.⁴⁰

Začátkem června 1948, krátce po svém útěku na Západ, napsal novinář Ferdinand Peroutka: „Kdo opustil vlast, aby se jinde měl lépe, je emigrantem. Kdo odejde z domova, poněvadž mu byla vzata možnost žít svobodně a podle své víry, je exulantem. My jsme exulanti.“ A pokračoval v úvaze, v níž vykreslil exulanta jako „vojáka v boji o svobodu“, jehož hlavní zbraní je jeho příkladné a morální počínání, neboť „nikdo z nás není jen soukromou osobou, je také vyslancem své země a své víry.“ Platí ale dělení na elitnější (politicky angažovaný) „exil“ a přízemnější „emigraci“ pro celá léta 1948–1989? Máme se ho držeti dnes a na „ekonomické emigranty“ hledět s jistým despektem? Nebo tím

³⁹ Pacner, K. Osudové okamžiky Československa. Praha: Themis, 1997. ISBN 80-85821-46-X. s. 348.

⁴⁰ Vykoupil, L.: Slovník českých dějin. 2., přeprac. a dopl. vyd. Brno: J. Zirkus, 2000. ISBN 80-902782-0-5, s. 165.

Pejskar, J. Útěky Železnou oponou. 2. přeprac. a rozšíř. vyd. Praha: Melantrich, 1992. Memoáry (Melantrich). ISBN: 80-7023-125-4. s. 23.

přistupujeme na výklad, který prosazoval komunistický aparát, líčící emigranty jen bloc jako darebáky, „za mrzký peníz zrazující vlast“? Na tu otázku lze odpovědět teprve při bližším pohledu na ty, kdo z Československa odcházeli.

Na lodi i ve „stěhováku“ Ferdinand Peroutka prchal do exilu krátce po převratu, v tzv. první vlně, u níž převládaly tři základní motivy: obava před perzekucí a vězněním, neochota přizpůsobit se amorálním bolševickým požadavkům a touha dělat něco zvenčí proti diktatuře. Po únoru 1948 tak zemi opustila řada politiků, mezi jinými Helena Koželuhová, novinářka a tehdy již bývalá lidovecká poslankyně, národní socialisté Petr Zenkl, Hubert Ripka a Vladimír Krajina, agrárník Ladislav Karel Faierabend, sociální demokrat Václav Majer... Jejich útěky bývaly dramatické: Státní bezpečnost je hlídala a sledovala, rodiny se často dostávaly ze země postupně, s pomocí přátel a placených převaděčů. Významný protinacistický odbojář Vladimír Krajina přešel hranice na lyžích, Helena Koželuhová byla při útěku zatčena a jen zázrakem s dcerou unikla, její druhá dcera však zůstala v Československu a na Západ tajně přešla později. Faierabend cestoval i s rodinou po Labi ukrytý v nákladní lodi. Peroutka odjížděl od pražského smíchovského nádraží schovaný ve stěhovacím voze, hranice pak přecházel pěšky. K pounorovým uprchlíkům, kteří nechávali doma majetky i blízké v ohrožení (přičemž někteří z nich prožili v exilu už nacistickou okupaci), patřili spisovatelé Egon Hostovský a Jan Čep, básník Ivan Blatný, herec Jiří Voskovec, podnikatel Tomáš Baťa mladší atd. atp. Řadí se k nim například i novinář Pavel Tigrid, jehož památce byl věnován 3. ročník Ceny Příběhů bezpráví. Jde o celou řadu slavných postav, vedle nichž ovšem utíkali kněží, tehdy neznámí studenti, vojáci, lidé všeho věku, povolání i názorové orientace. Každá emigrace je složitý příběh, každý útěk s sebou nesl obrovské riziko (a tragické konce nezdařených útěků jsou samostatnou kapitolou, podobně jako únosy zpátky do ČSR. Idealismus drtivé většiny pounorových exulantů se dá těžko zpochybňovat. Málokdo z nich tušil, co ho v cizině čeká, odcházeli v čase, kdy rozdíly mezi Západem a domovem z hlediska životní úrovně byly zanedbatelné, zakoušeli bídu uprchlických táborů (jen v Německu jich bylo několik, v Řezně, Mnichově, Norimberku...⁴¹).

Při pohledu na složení exulantů je zřejmé, že odcházeli ve velkém procentu politici, diplomaté, vědci, umělci, vojáci. Z osobností politického života to byli např. Petr Zenkl, Hubert Ripka, Jaroslav Stránský, Bohdan Chudoba, Bohumil Laušman, Helena Koželuhová, Jiří Horák; z umělců třeba Rafael Kubelík, Ferdinand Peroutka, Pavel Tigrid,

⁴¹Drda, J.: Jeden svět na školách. Příběhy bezpráví – emigrace a život v exilu. Člověk v tísní, o. p. s., 2011, 2016, 2019. ISBN 978-80-7591-025-7.

Jára Kohout, Jan Čep, Egon Hostovský, Jiří Voskovec, Ivan Blatný, František Listopad, Viktor Fischl, v zahraničí už zůstali Bohuslav Martinů či Toyen; z vědců Vratislav Bušek, František Kovárna, Jiří Kovtun či Erazim Kohák; z diplomatů např. Ján Papánek, Juraj Slávik; z prostředí šlechty Schwarzenbergové, Lobkowitzové, Kinští, Kolowratové; z význačných příslušníků armády Sergej Ingr či František Moravec.

Mnoho poučnorových emigrantů se zapojilo v zahraničí do aktivit, které měly za cíl svobodné Československo. Mezi nejvýznamnější aktivity patřilo založení RFE – Rádia Svobodná Evropa (Kongresem USA), jehož vysílání v Mnichově začalo v roce 1951. Prvním ředitelem českého oddělení byl Ferdinand Peroutka a na vysílání RFE se podílely celé generace čs. emigrantů. Svou významnou roli měla však i další rádia, na jejichž vysílání se podíleli rovněž čeští emigranti – Hlas Ameriky, BBC, Rádio Vatikán a jiné. Vznikly desítky časopisů, vydavatelství, nejvýznamnějším časopisem bylo určitě Tigridovo Svědectví (vycházelo v letech 1956-1992)⁴².

⁴² Jeřábek, V., Českoslovenští uprchlíci ve studené válce: dějiny American Fund for Czechoslovak Refugees., Brno: Stilus, 2005. 296 s. Prameny a studie k dějinám Českého exilu 1948 – 1989, sv. 8 ISBN 80-903550-0-5
Tigríd, P.: Politická emigrace v atomovém věku. Praha: Prostor, 1990. ISBN 80-85190-00-1.
Albright, M. Korbel, Wittlichová, L., ed. Vzkazy domů: příběhy Čechů, kteří odešli do zahraničí (emigrace a exil 1848-1989). Praha: Dny České státnosti, 2012. ISBN 978-80-87260-46-3.
Wikipedie, TOTALITA, Ústav pro studium totalitních režimů, Slovník české literatury po roce 1945; Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Slovn%C3%ADk_%C4%8Desk%C3%A9_literatury_po_roce_1945 rozhovory v tisku, rozhlase. 8. 2. 2021 Publikováno na webu Moderní dějiny. [online]. Nahráno 9. 11. 2015. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/emigrace-z-ceskoslovenska-a-exil/>

1.3.1. Migrace v číslech

Mezi nejvýznamnější důvody existence nelegálních ekonomických aktivit cizinců v Česku patří především silná poptávka po levných a flexibilních zahraničních pracovnících v nekvalifikovaných manuálních zaměstnáních spolu s vyvinutým systémem zájmových skupin zprostředkovatelů.⁴³

Tabulka 1. Migrační ztráty Českých zemí, 1948 – 1990⁴⁴

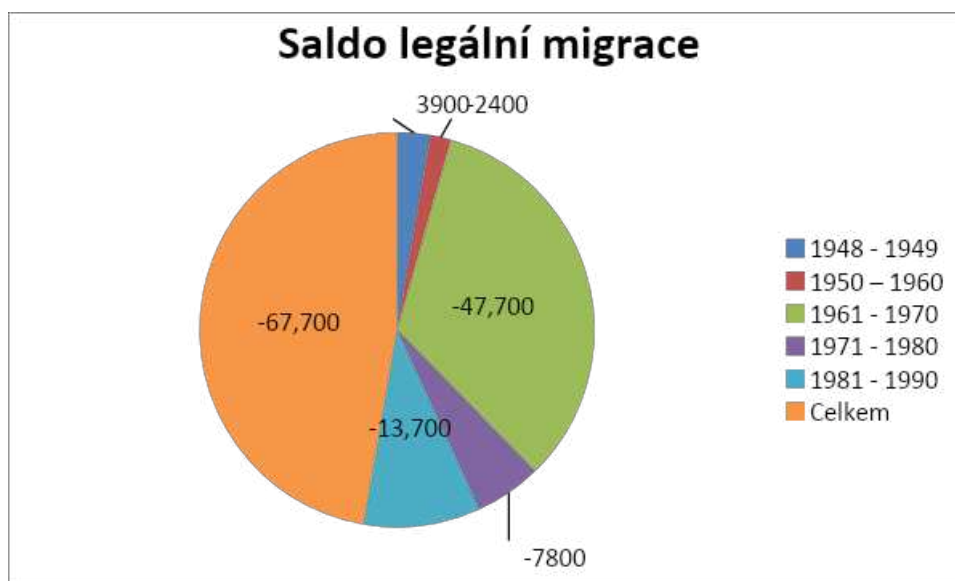
Období	Saldo legální migrace	Nelegální migrace	Celkem
1948 - 1949	3900	-250 000	- 246 100
1950 – 1960	- 2400	- 32 500	- 34 900
1961 - 1970	- 47 700	- 116 800	- 164 500
1971 - 1980	-7800	- 43 200	- 51 100
1981 - 1990	-13 700	- 40 000	- 53 700
Celkem	-67 700	- 482 500	- 550 300

Poznámky: Jedná se o celkové počty za období (odhady).

⁴³ Drbohlav, D.: Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 2010. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-039-1. str. 26

⁴⁴ Tamtéž

Diagram č. 1

Podle údajů, které v červnu 2020 zveřejnila OSN, je v současnosti celosvětově nuceně vysídleno nejvíc osob od konce druhé světové války. Své domovy muselo opustit celkem 79,5 milionu lidí, více než 1 % světové populace. Z nich 45,7 milionů bylo vysídleno uvnitř své vlastní země, ostatní hledali bezpečí za jejími hranicemi. Více než polovina z nich pochází ze tří zemí – Sýrie, Venezuely a Afghánistánu a téměř polovinu z celkového počtu představují děti. Drtivá většina uprchlíků, 85 %, zůstává v rozvojových zemích. Nejvíce jich hostí Turecko, Kolumbie a Pákistán, jen malá část jich přišla do Evropy – především do Německa a Švédska. V roce 2019 nově opustilo své domovy 15 milionů lidí. Nehledě na dramatický globální kontext, počet lidí, kteří v důsledku válek a pronásledování přicházejí do Evropy od krizových let 2015-2017 postupně klesá. Část české veřejnosti nicméně stále sleduje tento vývoj s obavami. Uprchlíctví se stalo jedním z hlavních témat společenské diskuze, ve které však někdy chybí základní fakta a čísla.⁴⁵

⁴⁵ Uprchlíci v číslech. Člověk v tísni Česká republika. Jaký je rozdíl mezi uprchlíkem a migrantem? [online]. Nahráno 6. 1. 2022. [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

1.3.2. Jaký je rozdíl mezi uprchlíkem a migrantem?

Uprchlíka definuje Úmluva OSN o právním postavení uprchlíků z roku 1951 jako „člověka, který má opodstatněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo politickému přesvědčení“. O azyl může požádat každý, kdo o sobě tvrdí, že je uprchlík a žádá mezinárodní ochranu, ale ne každý žadatel o azyl je uznán uprchlíkem – na tento status neexistuje právní nárok a rozhoduje se o něm i na základě vnitrostátní právní úpravy. Vedle azylu může cizinec v Česku získat ještě status osoby s doplňkovou ochranou, která mu zajišťuje obdobná práva, ale na rozdíl od azylu pouze na dobu určitou.

Migrant oproti tomu opouští svou zemi víceméně dobrovolně a od příchodu do jiného státu očekává zlepšení své ekonomické situace, chce dosáhnout lepšího vzdělání nebo se stěhuje kvůli rodině.⁴⁶

⁴⁶ Uprchlíci v číslech. Člověk v tísni Česká republika. Jaký je rozdíl mezi uprchlíkem a migrantem? [online]. Nahráno 6. 1. 2022. [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Současná definice⁴⁷

Migrant	Uprchlík	Osoba s doplňkovou ochranou
Osoba, která přichází do jiného státu za účelem zlepšení ekonomické situace, studiem, nebo se stěhuje kvůli rodině	Osoba, která má odůvodněný strach z pronásledování v zemi svého původu	Osoba, která má odůvodněný strach z dočasného pronásledování / ohrožení v zemi svého původu (zejména oběť vál. konfliktu)
Musí mít platný cestovní doklad	Musí požádat o azyl a v rámci azylového řízení získat statut uprchlíka	Musí požádat o azyl a v rámci azylového řízení získat statut osoby s doplňkovou ochranou
Musí mít platné vízum, vydané před vstupem na území státu	Po udělení statutu nesmí být navrácena do země svého původu, azyl je udělený na dobu neurčitou	Země, která jí poskytla ochranu, je zavázána se o ní postarat do té doby, než skončí nebezpečí v zemi jejího původu, poté může být ochrana odejmuta
Stát jí může vydat víza či povolení k pobytu, pokud naplní zákonem stanovené předpoklady, není to ale jeho povinností	Země, která jí poskytla azyl, je zavázána se o ní postarat	

⁴⁷ Uprchlíci v číslech. Člověk v tísni Česká republika. Jaký je rozdíl mezi uprchlíkem a migrantem. [online]. Nahráno 6. 1. 2022. [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Diagram č. 1⁴⁸

Kdo jsou žadatelé o azyl v zemích EU?

Podle Eurostatu hrálo v roce 2019 prim následujících pět zemí, odkud přišlo nejvíce žadatelů o azyl: Sýrie (10,9 %), Afghánistán (8,2 %), Venezuela (6,3 %), Irák (4,9 %) a Kolumbie (4,5 %). Syřanů, kteří utíkají ze země postižené válkou, bylo v minulém roce ze všech žadatelů nejvíce – přes 78 000 osob, přičemž jejich počet rok od roku stále klesá. Z Afghánistánu zase utíkají zejména lidé, kteří v posledních 15 letech pracovali pro mezinárodní společnosti, a kterým nyní hrozí pronásledování. V meziročním srovnání přibylo nejvíce žadatelů ze zemí Jižní Ameriky – Venezuely a Kolumbie, které se potýkají s vnitřními konflikty, jejich společný meziroční nárůst činí asi 45000 žadatelů o azyl.⁴⁹

⁴⁸ Uprchlíci v číslech. Člověk v tísni Česká republika. [online]. Kolik cizinců v Česku získalo mezinárodní ochranu? Nahráno 6. 1.2022. [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z:

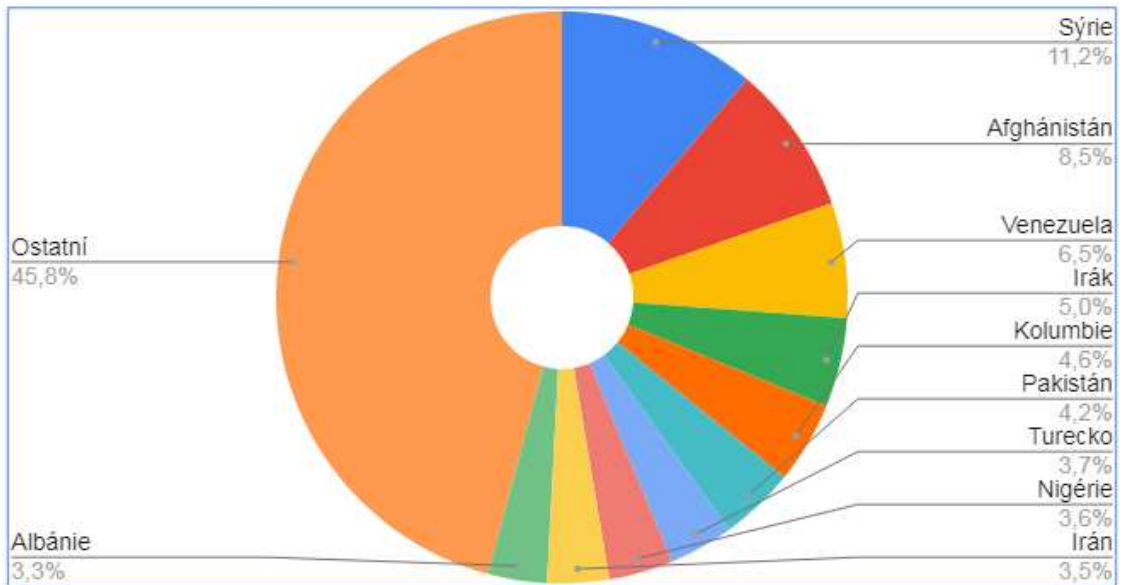
<https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

⁴⁹ Uprchlíci v číslech. Člověk v tísni Česká republika. Kdo jsou žadatelé o azyl v zemích EU?

Nahráno 6. 1. 2022.[cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

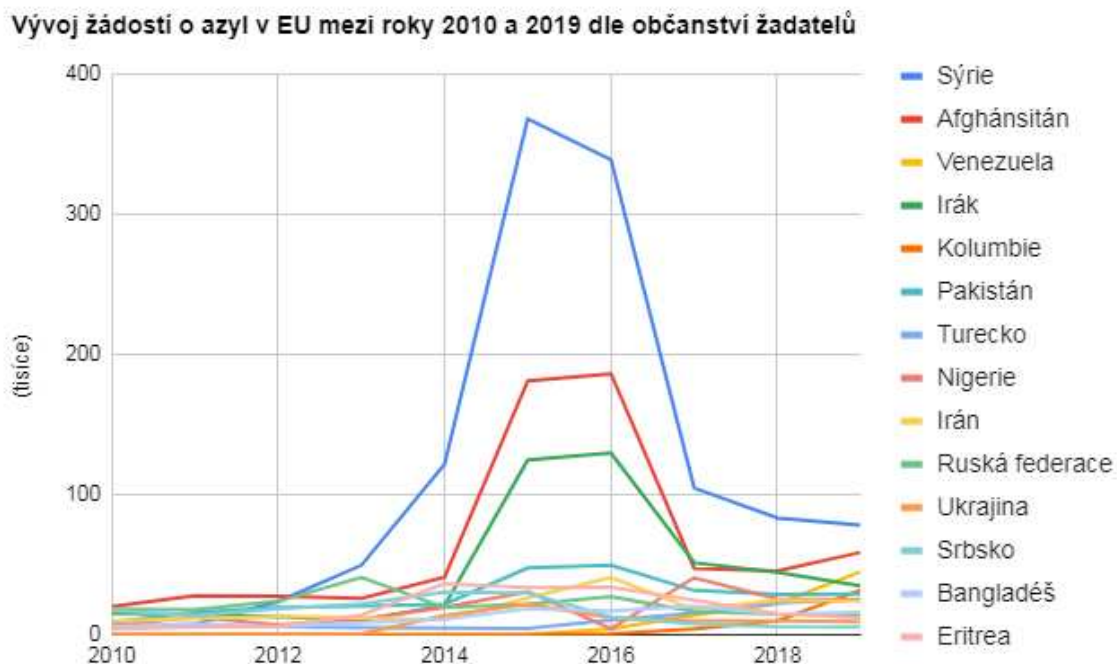
Diagram č. 2⁵⁰

Žadatelé o azyl v zemích EU v roce 2019
Celkem 721 490 osob

⁵⁰ Uprchlíci v číslech. Člověk v tísni Česká republika. Žadatelé o azyl v zemích EU v roce 2019
Nahráno 6. 1. 2022. [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Graf č. 1⁵¹

Cizinci na našem území⁵²

Počet cizinců na území ČR setrvale stoupá. K 31. březnu 2021 bylo na území ČR registrováno celkem 656 301 osob cizí státní příslušnosti, z toho 344 334 na základě oprávnění k přechodnému pobytu a 311 967 mělo v ČR trvalý pobyt. Mezi cizinci pobývajícími legálně na území ČR převažují občané třetích zemí (400 195 osob, tj. 61 %) nad občany členských států EU, EHP a Švýcarska (256 106 osob, tj. 39 %). U cizinců, kteří mají na území České republiky přechodný pobyt, převažuje účel pobytu zaměstnání (50,2 %), dále účel pobytu sloučení rodiny (18,4 %), studium (8,2 %) a podnikání (5,3 %).

⁵¹Uprchlíci v číslech. Člověk v tísni Česká republika. Vývoj žádostí o azyl v EU mezi roky 2010 a 2019 dle občanství žadatelů. Nahráno 6. 1. 2022. [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z:

<https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

⁵²Uprchlíci v číslech. Člověk v tísni Česká republika. Cizinci na našem území. Nahráno 6. 1. 2022.

[cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Diagram č. 3⁵³

⁵³ Vývoj počtu cizinců podle typu pobytu. Český statistický úřad.: Ředitelství služby cizinecké policie Ministerstva vnitra ČR. [online] Nahráno 23. 3. 2022. [cit. 25. 3. 2022]. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>

2. Praktická část

2.1. Výuka k tématu uprchlictví v praxi

Výukové metody vybraných vzdělávacích organizací⁵⁴

Níže naleznete metodiky, které lze použít při výuce.

Kdo	Co- metodika	Stručný popis	Náš tip:	Kde k dostání
ARPOK	Migrace není legrace. Příručka, manuál pro pedagogy 2. stupně ZŠ a SŠ	Projekt napomáhá mladým lidem prostřednictvím pedagogů vnímat problematiku migrace a migrantů v celé její šíři a přispívá tak k rozvoji tolerantní a otevřené společnosti.	Naleznete zde doporučené výukové materiály pro pedagogy: publikace a portály. Zajímavý je zde též slovníček pojmů souvisejících s migrací.	Celý manuál pro pedagogy lze stáhnout zdarma na: http://arpok.cz/wpcontent/uploads/2013/02/Migrace_neni_legrace_manual_pro_pedagogy.pdf
SOMSPOL	Metodika pro pedagogy základních škol	Vzdělávání žáků nečeského původu, zejména s ohledem na kulturní a jazyková specifika (vnímání postavení jedince vůči kolektivu, rozdíly ve verbálním vyjadřování a v projevování emocí, různé interpretační modely pro psychické stavy a procesy nebo odlišný pohled na otázky soukromí a intimity).	Vzdělávání žáků-cizinců s ohledem na kulturní a jazykovou situaci – str. 86 (Jasmin Muhič)	Dostupné na: http://www.somspol.wz.cz/projektdocs/metodika_pro_pedagogy_zakladnich_skol.pdf

⁵⁴ Rozcestník aktivit a metodik k tématu migrace. Metodické materiály pro pedagogy. Sdružení pro integraci a migraci.[online].[cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z:
https://www.migrace.com/adm/_upload/docs/rozcestnik-metodik-k-tematu-migrace-a-integrace_15677711_21.pdf

Aktivity na úvod do migrace (Co je migrace? Proč lidé odcházejí?)

Kdo	Co- metodika	Stručný popis	Náš tip:	Kde získat
Člověk v Tísni - Varianty	Migrace od A do Z alfabox na pojmy týkající se migrace.	Žáci se zorientují v základních pojmech souvisejících s migrací a dokáží je vysvětlit.	Zařadit do alfaboxu slova, která chceme, aby si žáci osvojili. Na úvod do migrace zařadit slova: migrace, emigrace, uprchlík, ekonomický migrant, cizinec...	Aktivitu lze nalézt v metodice Bohouš a Dáša: Tváří v tvář migraci. Dostupné na: https://www.varianty.cz/download/docs/1782_bad-migrace-web-fin-01.pdf
Interkulturní centrum Praha	Migrace – pojmy, moji sousedé, strom migrace	Žáci si osvojí pojmy související s migrací, seznámí se s příběhy cizinců žijících v ČR, uvědomí si výhody i nevýhody migrace	Tip na aktivitu: strom migrace – do dopadů zařadit plusy i negativa. Navázat např. aktivitou, co nám migrace přináší? Odkud jsou věci, které běžně používáme?	Metodika je dostupná na: http://mkc.cz/doc/MANUALngonpoCJ.pdf

Aktivity na identitu:

Kdo	Co- metodika	Stručný popis	Náš tip:	Kde získat
Organizace pro pomoc uprchlíkům	Můj svět tady a tam – prevence rasismu a xenofobie, utváření vlastní identity.	Uvědomění žáků – Kdo jsem a následně uvědomování Kým bych byl. Žáci rozvíjí analytické jednání, receptivní jednání, receptivní jednání a produktivní jednání. Žáci se budou zabývat předsudky,	Náměty na aktivitu: Co je mému srdci blízké? Kde na světě bych chtěl žít? Jak nás vidí ostatní? Pavouk spojení.	Aktivity i návod, jak s nimi pracovat ve třídě, naleznete v metodice Jsme lidé jedné Země. Dostupné na: https://drive.google.com/file/d/0B3sxipBcnOIDZjExOWZmY2YtNzFkNS00W15LW10NjUtYWUwNzBhODE2ODRI/view

		lidskými právy a migrací.		
ARPOK	Metoda Anti-bias – Molekuly identity, mluvící židle	Cílem metodiky je především rozvoj respektu, tolerance a poznávání rozmanitosti ve společnosti, ale také prevence nesnášenlivosti. Přístup antibias se snaží o vědomou práci s předsudky, sociální spravedlnost a působení proti diskriminaci	Doporučené aktivity: Mluvící židle, Květina moci, Molekuly identity, Bingo (pro mladší žáky) – všechny aktivity se zaměřují na vlastní identitu žáka, porozumění ostatním a zjištění, co máme společného? V čem se lišíme?	Metodika Anti-bias dostupná na: http://arpok.cz/wpcontent/uploads/2017/01/Anti_biasmetodika-v-cj.pdf
ARPOK	Metoda Živá knihovna – odlišnost, rozmanitost, stereotypy, předsudky, nesnášenlivost a identita	Živá knihovna umožňuje seznámit se s příběhy „živých knih“, tj. lidí, kteří jsou v něčem odlišní. Jejich okolí o nich mívá různé představy, které často brání ve vzájemném poznávání. Seznámení se s příběhy „živých knih“ nejčastěji probíhá pomocí rozhovorů v malých skupinách. Mezi „knihami“ a „čtenáři“ tak dochází ke vzájemnému poznávání a původní představy se tak mohou	Jelikož je metoda Živé knihovny postavena na práci s příběhem, nabízí publikace inspiraci do hodin českého jazyka (kapitola 6). Metodu lze uplatnit také v hodinách občanské výchovy, anglického jazyka, dějepisu, zeměpisu a rovněž k pokrytí průřezových témat.	Metodika dostupná na: http://arpok.cz/wpcontent/uploads/2013/02/Živá-knihovna-jako-metoda-výuky-aneb-vzdělávání-příběhem.pdf Nebo ke stažení zde: http://arpok.cz/eshop/publikace/2-stupen/ziva-knihovna-jako-metoda-v-yukyaneb-vzdelavani-pribehem/

		proměňovat		
Člověk v Tísni Varianty	Bohouš a Dáša – Tváří v tvář migraci – aktivita Žirafa a slon aneb Jak postavit dům	Žák naslouchá argumentům jiného, umí vyjádřit svůj postoj a zdůvodnit jej, žák se vcítí do postav bajky, žák reflektuje odlišnost každého z nás a naléhavost adaptability, žák dokáže formulovat vlastní názory.	Na aktivitu je dobře navázat vysvětlením pojmu asimilace, integrace, identita.	Celá metodika Bohouš a Dáša – Tváří v tvář migraci, ve které naleznete tuto aktivitu, dostupná zde: https://www.varianty.cz/download/docs/1782_bad-migrace-web-fin-01.pdf
Interkulturní centrum Praha Mezikulturní dialog	Identita aneb kým se cítím být (i jako učitel) – metodika pro pedagogy	Metodika pro pedagogy, jak pracovat s tématy k multikulturní výchově. Prozkoumat vlastní identitu a proces její tvorby. Zakusit konfrontaci vlastní identity	Aktivity: „Moje kostka – tvoje kostka“; „Kdy je má identita důležitá?“	Dostupné na: http://www.mezikulturnidialog.cz/res/data/011/001355.pdf
Paměť národa	Proč jsme odešli aneb Příběhy našich sousedů ze světa...	Metodika pro učitele. Soubor pracovních listů inspirovaný příběhy pamětníků, zaznamenaných žáky a učiteli českých škol v zahraničí	Aktivity: Myšlenková mapa, Pyramida, Pětílístek	Dostupné na: https://www.pametnaroda.cz/ https://www.postbellum.cz/

Náměty do hodin podrobně

Interkulturní centrum Praha

La Ngonpo⁵⁵

Metodika multikulturního a globálního rozvojového vzdělávání pro partnerství českých a ladackých škol.

Metodický manuál je jedním z výstupů tříletého projektu globálního rozvojového vzdělávání La Ngonpo. Projekt nabízí žákům základních škol a studentům nižších ročníků středních škol možnost partnerské spolupráce s podobně starými žáky v severoindické oblasti Ladak. Metodický manuál umožňuje učitelům pracovat s šesti různými tematickými moduly po dobu šesti měsíců. V každém modulu žáci vytváří několik kreativních výstupů, které nahrají na webovou stránku La Ngonpo (<http://www.la-ngonpo.org>.) Na této stránce pak mohou své výstupy porovnávat s výstupy svých ladackých partnerů komentovat je a společně o daných tématech diskutovat. La Ngonpo znamená v ladačtině Modrý průsmyk. Pro nás je Modrý průsmyk metaforou místa, kde se setkávají lidé z různých koutů světa a dozvídají se více o sobě navzájem i o sobě samých. Projekt je vyústěním několikaleté předchozí spolupráce mezi českými dobrovolníky Základního článku Hnutí Brontosaurus Modrý kámen a ladackými školami. Dobrovolníci z České republiky učí v Ladaku v letních měsících v místních školách (klášterních i veřejných) a pomáhají při stavbách a opravách klášterů. Ladak je velmi odlehlá oblast v indickém státě Džammú a Kašmír. Leží v nadmořské výšce nad 3000 m n. m. za vysokými štíty a průsmyky západního Himálaje a pohoří Karakoram. Lidé zde žijí stovky let a díky nepříznivým zeměpisným podmínkám a špatné přístupnosti se tu vyvinula velmi jedinečná kultura. Obyvatelé tohoto regionu žili prakticky až do 70. let 20. století uzavřeni před okolním světem. Současná globalizace regionu je nezadržitelná a přináší s sebou pozitiva i negativa. Právě jedinečnost ladacké kultury vedla dobrovolníky k myšlence in. Projekt realizuje Multikulturní centrum Praha ve spolupráci s pěti dalšími organizacemi: Fundacja Nowa Ameryka, Moravian Mission Welfare Society in Leh, Na Zemi – Centrem globálního rozvojového vzdělávání, Secmol a Základního článku Hnutí Brontosaurus Modrý kámen.

⁵⁵ Pavlíčková, M., Holcová, M., Hrubanová, K., Chatrná, M., Machová, B.: La Ngonpo. Metodika multikulturního a globálního rozvojového vzdělávání pro partnerství českých a ladackých škol. Multikulturní centrum Praha ve spolupráci s Na Zemi – společností pro fair trade Praha, 2011. ISBN 978-80-904808-5-8. [online] Nahráno 2011. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://mkc.cz/doc/MANUALngonpoCJ.pdf>

Migrace

Hodina	Cíl	Vzdělávací oblasti	Výstup z hodiny	Poznámky
1. Můj region	Žáci uvedou pro ně významná místa regionu a vyznačí je na mapě. Popíší svůj vztah k místu, kde žijí.	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace	„Virtuální mapa“ regionu (žáci ve skupinách zpracují na webu)	Zadání domácího úkolu: připravit „virtuální mapy.“ Volitelně: žáci vyfotí významná místa (fyzicky pošlou foto partnerům).
2. Abdin	Žáci se vžijí do situace Abdina, iránského uprchlíka v České republice. A formulují domněnky o tom, jak se mohou cítit žadatelé o azyl	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace		Volitelný domácí úkol: „Rozhovor s imigranty“.
3. Moji sousedé	Žáci uvedou a odvodí důvody, proč lidé v dnešním světě migrují. Vysvětlí souvislosti jejich životů s životy jejich sousedů (imigrantů) a vyhodnotí, jak sami mohou ovlivnit životy imigrantů	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace		Volitelně: Práce s „Rozhovory s imigranty“, které žáci uskutečnili. Zadání domácího úkolu: podívat se na virtuální mapy Ladaku.
4. Strom migrace	Žáci uvedou základní informace o migraci a pojmenují hlavní migrační proudy ve světě. Definují příčiny a důsledky migrace. Žáci navrhnou možná řešení problému nucené migrace.	Člověk a příroda, Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace, Umění a kultura	Fotografie stromu migrace (žáci nahrají na web) „Virtuální strom“ (žáci vytvoří po hodině) Otázky pro ladacké partnery o jejich mapách (učitel předá koordinátorovi)	80 minut Žáci si na webu prohlédnou „Virtuální mapy“ ladackých žáků. ⁵⁶

⁵⁶ Pavlíčková, M., Holcová, M., Hrubanová, K., Chatrná, M., Machová, B.: La Ngonpo. Metodika multikulturního a globálního rozvojového vzdělávání pro partnerství českých a ladackých škol. Multikulturní centrum Praha ve spolupráci s Na Zemi – společností pro fair trade Praha, 2011. ISBN 978-80-904808-5-8. [online] Nahráno 2011. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://mkc.cz/doc/MANUALngonpoCJ.pdf>

Migrace není legrace - manuál pro pedagogy 2. stupně ZŠ a SŠ

ARPOK⁵⁷ je nezisková organizace, která přináší do škol globální rozvojové vzdělávání. Pedagogům pomáhá učit o aktuálních tématech dnešního světa (např. chudoba, migrace, odpovědná spotřeba) a otevřeně o nich mluví se žáky. O těchto tématech informuje veřejnost, a podporuje tak otevřenou a tolerantní společnost a aktivní zapojení lidí do dění kolem sebe.

O Projektu

Propojenost dnešního světa úzce souvisí se záplavou informací, které média přinášejí. Jejich množství často vede ke zjednodušování a zkratkovitosti, což se negativně odráží v utváření jednostranných a mnohdy až extremistických názorů. Projekt Migrace není legrace napomáhá mladým lidem prostřednictvím pedagogů vnímat problematiku migrace a migrantů v celé její šíři, a přispívá tak k rozvoji tolerantní a otevřené společnosti. Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci EHP fondů.

www.fondnno.cz | www.eegrants.cz

→ budovat respektovanou a stabilní pozici Arpoku v neziskovém sektoru v Olomouci, Olomouckém kraji, České republice a Evropě.

Cílem bylo vytvořit metodický materiál, který představí objevování rozmanitosti a s ním spojené nástrahy diskriminace ve společnosti. Chce přiblížit pracovním s mládeží jednoduché aktivity, jimiž podpoří vnímavost a sebereflexi mladých lidí, s nimiž pracují, v pohledu na vnímání a postoje k jinakosti. Ukázat, jak lze pomocí reflexe a nastavení cvičení posunout zaměření aktivit zacílených na poznávání jiných „kultur“ k objevování vlastní identity, osobnosti a naší role ve společnosti. Budeme objevovat svoji moc ve společnosti, to, jak vzniká diskriminace, jakou roli v tom hrajeme a jakou máme zodpovědnost. Jak v teoretické části, tak v popsanych aktivitách, je kladen důraz na jejich reflexi a na roli lektorky. Metodika je inspirována přístupem anti-bias.⁵⁸

⁵⁷ Klega, J., Pánková, L.: Migrace není legrace, manuál pro pedagogy 2. stupně ZŠ a SŠ. ARPOK, o.p.s. Olomouc. ISBN 978-80-906162-2-6. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z:

https://eshop.arpok.cz/wpcontent/uploads/2013/02/Migrace_neni_legrace_manual_pro_pedagogy.pdf

⁵⁸ Metodika anti-bias. Arpok – globální témata do škol. Ke stažení metodiky a články. Materiály pro 2. stupeň ZŠ. Univerzita Palackého v Olomouci. [online]. Nahráno 16. 1. 2019. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://arpok.cz/pro-pedagogy/ke-stazeni/>

Citróny

Anotace

Aktivita se v anti-bias používá k poukázání na vznik předsudků, zobecňování vlastností a reflexi toho, jak rychle kategorizujeme a škatulkujeme. Řadí se tedy k cíli 2. objevování diverzity a cíli 3. rozpoznávání diskriminace.

Klíčová slova – zobecňování, škatulkování, vztah

Cíle:

Cílem aktivity je přiblížit účastnicím, jak rychle vznikají generalizace, kategorizace, tedy zobecňování a škatulkování.

Dále pak ukazuje, jaký je rozdíl mezi normou a naším vlastním vnímáním zkušeností.

Účastnice by si měly uvědomit, že je třeba dávat pozor při dávání nálepek a je dobré nejdříve počkat, než něco vyřkneme.

Praktické (trvání, velikost skupiny, pomůcky, prostředí)

Trvání: cca 60 minut

Velikost skupiny: max. 25

Pomůcky: pracovní listy, tužky, flipchart nebo tabule, fixy, košík s citróny – podle velikosti skupiny pro každou účastnici jeden, případně do dvojice.

Prostředí: kruh židlí⁵⁹

⁵⁹ Metodika anti-bias. Arpok – globální témata do škol. Ke stažení metodiky a články. Materiály pro 2. stupeň ZŠ. Univerzita Palackého v Olomouci [online]. Nahráno 16. 1. 2019. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://arpok.cz/pro-pedagogy/ke-s>

Člověk v tísní

Je nevládní nezisková organizace vycházející z myšlenek humanismu, svobody, rovnosti a solidarity. Lidskou důstojnost a svobodu považuje za základní hodnoty. Věří, že lidé kdekoli na světě mají mít právo rozhodovat o svých životech a společně sdílet práva vyjádřená Všeobecnou deklarací lidských práv.

Usiluje o otevřenou, informovanou, angažovanou a zodpovědnou společnost, která není lhostejná k problémům doma ani za hranicemi naší země. Chce se aktivně podílet na vytváření společnosti, ve které jsou kulturní, etnické, rasové a jiné odlišnosti zdrojem obohacení, a nikoli konfliktů.

Je součástí občanské společnosti. Činnost vychází z osobní iniciativy a aktivity stovek zaměstnanců a dobrovolníků, jak v České republice, tak v desítkách dalších zemí, kde pracují z důvěry a podpory, kterou pro svoji práci získávají od jednotlivců, firem, vlád i mezinárodních institucí.

Oblasti a priority činnosti si určují sami, podle naléhavosti situace a podle reálných možností něco změnit. Nemohou pracovat všude, za podstatný považují skutečný dopad.

V krizových oblastech po celém světě poskytují humanitární pomoc na základě reálných potřeb v duchu Kodexu Mezinárodního Červeného kříže. Pomáhá lidem vyrovnat se s tím, co je potkalo, a podporujeme je v období obnovy, aby se dokázali opět postavit na vlastní nohy.⁶⁰

JSNS (dříve Jeden svět na školách) je jedním ze vzdělávacích programů organizace Člověk v tísní. Již od roku 2001 přispívá výchově zodpovědných mladých lidí, kteří se orientují v současném světě, otevřeně a kriticky přistupují k informacím, nejsou lhostejní, chtějí ovlivňovat a také skutečně ovlivňují dění kolem sebe.

Výukové materiály reagují na situaci ve společnosti a aktuální výzvy u nás i ve světě. Klade mimořádný důraz na praktickou využitelnost našich materiálů, a proto všechny vznikají ve spolupráci s učiteli. S materiály JSNS pracují učitelé a žáci na více než 4 000 základních a středních škol.⁶¹

⁶⁰ O nás. Člověk v tísní Česká republika.[online]. Nahráno 23. 5. 2013. [cit. 27. 2. 2022].

Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/kdo-jsme/o-nas>

⁶¹Co je to JSNS. Člověk v tísní, o. p. s. Vzdělávací program JSNS. Nahráno 15. 10. 2020. [cit. 27. 2. 2022].

Dostupné z: <https://www.jsns.cz/o-jsns/o-nas>

Prostřednictvím filmů, diskusí a výukových aktivit přináší do škol důležitá témata a konkrétní příběhy. Věnuje se lidským právům, moderním československým dějinám, mediálnímu vzdělávání a mnoha dalším tématům.

Vyučujícím poskytuje atraktivní formou audiovizuálních lekcí dokumentární filmy a metodické materiály dostupné online na našem portále JSNS.CZ. Jednotlivé lekce jsou zaměřeny na aktuální témata současného světa (lidská práva, rozvojová témata, občanská angažovanost) a na moderní československé dějiny. Vše na webu je zdarma a legálně.⁶²

Proč a jak učit s filmem?

Dokumentární filmy a sociální spoty jsou stále častěji využívány metodické pomůcky ve vyučování. Vzbuzují v žácích silné emoce a tím dokáží probudit také zájem o probírané téma. Jaké jsou zkušenosti vyučujících, kteří dlouhodobě s portálem JSNS pracují a audiovizuální materiály ve svých hodinách využívají? Co přináší práce s dokumentárním filmem jejich žákům a jim samotným? Ve čtyřech krátkých inspirativních videích se dozvíte, co se jim osvědčilo a jaká doporučení mají pro ostatní.⁶³

*Co znamená opustit domov?*⁶⁴

Anotace:

Žáci reflektují, co pro ně znamená domov a osoby či věci, které jej tvoří. Seznámí se s problematikou migrace a prostřednictvím hraní rolí si vyzkouší některé obtížné situace, ve kterých se ocitá uprchlík v cizí zemi.

Vzdělávací oblasti a obsahové vzdělávací okruhy:

Člověk a jeho svět (1. stupeň), Člověk a společnost (2. stupeň), Jazyk a jazyková komunikace, umění a kultura

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova

Klíčové kompetence:

⁶² O nás. Člověk v tísní Česká republika. [online]. Nahráno 23. 5. 2013 [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/kdo-jsme/o-nas>

⁶³ Proč a jak učit filmem Vzdělávací program JSNS. Člověk v tísní o. p. s. [online]. Nahráno 23. 5. 2013. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné na <https://www.jsns.cz/vzdelavani-vyucujicich/proc-a-jak-ucit-s-filmem>.

⁶⁴ Hecquet. P.: Žirafa v nesnázích. Audiovizuální lekce. JSNS cz. [online]. Nahráno 2007. [cit. 27. 2. 2022]: Dostupné z: <https://www.jsns.cz/lekce/15536-zirafa-v-nesnazich>

K řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

Doporučený věk: 10+

Cíle:

Žáci:

- chápou širší souvislosti života imigrantů;
- nejsou lhostejní k lidem v obtížné situaci;
- uvědomují si důležitost komunikace a rozvíjejí komunikační dovednosti.

Délka: 20 min.

Pomůcky:

- pracovní list (s odstříhnutým řešením)
- papíry a psací potřeby pro každého žáka

Postup:

- a) Úkolem každého žáka je samostatně sepsat na papír všechny atributy jeho domova, tj. vyjmenovat všechny lidi (rodiče, prarodiče, sourozence...), předměty a případně zvířata, bez kterých by jeho domov nebyl domovem.
- b) Poté si každý najde spolužáka, kamaráda, se kterým chce o svém domově hovořit. Vzájemně si své papíry ukážou a prodiskutují. Mluví i o tom, jaká místa u nich doma jsou pro ně důležitá, kde je jim dobře.
- c) Následuje shrnující diskuse, ve které by děti měly pojmenovat ty části domova – osoby, místa, předměty které jsou pro ně nejdůležitější. Reflexi vedeme tak, aby si žáci uvědomili, že ve světě i přímo kolem nás jsou lidé, kteří byli o svůj domov připraveni nebo z něj sami museli odejít.
- d) Dále pokračujeme iniciační scénkou. Požádáme jednoho dobrovolníka, aby šel za dveře. Mezitím vysvětlíme třídě princip cvičení: dobrovolník za dveřmi je uprchlík, který jde na úřad v cizí zemi zažádat o azyl. Nerozumí zdejší řeči, ale musí na úřadě vyplnit formulář. Tento formulář je v cizí, nesrozumitelné řeči (viz Pracovní list). Všichni, které dobrovolník osloví s prosbou o pomoc, na něj budou hovořit nesrozumitelným jazykem.
- e) Pak necháme třídu situaci rozehrát. Jsme v roli supervizora a usměřovatele aktivity.
- f) film

Globální rozvojové vzdělání / migrace

Žirafa v nesnázích aktivita

Reflexe:

Ať inscenovaná scénka dopadne jakkoli, je nutné celou aktivitu zreflektovat. Žáci udělají s dobrovolníkem uprchlíkem interview, ptají se ho na jeho pocity, na způsoby, kterými situaci řešil apod. Opět jsme v roli supervizora a usměřovatele. Dbáme na to, aby reflexe proběhla efektivně. Na závěr můžeme rozvést diskusi na téma uprchlictví a sdělit některá fakta o tomto tématu (viz Informační texty).⁶⁵

Nový svět⁶⁶

Nový svět je grafický román (obrazový komiks), jehož autorem je světově proslulý grafik, autor animovaných filmů a obrazových knih Shaun Tan. V knize, která získala kromě jiných ocenění také Cenu Astrid Lindgrenové, vypráví bez jediného slova příběh člověka hledajícího nový domov pro svou rodinu. Odlišnost nové země a strasti, které jinakost přináší, se časem mění.

Důležité je potkat přátelské lidi – díky jejich pomoci se hrdina v novém světě zabydlí.

Obrazová nadsázka umožňuje přenos příběhu do kteréhokoliv času a místa, vedlejší příběhové linie zachycují další postavy, které z rozmanitých důvodů také opustily svůj domov a vydaly se do neznáma. „...zjistil jsem, kolik toho obdivuji, kolik toho sdílím, a jak moc bych si přál, aby někdo vysvětlil „mým“ lidem, jaké to je být přesídlencem, odchodlíkem, znovu člověkem bez toho zamatlaného slova ‚emigrant‘,“ napsal k Tanově knize spisovatel Petr Sís.

Poznámka: Kniha je zvláště vhodná pro ty žáky, kterým dělá potíže četba psaných textů.

Cíle pro žáky — Používají čtenářské strategie – vyjasňování, vytváření představ, hledání souvislostí, předvídání, (kladení otázek).

— Promítají do volného psaní své zkušenosti či znalosti k tématu migrace.

— Oceňují písemné práce svých spolužáků.

Cíle pro učitele českého jazyka

— Představí žákům grafický román Nový svět.

— Motivuje žáky k četbě – zvláště ty žáky, kteří čtou neradi.

⁶⁵ Hecquet. P.: Žirafa v nesnázích. Audiovizuální lekce. JSNS cz. [online]. Nahráno 2007. [cit. 27. 2. 2021]: Dostupné z: <https://www.jsns.cz/lekce/15536-zirafa-v-nesnazich>

⁶⁶Tan, Shaun.: Nový svět. V Praze: Labyrint, 2012. ISBN 978-80-86803-21-0.

Cíle pro učitele výchovy k občanství

— Použije knihu Nový svět pro evokaci k tématu migrace.

— Vychovává žáky ke globálnímu občanství.

Témata: emigrace, jinakost, přátelství, strach z neznáma

Zařazená průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Předměty: Český jazyk a literatura, Výchova k občanství

Metody a formy práce: řízené čtení, předvídání, volné psaní, referát o knize – pro jednoho či pro dvojici žáků

11–19 let

Časová dotace: 45 minut

Postup

— Řekněte žákům, že jedním z cílů této hodiny je představit jim grafický román, v němž se vypráví příběh beze slov.

— Ukažte žákům obálku knihy Nový svět a požádejte je, aby předvídali, o čem asi kniha bude a své předpovědi opírali o grafické zpracování, ilustraci na titulní straně a název Nový svět.

— Připravte žáky na to, že jim ukážete několik ilustrací – situací, do nichž se hrdina z obálky dostává.

— Místo, ze kterého hrdina odešel⁶⁷

• Komentář učitele: Vidíte město a situaci, kdy se matka s dcerou vrací z nádraží. Doprovodily otce, který se vydal hledat jiné místo k životu.

• Otázky:

Jakými slovy (přívlastky) bys vyjádřil/a atmosféru tohoto obrazu?

Čím vším mohou být stíny nad městem (chapadla) ve tvých představách? Co všechno jimi autor ve tvých představách vyjadřuje?

Jaké důvody mohou vést otce k odchodu z domova / ze země?

— Nová země (příloha 3)

• Komentář učitele: Otec se po dlouhé plavbě dostává do nové země.

• Otázky:

⁶⁷ Tan, Shaun: Nový svět. V Praze: Labyrint, 2012. ISBN 978-80-86803-21-0.

Fanoušci knihy Nový svět (The Arrival, 2006) jednotlivé obrazy digitálně rozpoehybovali a své výtvary poté zveřejnili na kanál YouTube. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=1nJKse-UCFM>. Knihu lze doporučit také jako zdroj pro metodu FILOZOFIE PRO DĚTI.

Jak na tebe působí nová země? – Přátelsky, nebo nepřátelsky? Bezpečně, nebo nebezpečně?

Čím bys svůj pocit mohl/a doložit?

Z čeho mohou mít lidé ve frontě obavy?

- Žáci myslí nahlas – zdůvodňují svůj názor.
- Názory sdílejí nejprve ve dvojici, pak teprve v celé skupině.

— Přijímací procedury (příloha 4)

- Otázky:

Co se děje na těchto ilustracích?

Jaké jsou asi v této chvíli pocity otce?

Co asi bude ve stostránkovém grafickém románu následovat?

S jakými potížemi se asi bude otec potýkat a proč?

Zažije otec také nějaké radosti? – Jaké?

Pomůcky:

obrázky z knihy Nový svět: titulní strana knihy – muž s kufrem a zvláštní zvíře (příloha 1), obrázek města s podivnými stíny chapadel, otec odjel, matka s dcerou se vrací z nádraží (příloha 2), obrázek Nové země s mrakodrapy, na němž mají věci a zvířata jiné rozměry, než na jaké jsme zvyklí + situace při vyloďování, fronta mnoha lidí se zavazadly (příloha 3), 3 obrázky s přijímacími procedurami: 1. lékařská prohlídka – olepování lístky; 2. série otcových nechápajících či nešťastných gest; 3. psaní na stroji a vydání dokladu s razítkem (příloha 4), otec ukazuje člověku se zvláštní pokrývkou hlavy a zvláštním zvířetem na zádech, co hledá: pokoj s oknem a postelí (příloha 5); kniha – Shaun Tan. Nový svět, Praha: Labyrint 2012, ISBN 978-80-86803-21-0

Při větším počtu žáků je ideální promítat ukázky z knihy na plátno (interaktivní tabuli) videoprojekce dostupná z <https://www.youtube.com/watch?v=1nJKse-UCFM>. Součást publikace: Bohouš a Dáša mění svět: Jak vyzrát na komiks?!⁶⁸

⁶⁸ Smolíková, K., Rutová, N., Skalická, P., Sobotková, K., Zemanová B: Bohouš a Dáša mění svět: jak vyzrát na komiks?. Metodická příručka pro využití komiksu ve výuce. Praha: Člověk v tísní. 2017. ISBN 978-80-87456-96-5.

Paměť národa

Paměť národa je jednou z nejrozsáhlejších sbírek vzpomínek pamětníků v Evropě. Veřejnosti je přístupná online od roku 2008 jako databáze pamětníků, kteří byli přímými svědky událostí 20. století.

Sbíрку Paměť národa spravuje díky podpoře soukromých dárců nezisková organizace Post Bellum (latinsky „po válce“) ve spolupráci s Českým rozhlasem a Ústavem pro studium totalitních režimů. Při dokumentaci a archivaci svědectví spolupracuje Post Bellum také s Českou televizí a desítkami partnerů z Evropy, Ruska, USA a dalších zemí.⁶⁹

Příběhy našich sousedů

Příběhy našich sousedů je vzdělávací projekt neziskové organizace Post Bellum pro žáky osmých a devátých tříd základních škol a tercií a kvart víceletých gymnázií. Mají za úkol vyprávět pamětníka, natočit vzpomínky, digitalizovat fotografie, prozkoumat archivy a nakonec vytvořit rozhlasovou, televizní nebo psanou reportáž či dokument.

Příběhy našich sousedů jsou o setkávání generací, učí zapojené děti zajímat se o vyprávění starých lidí se zkušenostmi s pohnutými dějinami 20. století. Děti mají za úkol natočit celoživotní vzpomínky pamětníka ze svého sousedství a zpracovat je v příběh, který dokáže vyprávět dál svému okolí. Činí tak formou rozhlasové či video reportáže nebo dokumentu, povídky, komiksového zpracování či jinak podle své volby. V projektu dochází k navázání blízkého vztahu s pamětníkem, a díky tomu pak k přenosu určitých životních zkušeností z generace na generaci. Žáci a studenti získávají zkušenosti s dokumentaristickou prací, účastní se mediálních workshopů, aby dokázali sesbírané informace zpracovat do krátkého příběhu. Díky osobní zkušenosti získávají vhled do fungování médií.⁷⁰

⁶⁹ O projektu. Paměť národa. [online]. Nahráno 2008[cit. 1. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/o-projektu>

⁷⁰ Benešová, M., Navrátilová, A.: Příběhy našich sousedů – Metodika pro pedagogy. Post Bellum 2017. str. 5

Proč jsme odešli aneb Příběhy našich sousedů ze světa....

V metodickém souboru najdeme soubor pracovních listů inspirovaných příběhy pamětníků, které zaznamenali žáci a učitelé z českých škol v zahraničí v rámci projektu Příběhy našich sousedů ve světě. Díky finanční podpoře Ministerstva zahraničních věcí se v roce 2020 podařilo uskutečnit druhý ročník projektu a zveřejnit přes 20 příběhů českých krajanů.

Metodický list nabízí různé aktivity a náměty na práci s krajauskými příběhy ve výuce.

Osudy lidí, kteří v minulosti z různých důvodů opustili svou zem ať už jako děti v situaci, kdy za ně v zásadních momentech života rozhodovali rodiče nebo jako dospělí kteří svůj odchod zvažovali a uskutečnili sami na vlastní zodpovědnost, mohou sloužit jako inspirace při výuce češtiny a vlastivědy v českých školách ale i ve školách v zahraničí.

V publikaci najdeme příběhy pěti žen, které zpracovali žáci českých škol v zahraničí.

Každá kapitola se věnuje jednomu příběhu a je rozdělena na tři na sebe navazující části.

1. Hledáme informace

V úvodní části se žáci seznámí s pamětnickým příběhem. Jsou vedeni k samostatné či skupinové práci s weby pibehynasichsousedu.cz a pametnaroda.cz

2. Pracujeme s informacemi

Zaměříme se na zasazení příběhu do historického kontextu. Jsou zde aktivity spojené s tématy emigrace (přípravy na emigraci, důvody, které k ní vedly), život v cizině vztah k domovu a motivace k návratům domů. Jedinečnost každého životního osudu se mj. odráží v odlišných formách práce s žákovskými výstupy v této publikaci. Liší se co do počtu a formy jednotlivých aktivit. Samotná cvičení lze využít jako celek, stejně tak ale i dílčí aktivity, který si každý učitel uspořádá podle cílů výukové lekce. Mohou sloužit také jako inspirace pro vlastní projekty a aktivity.⁷¹

⁷¹ Erbenová, D. : Proč jsme odešli aneb Příběhy našich sousedů ze světa...Paměť národa. Vydalo Post Bellum, z. ú. 2017.

3. K zamyšlení

V poslední části jsou žáci vedeni k zamyšlení nad perspektivou pamětníka, případně k porovnání se svou vlastní perspektivou. Prokazují tak schopnost historické empatie.⁷²

⁷² Erbenová, D.: Proč jsme odešli aneb Příběhy našich sousedů ze světa...Paměť národa. Vydalo Post Bellum, z. ú. 2017

2.2. Vlastní didaktický materiál

Karel Skalický

Jedním z osob, které opustily v roce 1956 Československo, byl Karel Skalický. Mladík, kterému bylo 22 let, a toužil se stát knězem. Proto se odhodlal k útěku z komunistického Československa nejprve do Rakouska a potom do Itálie.

Život Karla Skalického byl vždy věru pestrý. Po zdařilém útěku za hranice v roce 1956 a po studiích na Lateránu působil zprvu jako vychovatel mládeže v Oratoriu sv. Petra, které je spojeno s kardinálem Alfredem Ottavianim. Po příchodu kardinála Josefa Berana do Říma se stal spolu s Jaroslavem Škarvadou jeho sekretářem. Již předtím pracoval při zasedání Druhého vatikánského koncilu jako tzv. asignator locorum. Po Beranově smrti sloužil jako duchovní správce českých emigrantů v Itálii a jako kaplan v generálním domě bratří Maristů. Podílel se na životě řady katolických exilových institucí, např. Křesťanské akademie Řím, Českého náboženského střediska Velehrad či Opus bonum. Do povědomí českých exulantů v Evropě i mimo ni vstoupil jako redaktor a posléze šéfredaktor revue Studie, která publikovala články autorů širokého spektra politických a kulturních preferencí a různého pojetí křesťanské spirituality a tradice. V roce 1968 začal vyučovat na teologické fakultě Papežské Lateránské univerzity v Římě a postupem času se stal jednou z významných tváří teologické vědy. Po svém návratu do vlasti v r. 1994 zakotvil na teologické fakultě Jihočeské univerzity, kde navázal na svoji exilovou práci a byl zvolen rovněž jejím děkanem. Zároveň se stal farářem, nejprve ve svém rodišti, v Hluboké nad Vltavou, posléze v českobudějovickém kostele sv. Jana Křtitele a sv. Prokopa, kde k radosti tamních farníků působí dodnes.⁷³

Život Karla Skalického přehledně:

narozen 20. května 1934 v Hluboké nad Vltavou

1945 - 1948 reálné gymnázium v Českém Krumlově

1948 - 1952 gymnázium v Praze

1953 - 1956 fakulta mechanizace zemědělství v Praze

15. - 16. 6. 1956 ilegální přechod hranic

⁷³Eminger, Z. A: K Životnímu jubileu prof. Karla Skalického. Portréty a rozhovory. Christnet. [online]. Nahráno 19. 5. 2021 [cit 3. 3. 2022]. Dostupné z:

https://www.christnet.eu/clanky/6549/k_zivotnimu_jubileu_prof_karla_skalickeho.url

1956 - 1962 studium filozofie a teologie na Papežské lateránské univerzitě v Římě
23. 12. 1961 vysvěcen na kněze v Lateránské bazilice
1962 - 1965 asistentem mládeže v Oratoriu svatého Petra ve Vatikánu
1. 1. 1966 - 17. 5. 1969 druhým sekretářem kardinála Josefa Berana
1967 - 1990 redakce exilového časopisu Studie
od roku 1968 vyučoval na Lateránské univerzitě
1970 - 1985 kaplan v Generálním domě školských bratří Maristů v Římě, zároveň duchovní správce českých uprchlíků v Itálii
25. 11. 1982 řádným profesorem fundamentální teologie
23. 10. 1987 byl jmenován Janem Pavlem II. monsignorem
březen 1994 návrat do České republiky
od 1. 4. 1994 farářem v Hluboké nad Vltavou
1996 - 1999 děkanem Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
2006 řád T. G. Masaryka
2010 obdržel čestný doktorát Univerzity Palackého v Olomouci
2013 emeritní profesor Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích ⁷⁴

⁷⁴ Štěch, F.: Příběh pamětníka v rámci projektu Útěky do svobody. Paměť národa. [cit. 3. 3. 2022].
Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/skalicky-karel-20140310-0>

2.3. O škole, kde bude realizovaná výuková lekce⁷⁵

Pro realizaci výukové lekce na téma uprchlictví jsem zvolila základní školu ZŠ a MŠ Bez hranic. Její součástí jsou ZŠ Mšec, ZŠ Tuřany, MŠ Srbeč. Škola se řídí vzdělávacím programem Školní vzdělávací program základního vzdělávání ZŠ Bez hranic.

Základní škola a Mateřská škola Bez hranic je škola plně organizovaná. V ZŠ Tuřany probíhá výuka od 1. do 5. ročníku, v ZŠ Mšec od 1. do 9. ročníku. Škola se řadí svým počtem žáků mezi středně velké školy. Poskytuje žákům možnost pro připojení k internetu využít 24 pracovních stanic v ICT učebně, specializované učebny, bezdrátové připojení v celé škole. Škola má všechny učebny vybaveny moderní technikou zahrnující počítače, dataprojektory, interaktivní tabule.

Pro dané téma uprchlictví je vhodný předmět Občanská a rodinná výchova, který se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem a rozvíjí jejich orientaci ve světě financí. Přibližuje žákům úkoly důležitých politických institucí a orgánů, včetně činností armády, a ukazuje možné způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činností důležitých politických institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivce do občanského života.

Předmět se zaměřuje na:

* rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství, utváření a upevňování vědomí přináležetosti k evropské kultuře

⁷⁵ Školní vzdělávací program základního vzdělávání ZŠ Bez hranic. ZŠ a MŠ Bez hranic. [online]

Platnost od 1. 9. 2019 [cit. 3. 3. 2022]. Dostupné z:

https://www.skolabezhranic.cz/msec/wp-content/uploads/2017/08/%C5%A0VP-ZV-Z%C5%A0-a-M%C5%A0-Bez-hranic19_20.pdf

- * odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, promyšlení jejich souvislostí a vzájemné podmíněnosti v reálném a historickém čase
- * hledání paralel mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnávání s obdobnými či odlišnými jevy a procesy v evropském a celosvětovém měřítku
- * utváření pozitivního hodnotového systému opřené o historickou zkušenost
- * rozlišování mýtů a skutečnosti, rozpoznávání projevů a příčin subjektivního výběru a hodnocení faktů i ke snaze o objektivní posouzení společenských jevů současnosti i minulosti
- * vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé verbální i neverbální texty společenského a společenskovedního charakteru
- * rozvíjení orientace v mnohotvárnosti historických, sociokulturních, etických, politických, právních a ekonomických faktů tvořících rámec každodenního života; k poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných vazbách a širších souvislostech včetně souvislostí mezinárodních a globálních
- * úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům; k rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem (zvláštnostem) lidí, skupin i různých společenství
- * získávání orientace v aktuálním dění v ČR, EU, NATO a ve světě, k rozvíjení zájmu o veřejné záležitosti
- * utváření vědomí vlastní identity a identity druhých lidí, k rozvíjení realistického sebezpoznávání a sebehodnocení, k akceptování vlastní osobnosti i osobnosti druhých lidí⁷⁶

⁷⁶ Školní vzdělávací program základního vzdělávání ZŠ Bez hranic. ZŠ a MŠ Bez hranic. [online] Platnost od 1. 9. 2019 [cit. 3. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.skolabezhranic.cz/msec/wp-content/uploads/2017/08/%C5%A0VP-ZV-Z%C5%A0-a-M%C5%A0-Bez-hranic19_20.pdf

2.4. Didaktické cíle⁷⁷

Záměrem této výukové lekce je rozvoj kritického myšlení žáků. Dále práce s původními prameny, žákovsky zpracované pamětnické vyprávění. Pamětnické vyprávění je svým způsobem pohledem na historii určité osoby. Žáci mají za úkol osvojit si prostřednictvím zadaných úkolů principy badatelské práce, kladení otázek, vyhledávání informací v textu, kritické hodnocení formulace závěru, který budou prezentovat. Dále by měli vzájemně porovnávat získané informace a interpretovat svůj pohled na danou problematiku.

a) Hledání informací:

V úvodní části se žáci seznámí s pamětnickým příběhem Prof. ThDr., Th. D. Karla Skalického. Jsou vedeny ke skupinové práci s weby:

<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=111&clanek=011112>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_T%C5%99eb%C3%ADn

<https://kardinalberan.com/cz/zivotopis/>

www.pametnaroda.cz

b) Práce s informacemi:

V této části jsou aktivity spojené s tématem emigrace, důvodů k emigraci, životem v cizině, návratem domů, Přátelstvím a nedocenitelností lidí, kteří pomáhají v životě lidí, kteří pomoc potřebují.

Žáci pracují s několika formami aktivit a své výstupy prezentují společně. Získané informace mohou sloužit jako inspirace pro další výukové lekce a aktivity.

c) K zamyšlení:

V poslední části jsou žáci vedeni k zamyšlení nad myšlenkami a pocity pamětníka. Mohou srovnat se svými pocity a myšlenkami. Mohou tak dokázat svoji účast a postoj k problému.⁷⁸

d) Práce s weby:

⁷⁷ Erbenová, D.: Proč jsme odešli aneb Příběhy našich sousedů ze světa...Paměť národa. Vydalo Post Bellum, z. ú. 2017

⁷⁸ Erbenová, D. : Proč jsme odešli aneb Příběhy našich sousedů ze světa...Paměť národa. Vydalo Post Bellum, z. ú. 2017

K některým úkolům budou muset žáci dohledat informace na doporučených webech.

Použité metody:

Pyramida

Metoda Pyramida pracuje s hierarchizací informací. Žáci vpisují informace do pyramidy odshora dolů, začínají tím nejdůležitějším a postupují s méně významnými informacemi až do zaplnění všech vrstev. Prostor pyramidy zároveň navádí k tomu, aby informace v horních polích byly stručnější a výstižnější a směrem dolů se k nim přidávaly další, doplňující. Cílem metody je jednotlivé informace si utřídit a přiřadit jim důležitost v rámci celku. U vyplňování pyramidy není jedno správné řešení, naopak rozdílné řešení pyramidy mohou být podnětem pro zajímavou diskusi ve třídě. Je vhodné žáky podporovat v tom, aby svou hierarchizaci vysvětlili pomocí relevantních argumentů.

Myšlenková mapa

Podstatou metody Myšlenková mapa je zachycení struktury vztahů jednak mezi pojmy a hlavním tématem, ke kterému se vztahují, jednak mezi pojmy samotnými. Někdo ji využívá jako přímý brainstormingový nástroj (vypíše si do prostoru všechny informace, které si o panu Skalickém zjistil, ale bez nutnosti hierarchizace). Je vhodné vytvořit myšlenkovou mapu obyčejnou tužkou, protože v průběhu činnosti často vzniká potřeba různé pojmy přesouvat. Je možné využít práci s obrázky, symboly a barevným rozlišením. Šipky pouze naznačují možné větvení slov a slovních spojení. Žáci si dle své fantazie mohou přikreslovat další, které na sebe navazují nebo propojují slova mezi sebou a dále se větví.⁷⁹

Cíl lekce:

- žák samostatně vyhledává, třídí a kriticky hodnotí získané informace
- žák se seznámí s motivy emigrace a k možnému návratu do vlasti

tematické zařazení: uprchlictví

klíčová slova: emigrace, náboženský aspekt

⁷⁹ Erbenová, D.: Proč jsme odešli aneb Příběhy našich sousedů ze světa...Paměť národa. Vydalo Post Bellum, z. ú. 2017

práce s: myšlenkovou mapou, hierarchizací informací (metoda "Pyramida"), informacemi a textovými nebo poslechovými úryvky doporučených webů, fotografiemi – kresbami.

Pracujeme ve skupinách, které se rozlosují pomocí losovacích kartiček. Skupiny mohou být nejlépe čtyřčlenné.

Utvořené skupiny seznámíme s průběhem celé lekce. K dispozici budou mít pracovní listy, počítače, texty.

2.5. Emigroval, protože se chtěl stát knězem

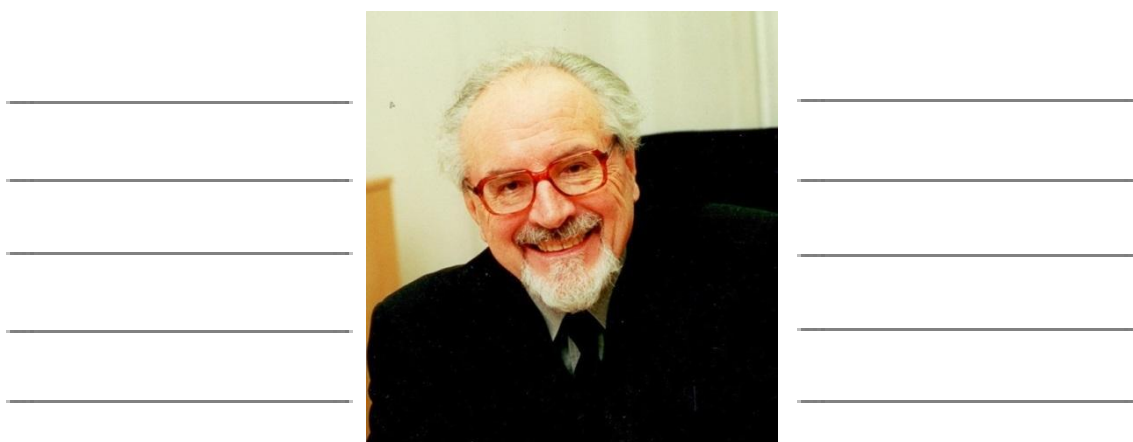
Pracovní listy – Karel Skalický

a. Hledáme informace

Kde hledat?

Údaje o Karlu Skalickém najdeme na **pametnaroda.cz** nebo **listy.cz**

Základní informace, které jste se o něm dozvěděli, napište k fotografii formou myšlenkové mapy.

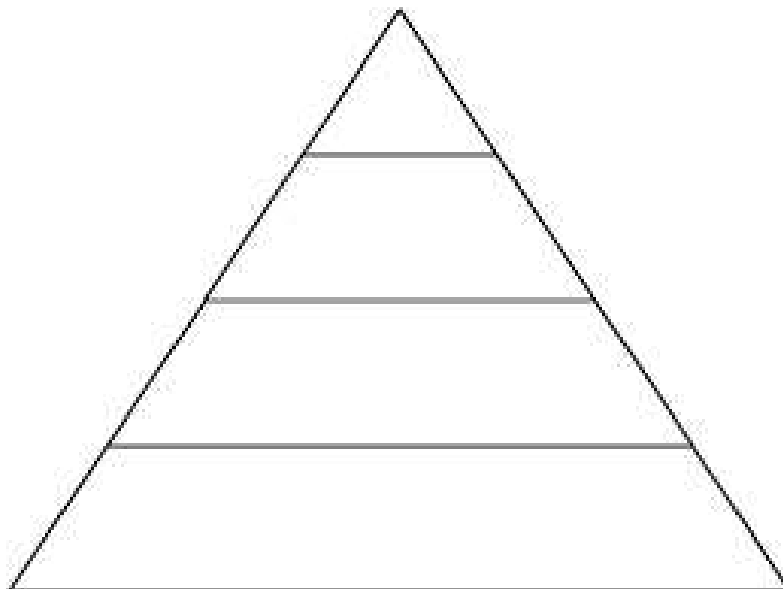

Porovnejte svou **myšlenkovou mapu** se spolužáky.

V čem se shodujete? V čem se lišíte? Co vám chybí pro celkové pochopení příběhu.

Shodné informace	Rozdílné informace	Chybějící informace

Nyní je potřeba utřídit si získané informace. Pokuste se je do **pyramidy** zapsat podle důležitosti, kterou jim přikládáte. Nejdůležitější informaci napište na vrchol pyramidy a postupujte směrem dolů s těmi méně a méně důležitými.

b. Pracujeme s informacemi

Čtyři andělé Karla Skalického⁸⁰

Někdo má jediného strážného anděla, někdo jich má několik. Andělé stojí vždycky za námi.

Posel, hebrejsky mal'ach, řecky angelos, prostě starým počeštěným a už klasickým slovem anděl. Dovolte mi tuto staroslavnou metaforu, která se velmi dobře hodí pro můj příběh. Vedli mě totiž v mém životě, postupně jeden po druhém, čtyři andělé. Ten první se jmenoval Vladimír Třebín, jenž byl pro mě ten nejpřevratnější. Ten druhý byl kardinál Beran. Ten třetí byl Vladimír Boublík a čtvrtým byla Monica Schreier.

⁸⁰ Skalický, K.: Moji čtyři andělé na mých čtyřech Životních rozcestích. Listy. Dvuměsíčník pro kulturu a dialog č. 1. [online]. Nahráno 2011 [cit. 3. 3. 2022].

Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=111&clanek=011112>

Obrázek 1: Geras, Rakousko, v autě opat gerasského kláštera, zleva pak P. Adolf Pelikán SJ, v bílé klerice Vladimír Třebín a Karel Skalický, 1956. **Autor:** Archiv bezpečnostních složek⁸¹

Ten první byl řeholník, premonstrátský klerik, který byl dopaden při přechodu hranic a kterého pak československá rozvědka svými metodami přesvědčila s ní spolupracovat pod krycím jménem Suchý, jak vyplývá z dokumentů Státní bezpečnosti. A jelikož dostala nápad vyslat ho jako svého informátora do Říma, měl si najít, aby tam vypadal věrohodně, nějakého zájemce o kněžství a studium teologie a s ním přejít ilegálně hranice takříkajíc naostro, to znamená se vším tím putováním nocí přes močály a lesy, štípáním trojí bariéry ostnatého drátu, přebroděním rozvodněné řeky a přechodem do Rakouska. Stalo se tudíž, že právě na velikonoční sobotu roku 1955 se ke mně přitočil muž tak o deset let starší a položil mi otázku, zda bych nechtěl studovat teologii a stát se knězem. Byl jsem tenkrát ve druhém roce studia na vysoké škole zemědělské. Otázka mě zasáhla, protože ta eventualita se mi už v mysli vynořila, ale nevzal jsem ji vážně. On mi ji znovu položil tak říkajíc zvenku, rovnou, tvrdě. Ba víc. On mi půjčil knížku *Následování Krista*, on mi mluvil o kráse kněžství, teologie a řeholního života, on mě přivedl k tomu, že jsem opět po letech šel ke svaté zpovědi a k přijímání, takže když se zase rok s rokem sešel a my se opět o Velikonocích roku 1956 setkali, řekl mi rovnou, aniž ovšem co řekl o svém tajném poslání, že se rozhodl znovu riskovat přechod, odejít do svobodného světa a tam se stát knězem. A najednou vystřelil otázku: Nechceš jít se mnou? Rozevřelo se mi v tom okamžiku první radikální rozcestí: jít či nejít, to byla otázka. Trvalo však asi jen minutu, a dostala odpověď: Jdu. A tak jsme šli. Pohraniční stráž nevěděly nic o našem útěku, jak jsem se o tom mohl později přesvědčit. Nicméně rozvědčík jménem Dospiva náš přechod sledoval a celkem dosti přesně ho

⁸¹ Eminger, Z. A.: *Bloudění Vídní. Ukázka z prvního dílu pamětí profesora Karla Skalického. Portréty a rozhovory.* Christnet. [online]. Nahráno 10. 5. 2020. [cit. 3. 3. 2022].

Dostupné z:

https://www.christnet.eu/clanky/6400/bloudeni_vidni_ukazka_z_prvniho_dilu_pameti_profesora_karla_skalickeho.url

zapsal, jak jsem to mohl nedávno číst v dokumentaci StB. A jako by i počasí nám chtělo jít na ruku, celou dobu našeho klopýtání hraničním pásmem silně pršelo, takže pes strážce, která kolem nás přešla ve vzdálenosti asi sto metrů, nás nenavěťfil. Jen jsme však přešli hranice, přestalo pršet a ráno vysvitlo sluníčko, takže do Freistadtu jsme došli už suší. Po několika měsících jsme se pak dostali do československé koleje Nepomucenum v Římě a začali studium na Papežské lateránské univerzitě. A tak když tu jsem dnes před vámi jako katolický kněz, jemuž se dostalo římské formace, pak je to z nemalé části jeho zásluhou. Kéž by mu byla před Bohem dostatečnou protiváhou toho ostatního. Zatímco on se po několika málo letech vrátil do Československa a Státní bezpečnost se postarala, aby byl vysvěcen na kněze ve vlasti, když se mu to nepodařilo venku, já zůstal v Římě a mé první místo coby asistenta mládeže bylo ve vatikánském Oratoriu svatého Petra. Tam jsem však dlouho nepobyl. Papež Pavel VI. rozhodl vybudovat ve Vatikáně velkou audienční síň, a to právě na území tohoto Oratoria. Bylo mi proto řečeno, abych si hledal uplatnění někde jinde. Rozhodl jsem se proto jít do misijních území Latinské Ameriky a začal jsem vyjednávat s argentinským biskupem Tato ze Santiago del Estero.⁸²

Obrázek 2: S kardinálem Beranem a Msgr. Heidlerem v Alpách⁸³

Byl jsem už nakročen jít do těchto vzdálených končin, když tu zčista jasná k překvapení světové veřejnosti byl v roce 1965 z vlasti vypovězen do Říma arcibiskup Beran, aby tam přijal hodnost kardinálskou a zůstal v exilu bez možnosti návratu. Tím vstoupil do mého života ten druhý anděl. S ním jsem se totiž začal častěji setkávat na zasedáních 2. vatikánského koncilu, kde jsem tenkrát též pracoval, a tak se stalo, že mi

⁸² Skalický, K.: Moji čtyři andělé na mých čtyřech Životních rozcestích. Listy. Dvuměsíčník pro kulturu a dialog č. 1. [online]. Nahráno 2011 [cit. 3. 3. 2022].

Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=111&clanek=011112>

⁸³ S kardinálem Beranem a mons. Heidlerem v Alpách (cca 1965-1969). Paměť národa. [online]. Zdroj: Archiv Karla Skalického. [cit. 23. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/skalicky-karel-1934>

bylo nabídnuto, abych mu dělal spolu s mons. Škarvadou druhého sekretáře. Stál jsem tak znova na rozcestí. Jenomže volba byla tentokrát už předem určena. Beranovi jsem nemohl říct ne. Latinská Amerika si na mě ještě musela počkat; a já jsem byl nasměrován na české věci. Vstoupit totiž do kardinálových služeb znamenalo začít pracovat – i přesto, že jsme byli v cizině – pro naši českou církev a pro naše české věci. Kardinál mi svěřil vedení časopisu česko-římské křesťanské akademie Studie a uložil mi, abych přeložil do češtiny konstituci 2. vatikánského koncilu o Církvi v dnešním světě a připravil i její patřičný komentář. Vznikla tak – při vši tak trochu odcizující sekretářské práci – i moje kniha Radost a naděje, jakož i první ročníky mnou redigovaných Studií.

Obrázek 3: Vladimír Boublík v roce 1973 Autor: Archiv autora⁸⁴

Tento můj druhý anděl však byl v roce 1969 odvolán z našeho světa a já jsem se opět dostal na mizinu. Bylo mi sice nabídnuto dobře zajištěné místo misionáře českých uprchlíků v západním Německu, což byla lákavá nabídka pro rozum pragmaticky vypočítavý, ne však pro můj rozum teoreticko-rozjímavý. Avšak právě v této době nejistoty vstoupil do mého života ten třetí anděl, jímž byl profesor Lateránské univerzity Vladimír Boublík. Byl mým krajanem, jenž začal studium teologie v budějovickém semináři, byl zatčen a vězněn, z vězení se mu však podařilo uprchnout a neuvěřitelnou anabází projít z Československa přes Německou demokratickou republiku do Západního Berlína a odtud do Říma, kde studium teologie dokončil a stal se na Lateráně profesorem a pak i školitelem mé doktorské disertace. Ten první anděl mě nasměroval ke kněžství do Říma. Ten druhý na práci pro naši českou církev a české věci. Tento třetí mi najednou předložil možnost dráhy univerzitní, o níž jsem netušil, že by se mi kdy mohla v italském prostředí otevřít. Ona sice byla mým dávným tajným přáním, avšak tak tajným, že jsem si

⁸⁴ Eminger, Z. A.: Vladimír Boublík v roce 1973. Christnet. [online]. Nahráno 24. 9. 2020 [cit 3. 3. 2022].

Dostupné z:

https://www.christnet.eu/clanky/6453/kdo_je_povolan_k_lasce_je_povolan_k_tomu_aby_nestacil_sam_so_be_za_vladimirem_boublikem.url

ho neodvážil ani připustit. Rozcestí, které se mi rozevřelo potřetí, bylo mezi zajištěností práce v Německu a naprostou nezajištěností přednášek na univerzitě. Nu a volba dopadla nikoliv, jak radil rozum pragmatický, ale jak mi našeptávalo mé tajné přání. Boublíkovi jsem přikývnul a on se postaral, že rektor Antonio Piolanti mě přijal na jeden semestr v akademickém roce 1968/69. Boublík samozřejmě věděl, že výuka na Lateránské univerzitě mě neživí, a tak se navíc přičinil i o to, abych dostal u mezinárodní kongregace školských bratří maristů kaplanské místo, které předtím zastával on a které by mi zajistilo – jak jsme tenkrát říkali – stáj a žlab. Díky tomuto mezinárodnímu prostředí jsem pak byl nasměrován na problémy Afriky a Latinské Ameriky. Generální představený této kongregace, Mexičan Basilio Rueda Guzman mě totiž začal posílat do zemí Afriky a Latinské Ameriky, kde bratři maristi byli konfrontováni se situacemi podmínovanými komunismem a jeho ideologií.

Obrázek 4:⁸⁵

I tento můj třetí anděl však byl v roce 1974 předčasně odvolán ze života. Avšak, kupodivu, ač odvolán, nepřestal jím být i nadále. Ba dokonce bych mohl říct, že intenzivněji po smrti než za života. Skoro bych mohl říct, že *mors sua, vita mea*. Na Lateránské univerzitě jsem totiž nejenom zůstal i po jeho odchodu, ale navíc mi byla po něm přidělena katedra fundamentální teologie, kterou předtím vedl on, jakož i vedení celé teologické specializace v religionistických vědách, kterou na Lateránské univerzitě on

⁸⁵ Fotobanka. Vektor Dívka se srdcem izolován. Anděl strážný. Máma. Vektorové ilustrati 68406789. Nahráno 16. 3. 2017 [cit 3. 3. 2022].

Dostupné z:

[https://fotky-foto.cz/fotobanka/divka-se-srdcem-izolovan-andel-strazny-mama-vektorove-illustrati\(4-68406789\)/](https://fotky-foto.cz/fotobanka/divka-se-srdcem-izolovan-andel-strazny-mama-vektorove-illustrati(4-68406789)/)

založil a vedl. Musel jsem se proto zabývat jeho myšlením mnohem intenzivněji než předtím. A jako by na tom nebylo dost, jeho spřízněná duše a zdatná spolupracovnice Monica Schreier, která mu spolu se svou tetou vedla domácnost, přepisovala jeho texty a připravovala je do tisku, ta mi dala k dispozici Boublíkovu specializovanou knihovnu a seznamovala mě se skrytými zákoutími jeho myšlení. A když pak se ještě stalo, že mi byl z příčinění generálního představeného maristů, už zmíněného bratra Basilia přidělen vatikánský byt, uvolnila se vést mi domácnost a spolupracovat na mých studijních a přednáškových povinnostech, jak to předtím dělala Boublíkovi. Tak mohla tenkrát přijet do Říma a být s námi i moje maminka. Moje existence tak dospěla, jak mohu říct, do stadia pozemské idyly.

Ne však nadlouho. Došlo k dalšímu světovou veřejností nepředvídanému zvratu: zhroucení sovětského bloku a sametová revoluce. To, o co jsem v exilu spolu s mnoha jinými usiloval, to se stalo skutkem. Je tedy přípustné – tak mi začal našeptávat pokradmu hlas svědomí – zůstat sedět ve své idyle, jako by se vůbec nic nepříhodovalo? Nebyla touha tvého srdce vrátit se jednou do svobodné vlasti neupřímná, když teď váháš opustit dobré bydlo? Bylo mi však zároveň jasné, že není radno, aby šedesátník dělal kotrmelce, že návrat domů po třiceti osmi letech exilového trmácení bude v mnoha ohledech spíš vstupem do ciziny. A navíc tu byla moje spolupracovnice Monika, které jsem byl za mnohé zavázán a která byla na mě existenčně závislá. Mohu si dovolit tahat ji, sudetskou Němku, tam, odkud byla jako sedmileté děvčátko vypovězena spolu se svou matkou, která ten „odsun“ v dobytčácích nepřežila? Tahat ji do země, která přestala být její vlastí? A zvládnu to, jít do té „cizí domoviny“ sám bez její pomoci? To byla tenkrát kvadratura mého kruhu, ve kterém jsem se točil, takže kdyby bylo nepřišlo nějaké jiné pozoruhodné znamení, zůstal bych i nadále sedět, kde jsem seděl.

To znamení však přišlo. Byla to právě ona, která svou zvláštní vzíravostí pochopila, o čem jsem se bál s ní mluvit. Prokázala se tak jako ten čtvrtý anděl, který dostal za úkol přivést mě nazpátek tam, odkud mě ten první anděl vyvedl. Bylo to někdy na počátku roku 1993 zvečera, kdy mi najednou položila otázku: Nemyslíš, že by ses měl vrátit do vlasti? Překvapen tak přímou otázkou, zmohl jsem se jen na protiotázku: A co bude s tebou? A na to ona: Co by mělo být. Půjdu s tebou. Nebo si snad myslíš, že v Budějovicích vznikla teologická fakulta jen tak pro nic za nic? Tady v Římě se za tebe náhrada najde, ale tam ne. Mé čtvrté rozcestí, které se přede mnou rozevřelo, vrátit se či nevrátit, dostalo svou odpověď v jejím: Půjdu s tebou. A tak to všechno, co jsem teprve potom ve vlasti mohl vykonat, včetně toho, že tu dnes sedím, je též její zásluha.

Tito čtyři andělé se všichni významně zasloužili, ač každý jinak, o to, co jsem a co jsem až dosud vykonal. Za nimi však působil, jak to stále silněji vnímám, ten hlavní Režisér, totiž Ježíš Kristus zmrtvýchvstalý, do jehož „scénáře“, který pro mě připravil, jsem se jako dvaadvacetiletý vědomě a dobrovolně rozhodl vstoupit, ať to stojí, co to stojí. Jemu patří můj dík svrchovaný. Po něm i těm čtyřem jeho poslům, jakož i mým rodičům, a nakonec i vám, že jste mě tak trpělivě vyslechli.⁸⁶

Napište, co jste se dozvěděli o 4 andělech Karla Skalického.

Každý člen skupiny si vybere jednoho z andělů a napíše, co se o něm dozvěděl.

Mohou kreslit nebo doplnit fotografiemi z doporučených stránek, např.:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_T%C5%99eb%C3%ADn

<https://kardinalberan.com/cz/zivotopis/>

Karel Skalický se vrátil do vlasti po roce 1989. Podívejte se na 4 emotikony. Představte si u každého z nich nějakou situaci ze života profesora Karla Skalického a dopište ji k němu.

(V příloze žáci popsali myšlenky, které vyjadřují některé situace ze života Karla Skalického)

⁸⁶ Skalický, K.: Moji čtyři andělé na mých čtyřech Životních rozcestích. Listy. Dvuměsíčník pro kulturu a dialog č. 1. [online]. Nahráno 2011 [cit. 3. 3. 2022].

Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=111&clanek=011112>

⁸⁷ Yayayoyo : Přemýšlejte o emotikonu s jediným prstem a palcem spočívajícím na bradě, přemýšlejte, přemýšlejte. Kanál uživatele. Shutterstock. [online]. Aktualizováno 31. 3. 2022. [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.shutterstock.com/cs/g/yayayoyo>

Z rozhovoru⁸⁸

Pokud jsou sedmdesátiny příležitostí k bilancování práce, jaký význam dáváte zkušenostem z pobytu v zahraničí?

Veliký. Někdy mám dojem, že jsem musel odejít jen proto, abych mohl nyní dělat to, co dělám. Jestliže tady mohu být ještě něco platný, pak je to především proto, že čerpám ze všeho, co jsem získal během osmatřiceti let života v exilu. Práce, kterou nyní dělám, je pokračováním toho, co jsem dělal v minulosti. Umožňuje mi to skutečnost, že působím na Teologické fakultě Jihočeské univerzity, kde se dýchá stejně svobodně, jako se mi dýchalo na Lateránské univerzitě v Římě.

Proto jste se ze zahraničí vrátil na teologii do Českých Budějovic, a ne na věhlasnější fakultu pražskou?

Hlavní důvod byl ten, že zdejší teologická fakulta je svým postavením v trojúhelníku České Budějovice - Linec - Pasov velmi otevřená západnímu světu, z něhož jsem přicházel. Za druhé jsem se vracel do svého rodiště, kde ještě tenkrát žila moje matka. Třetí důvod hraničí s pověrčivostí. Kdysi jsem se ještě jako oktáván setkal s cikánkou, která mi věštila z ruky. Řekla mi, že mám své štěstí hledat směrem na jih. A tak jsem zůstal v jižních Čechách. Ostatně, hledat štěstí směrem na jih jsem šel i v roce 1956, když jsem emigroval do Itálie.

V římském exilu jste se stal druhým sekretářem kardinála Josefa Berana. Kdy jste se s ním setkal?

Setkal jsem se s ním hned poté, co přijel počátkem roku 1965 do Říma. Hlavně jsem se s ním ale setkával na Druhém vatikánském sněmu, protože jsem tam pracoval. Když skončila zasedání, pomáhal jsem kardinálovi nést jeho velkou tašku s dokumenty. Doprovázel jsem ho ven ze svatého Petra, kde jsem ho předal jeho sekretáři mons. Jaroslavu Škarvadovi, který už na něj čekal. Jednoho krásného dne mi mons. Škarvada říká: "Hele, Karle, já dostal nápad. Na práci u pana kardinála už prostě nestačím, nemohl bys mu se mnou dělat druhého sekretáře?" Přisvědčil jsem, že druhého sekretáře dělat budu, a tak jsem se dostal k panu kardinálovi.

⁸⁸ Gális, R.: Svě štěstí hledám na jihu!. Katolický týdeník. Příloha Perspektivy. [online]. Nahráno 31. 10. 2004 [cit. 3. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.katyd.cz/clanky/sve-stesti-hledam-na-jihu.html>

A v čem spočívala vaše sekretářská práce?

Především ve vyřizování pošty pana kardinála. Mnoho korespondence si vyřizoval kardinál Beran osobně, ale další jsme mu vyřizovali my. Poštu jsem registroval, předkládal mu ji a bral v úvahu jeho připomínky. Pan kardinál dostával různé pozvánky na setkání, kde musel mluvit. Italsky proto psal promluvy pro různé příležitosti. A protože už z italštiny vyšel, nebo se k ní vlastně nikdy pořádně nedostal, tak jsme mu italštinu jeho projevů s mons. Škarvadou trochu vylepšovali. Někdy jsme mu dokonce přímo i jeho projevy psali. Pana kardinála jsme také doprovázeli na jeho zahraničních cestách. Například mons. Škarvada s ním byl ve Spojených státech, zatímco já třeba na ostrově Malta nebo na jeho cestě do Lurd či po Švýcarsku.

Kardinál Beran se nemohl do vlasti, kde vládli komunisté, vrátit, stejně jako Jaroslav Škarvada. Vy jste zase Československo nelegálně opustil. Mrzelo vás, že o vaše služby nebyl doma zájem?

Tak jsem to nevnímal a ani nepozoroval. Naopak, zájem o nás byl. Zejména v podzemních kruzích, se kterými jsme byli ve styku a spolupracovali spolu. Nakonec se o nás zajímaly i ty vládní kruhy. Špiclovaly nás a občas proti nám něco napsaly a publikovaly.

Československo jste opouštěl nelegálně v polovině června 1956. Vzpomínáte si na okolnosti vašeho útěku?

No jistě, všechno mám velmi dobře zapsáno v paměti... Jako film... Byla to riskantní záležitost. Cítil jsem se jako štvaná zvěř, všechny smysly byly vypjaté a čekaly, ze které strany se najednou ozve: Ruce vzhůru! Byli jsme dva a utíkali spolu u Dolního Dvořiště přes zakázanou zónu, přes les, tři bariéry ostnatého drátu a nakonec přes řeku Malši. Přišli jsme do Rakouska přesně na místě, kde stojí mlýn, který se jmenuje Stiegersdorf. Odtud jsme se dostali až do Freistadtu, pak do Lince, Vídně a do Gerasu, kde jsem pobyl nějaký čas v premonstrátském klášteře. Pak jsem odjel do Říma, kde mě přijali do československé koleje Nepomucenum a já začal studovat na Lateránské univerzitě.⁸⁹

⁸⁹ Gális, R.: Svě štěstí hledám na jihu!. Katolický týdeník. Příloha Perspektivy. [online]. Nahráno 31. 10. 2004 [cit. 3. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.katyd.cz/clanky/sve-stesti-hledam-na-jihu.html>

Počítali jste i s tím, že vás mohou na hranicích chytit?

Samozřejmě, že jsme s tím počítali, ale měli jsme naději, že projdeme. Také se nám to povedlo. Bylo mi tenkrát dvaadvacet, a v tomhle věku jste dost naivní a nepočítáte se vším možným nebezpečím. Myslím, že nám tehdy hrála do rukou úžasná a příznivá shoda okolností. Někdy mi připadá skoro jako zázrak, že jsme skutečně prošli. Celou dobu, když jsme šli k drátům, přšelo jako z konve. To bylo naše štěstí, protože psi nás nenavěřili. Když prší, není také nic moc slyšet. V druhé bariéře drátů byla vypnutá elektrika, protože mezi první a třetí bariérou se nikdy nekosila tráva a tahle dlouhá mokrá tráva se dotýkala elektrických drátů. Když jsme štípali dráty, bylo přesně dvanáct hodin. Než jsme pak překonali Malši a dostali se na cestu do Freistadtu, trvalo to asi dvě hodiny. Pršelo přesně po dobu, kdy jsme přecházeli hranice. Jakmile jsme je přešli, najednou přestalo pršet a bylo krásně. Vysvitlo sluníčko a začal zpívat skřivánek.

Možná jste přišel na svět opravdu ve šťastný den...

Právě 20. května 1934, kdy jsem se v Hluboké nad Vltavou narodil, prý byla neděle. Navíc Hod Boží svatodušní a zároveň také den, kdy byla pouť Jana Nepomuckého. Místní kostel je totiž tomuto světcovi zasvěcený.⁹⁰

⁹⁰Gális, R.: Své štěstí hledám na jihu!. Katolický týdeník. Příloha Perspektivy. [online]. Nahráno 31. 10. 2004 [cit. 3. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.katyd.cz/clanky/sve-stesti-hledam-na-jihu.html>

2.6. Reflexe odučené hodiny

Z doplnění myšlenkové mapy je znát, že žáky myšlenky napadaly nahodile, neuspořádali si je. Některé informace zapsali chybně. Mnohé a mnohem důležitější vynechali.

Pyramida je výsledkem individuálního chápání důležitosti informací. Je zřejmé, že žáci zejména pocity, emoce přeceňují. Jiné informace z pohledu důležitosti v životě a práci Karla Skalického nechápou. Zapsali je do nižších stupňů pyramidy.

Aktivita, která se týkala čtyř andělů Karla Skalického.

V případě prvního anděla žáci pochopili, že měl zásadní roli. Byl sice „přemluven“ STB, ale přiměl Karla Skalického, aby odešel ilegálně za hranice. Nejdříve do Rakouska, a pak do Itálie, kde se ve svobodném světě mohl stát knězem.

U druhého anděla se žáci dopustili několika chyb.

- Rok odchodu z ČR
- Popis anděla č. 3
- Pomíchané informace

Jen v jediné skupině vystihli důležitost anděla č. 2 pro práci Karla Skalického pro českou církev, i když v cizině.

Třetí anděl byl pro žáky velký problém. Většinou z textu nepochopili jeho úlohu. Jedna skupina informace o něm zamotala k andělu č. 2, a pak nevěděli, co o něm mají psát. Další skupina nerozuměla pojmu krajan.

V případě čtvrtého anděla žáci z textu dobře pochopili, proč Monika Schreier je Karla Skalického andělem. Byla spolupracovnicí Vladimíra Boublíka a po jeho smrti v roce 1974 vykonávala totéž pro Karla Skalického. Pomohla mu snadněji se rozhodnout k návratu do vlasti.

V besedě se žáky jsme opravili chyby, zejména v letech. Znovu jsme si vysvětlili některé pojmy, kterým nerozuměli.

Výstupem hodiny byla snaha o to, aby žáci alespoň částečně pochopili dobu, ve které Karel Skalický prožíval své dětství, mládí.

Jeho život je jedním z příkladů, jak se dá splnit si přání, i když za cenu rizika, útrap, ale i odhodlání, spolupráce a štěstí. Potkal andělské lidi, díky nimž se v novém světě zorientoval, přátele, kteří mu pomohli splnit své sny být nejen teologem, vysokoškolským profesorem, ale i redaktorem, spisovatelem a spokojeným člověkem.

Závěr

Současná situace dokazuje, že migrace je opravdu důležitým faktorem v životě lidí. Je historicky neomezená, probíhající, neukončená. Velkou roli v ní hraje strach, touhy, přání.

Před hroživou realitou násilí utíká stále více lidí. Celkový počet uprchlíků z Ukrajiny činí podle údajů OSN již více než 2,5 milionu. Proudí do Polska, Maďarska, Česka, Slovenska, Rumunska, Moldavska a dalších evropských zemí.⁹¹ Bude k nám proudit mnoho nejistot, pomluv a dezinformací, mnoho krutých a smutných příběhů.

Chtěla bych, aby žáky a studenty nesužovaly nepříjemné myšlenky, emoce, jako je strach, lítost, smutek a hněv. Za nejlepší způsob, jak sebe a ani je nenechat těmito myšlenkami ovládat, zahlcovat, aby emoce tolik nebolely, považuji žít smysluplný život a pomoc těm, kdo ji potřebují. Soustředit svou pozornost na věci, které ovlivnit můžeme, protože válku ani já a ani žáci či studenti ovlivnit nemůžeme. Média dávají vyniknout současné situaci na východ od naší republiky. Mnohdy líčí smutné a kruté příběhy lidí, včetně bolestivých zpráv o dětech, které trpí, přicházejí o rodiče. Takové informace nás sužují a trápí. Je třeba zaměřit se na práci, výuku, studium. Lze žákům přiblížit vzory osob a hovořit o lidech, kteří dokázali i v nelehkých životních situacích, si svůj sen splnit, pracovat pro lidi, předávat zejména mladým dobré myšlenky, ovlivňovat je. Důležitým úkolem je snažit se o kladné mezilidské vztahy.

⁹¹Andrle, J.: Ukrajinská uprchlická krize. Aktuální situace i srovnání s historií Člověk v tísní. [online] Nahráno 13. 3. 2022. [cit 18. 3.2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/ukrajinska-krize-v-historickem-kontextu-8589gp>

Použité zdroje

Albriht, M. Korbel., Wittlichová, L., ed. Vzkazy domů: příběhy Čechů, kteří odešli do zahraničí (emigrace a exil 1848-1989). Praha: Dny české státnosti, 2012. ISBN 978-80-87260-46-3.

Baršová, A., Barša, P.: Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav Brno 2005. s. 217. ISBN 80-210-3875-6.

Benešová, M., Navrátilová, A.: Příběhy našich sousedů – Metodika pro pedagogy. Post Bellum 2017. s. 5

Drbohlav, D.: Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 2010. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-039-1. s. 26

Drda, J.: Jeden svět na školách. Příběhy bezpráví – emigrace a život v exilu. Člověk v tísni, o. p. s., 2011, 2016, 2019. ISBN 978-80-7591-025-7.

Erbenová, D. : Proč jsme odešli aneb Příběhy našich sousedů ze světa. Paměť národa. Vydalo Post Bellum, z.ú. 2017

Hanzlík, J.: Československá emigrace očima tajných materiálů. In: Táborský, J., (ed.). Securitas Imperii: Sborník k problematice zahraničních vztahů čs. komunistického režimu. IX. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. 2002. s. 269.

Hrachovinová, E. : Úvod do sociální práce s migranty: problematika migrace a integrace v ES/EU a České republice. Olomouc: Caritas - Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2012. ISBN 978-80-87623-02-2.

Jeřábek, V. : Českoslovenští uprchlíci ve studené válce: dějiny American Fund for Czechoslovak Refugees., Brno: Stilus, 2005. S. 296. Prameny a studie k dějinám českého exilu 1948 – 1989, sv. 8 ISBN 80-903550-0-5.

Pacner, K.: Osudové okamžiky Československa. Praha: Themis, 1997. ISBN 80-85821-46-X. s. 348.

Paukertová, L: Několik základních údajů o odchodech z Československa, 1948-1991. In Brpoček, S., Hrubý, K. (eds.) : Češi za hranicemi na přelomu 20. a 21. století: Sympozium o českém vystěhovalectví, exulantství a vztazích zahraničních Čechů k domovu 29. – 30. června 1998. Praha: Karolinum – Etnologický ústav AV ČR, 2000, s. 25-26.

Pernes, J., In Jeřábek, V., et al. : Českoslovenští uprchlíci ve studené válce. Brno: Stilus, 2005 s. 12, 18-19; Koura, P.: „Svědomy mi nedovolí šířit takové lži“. Český exil mezi únorem 1948 a srpnem 1968. In Wittlichová, L., (ed.). Vzkazy domů. Praha: Labyrint, 2012. s. 215.

Pejskar, J.: Útěky železnou oponou. 2. přeprac. a rozšíř. vyd. Praha: Melantrich, 1992. Memoáry (Melantrich). ISBN 80-7023-125-4. s. 23.

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J.: Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9. s. 124

Rychlík, J.: Cestování do ciziny v habsburské monarchii a v Československu. Pasová, vízová a vystěhovalcká politika 1848-1989. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. s. 38-40.

Skalický, K.: Vyznání na hraně času a věčnosti: Všechny cesty vedou do Říma. 2. vydání. Svitavy: Trinitas, 2020. Studium (Křesťanská akademie v Římě). ISBN 978-80-86885-52-0. s. 180

Smolíková, K., Rutová, N., Skalická, P., Sobotková, K., Zemanová B.: Bohouš a Dáša mění svět: jak vyzrát na komiks?. Metodická příručka pro využití komiksu ve výuce. Praha: Člověk v tísní. 2017. ISBN 978-80-87456-96-5.

Tigríd, P.: Politická emigrace v atomovém věku. Praha: Prostor, 1990. ISBN 80-85190-00-1.

Tan, Shaun.: Nový svět. V Praze: Labyrint, 2012. ISBN 978-80-86803-21-0.

Vykoupil, L.: Slovník českých dějin. 2., přeprac. a dopl. vyd. Brno: J. Zirkus, 2000. ISBN 80-902782-0-5. s. 165.

Elektronické zdroje

Andrle, J.: Ukrajinská uprchlická krize. Aktuální situace i srovnání s historií Člověk v tísní. [online]. Nahráno 13. 3. 2022. [cit 18. 3.2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/ukrajinska-krize-v-historickem-kontextu-8589gp>

Co je to JSNS.: Člověk v tísní, o. p. s. [online].Vzdělávací program JSNS. Nahráno 15. 10. 2020. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/o-jsns/o-nas>

Často kladené dotazy.: Slovníček pojmů. Odbor azylové a migrační politiky. Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Nahráno 4. 9. 2015 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

Drbohlav, D., Uherek, Z.: Reflexe migračních teorií. [online]. Nahráno 14. 1. 2008. [cit. 13. 12. 2021]. Dostupné z: <https://web.natur.cuni.cz/~ksgrrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>

Eminger, Z. A.: Bloudění Vídní. Ukázka z prvního dílu paměti profesora Karla Skalického. Portréty a rozhovory. Christnet. [online]. Nahráno 10. 5. 2020. [cit. 3. 3. 2022].

Dostupné z:

https://www.christnet.eu/clanky/6400/bloudení_vidni_ukazka_z_prvniho_dilu_pameti_profesora_karla_skalickeho.url

Eminger, Z. A.: K životnímu jubileu prof. Karla Skalického. Portréty a rozhovory.

Christnet. [online]. Nahráno 19. 5. 2021 [cit. 3. 3. 2022]. Dostupné z:

https://www.christnet.eu/clanky/6549/k_zivotnimu_jubileu_prof_karla_skalickeho.url

Eminger, Z. A.: Vladimír Boublík v roce 1973. Christnet. [online]. Nahráno 24. 9. 2020

[cit. 3. 3. 2022]. Dostupné z

https://www.christnet.eu/clanky/6453/kdo_je_povolán_k_lasce_je_povolán_k_tomu_aby_nestacil_sam_sobe_za_vladimirem_boublikem.url

Eminger, Z. A.: Bloudění Vídní. Ukázka z prvního dílu paměti profesora Karla Skalického. Portréty a rozhovory. Christnet. [online]. Nahráno 10. 5. 2020.

[cit. 3. 3. 2022]. Dostupné z:

https://www.christnet.eu/clanky/6400/bloudení_vidni_ukazka_z_prvniho_dilu_pameti_profesora_karla_skalickeho.url

Fotobanka. : Vektor Dívka se srdcem izolován. Anděl strážný. Máma. Vektorové ilustrati 68406789. [online]. Nahráno 16. 3. 2017 [cit. 3. 3. 2022]. Dostupné z:

[https://fotky-foto.cz/fotobanka/divka-se-srdcem-izolovan-andel-strazny-mama-vektorove-illustrati\(4-68406789\)/](https://fotky-foto.cz/fotobanka/divka-se-srdcem-izolovan-andel-strazny-mama-vektorove-illustrati(4-68406789)/)

Gális, R.: Svě štěstí hledám na jihu!. Katolický týdeník. Příloha Perspektivy. [online].

Nahráno 31. 10. 2004 [cit. 3. 3. 2021]. Dostupné z:

<https://www.katyd.cz/clanky/sve-stesti-hledam-na-jihu.html>

Hecquet, P.: Žirafa v nesnázích. Audiovizuální lekce. JSNS cz. [online]. Nahráno 2007.

[cit. 27. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/lekce/15536-zirafa-v-nesnazich>

Klega, J., Pánková, L.: Migrace není legrace, manuál pro pedagogy 2. stupně ZŠ a SŠ.

ARPOK, o.p.s. Olomouc. [online]. ISBN 978-80-906162-2-6. [cit. 27. 2. 2022].

Dostupné z:

https://eshop.arpok.cz/wpcontent/uploads/2013/02/Migrace_neni_legrace_manual_pro_pedagogy.pdf

Metodika anti-bias. : Arpok – globální témata do škol. Ke stažení metodiky a články.

Materiály pro 2. stupeň ZŠ. Univerzita Palackého v Olomouci [online]. Nahráno

16. 1. 2019. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://arpok.cz/pro-pedagogy/ke-s>

O nás. Člověk v tísní Česká republika.[online]. Nahráno 23. 5. 2013 [cit. 27. 2. 2022].

Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/o-nas>

O projektu. Paměť národa. [online]. Nahráno 2008 [cit. 1. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/o-projektu>

Pavličková, M., Holcová, M., Hrubanová, K., Chatrná, M., Machová, B.: La Ngonpo. Metodika multikulturního a globálního rozvojového vzdělávání pro partnerství českých a ladackých škol. [online]. Multikulturní centrum Praha ve spolupráci s NaZemí – společností pro fair trade Praha, 2011. ISBN 978-80-904808-5-8. Nahráno 2011. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://mkc.cz/doc/MANUALngonpoCJ>

Proč a jak učit filmem. Vzdělávací program JSNS. Člověk v tísní o. p. s..[online]. Nahráno 23. 5. 2013. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/vzdelavani-vyucujicich/proc-a-jak-ucit-s-filmem>

Rozcestník aktivit a metodik k tématu migrace. : Metodické materiály pro pedagogy. [online]. Sdružení pro integraci a migraci [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: https://www.migrace.com/adm/_upload/docs/rozcestnik-metodik-k-tematu-migrace-a-integrace_1567771121.pdf.

S kardinálem Beranem a mons. Heidlerem v Alpách (cca 1965-1969). : Paměť národa. [online]. Zdroj: Archiv Karla Skalického. [cit. 23. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/skalicky-karel-1934>

Skalický, K.: Moji čtyři andělé na mých čtyřech životních rozcestích. Listy. Dvuměsíčník pro kulturu a dialog č. 1. [online]. Nahráno 2011 [cit. 3. 3. 2022]. Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=111&clanek=011112>

Školní vzdělávací program základního vzdělávání ZŠ Bez hranic. ZŠ a MŠ Bez hranic. [online]. Platnost od 1. 9. 2019 [cit. 3. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.skolabezhranic.cz/msec/wp-content/uploads/2017/08/%C5%A0VP-ZV-Z%C5%A0-a-M%C5%A0-Bez-hranic19_20.pdf

Šonková E.: Fenomén uprchlictví a možnosti jeho využití v interaktivní výuce. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Pedagogická fakulta Katedra společenských věd. [online]. Nahráno 21. 7. 2017. [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z: https://theses.cz/id/yz2a9k/DP_Sonkova_Eva_2017.pdf

Štěch. F. : Příběh pamětníka v rámci projektu Útěky do svobody. Paměť národa. [online]. [cit. 3. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/skalicky-karel-20140310-0>

[Tan, Shaun. :Nový svět. V Praze: Labyrint, 2012. ISBN 978-80-86803-21-0.](#)

[Fanoušci knihy Nový svět \(The Arrival, 2006\) jednotlivé obrazy digitálně](#)

[rozpohybovali a své výtvořiny poté zveřejnili na kanál YouTube. Dostupné](#)

[z: https://www.youtube.com/watch?v=1nJKse-UCFM. Knihu lze doporučit také jako](#)

[zdroj pro metodu FILOZOFIE PRO DĚTI.](#)

Tvrdíková, M.: Československý exil a emigrace v letech 1968–1989. Diplomová práce. [online]. Masarykova univerzita Brno. Filozofická fakulta. [online]. Nahráno 21. 7. 2007. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://cha.fsv.cvut.cz/mapp.php?map=4D>

Uprchlíci v číslech. : Člověk v tísní Česká republika. Jaký je rozdíl mezi uprchlíkem a migrantem? [online]. Nahráno 6. 1. 2022. [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Uprchlíci v číslech. : Člověk v tísní Česká republika. [online]. Kolik cizinců v Česku získalo mezinárodní ochranu? Nahráno 6. 1. 2022. [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Uprchlíci v číslech.: Člověk v tísní Česká republika.[online]. Kdo jsou žadatelé o azyl v zemích EU? Nahráno 6. 1. 2022.[cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Uprchlíci v číslech. Člověk v tísní Česká republika. Žadatelé o azyl v zemích EU v roce 2019. [online]. Nahráno 6. 1. 2022. [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Uprchlíci v číslech. : Člověk v tísní Česká republika. Vývoj žádostí o azyl v EU mezi roky 2010 a 2019 dle občanství žadatelů. [online]. Nahráno 6. 1. 2022. [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Uprchlíci v číslech. Člověk v tísní Česká republika. Cizinci na našem území. [online]. Nahráno 6. 1. 2022. [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Vlček, T.: 50. Léta – budování totalitního státu. Situace církve po Únoru 48. Totalita cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

Vlček, T.: Perzekuce církví a náboženských organizací. Koncepce potlačování vlivu církve. Totalita cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

Vlček, T.: Perzekuce církví a náboženských organizací. Omezování církevního vzdělávání. Totalita cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

Vlček, T.: Perzekuce církví a náboženských organizací. Internace významných představitelů církve. Totalita cz. [online]. Nahráno 1. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2021]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php

Vývoj počtu cizinců podle typu pobytu. Český statistický úřad.: Ředitelství služby cizinecké policie Ministerstva vnitra ČR. [online] Nahráno 23. 3. 2022. [cit. 25. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>

Wikipedie, TOTALITA, Ústav pro studium totalitních režimů, Slovník české literatury po roce 1945. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Slovn%C3%ADk_%C4%8Desk%C3%A9_literatury_po_roce_1945 rozhovory v tisku, rozhlase. 8. 2. 2021 [online]. Publikováno na webu Moderní dějiny. Nahráno 9. 11. 2015. [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/emigrace-z-ceskoslovenska-a-exil>

Yayayoyo: Přemýšlejte o emotikonu s jediným prstem a palcem spočívajícím na bradě, přemýšlejte, přemýšlejte. Kanál uživatele. Shutterstock. [online]. Aktualizováno 31. 3. 2022. [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.shutterstock.com/cs/g/yayayoyo>

Seznam příloh

Příloha č. 1	Doporučení MŠMT z 25. 2. 2022
Příloha č. 2	Metodický sešit „Proč jsme odešli aneb...
Příloha č. 4 - 15	Andělé. Práce žáků 8. ročníku ZŠ a MŠ bez hranic.
Příloha č. 16	Pracovní listy pro žáky 8. Ročníku ZŠ a MŠ bez hranic
Příloha č. 17 – 25	Vypracované pracovní listy žáků 8. ročníku ZŠ a MŠ bez hranic

Příloha č. 1

PAMĚTNÍ LISTINA ZÁKLADNÍ ŠKOLY VE MŠECI

(doslovný přepis originálu, který visí ve vstupní chodbě školy)

Léta páně 1891. Dne 17. srpna za panování Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa z rodu Habsburgů dokončená stavba této budovy.

Obec zdejší měla předchozí školní budovu uprostřed městyse proti kostelu, kde byli umístěné dvě třídy. Třetí třída byla najatá v domě čpop. 51, neboť v témže čase byla zde školna naše 3. třídná. V roce 1884 dosazen byl na zdejší školu řídící učitel Antonín Pivánek, dříve učitel na škole Smečenské – muži tomuto nebyli místnosti v bývalé naší škole vhod, ač mohli ještě mnoho let k účeli svému dobře vyhovovati i jal se pobádati ck okresní školní radu aby obec naší donutila ku stavbě nové školní budovi a sice z důvodu neoprávněných. Obecní zastupitelstvo bránilo se sice proti této nové stavbě školy a sice z důvodů těch, že potřebného kapitálu obec neměla, byla by si musela celý obnos ku stavbě té vypůjčiti, a jelikož poměry v čase tom byli jak pro polní hospodářství tak pro jiné živnosti nepříznivé, obávalo se zastupitelstvo zdejší, že by velké břemeno na občanstvo uvalilo a z té příčiny také ku stavbě přikročiti nechtělo. Ck okresní školní rada od stavby však upustiti nechtěla a užila vši své moci úřední k tomu, aby obec zdejší ku stavbě té donutila. Nyní uvažovali zástupcové zdejší obce, jak by nejsnáze a bez velkého nákladu a poškození občanstva stavbu tuto podniknouti mohli. Toho času nastoupil na zdejším a jiných velkostatkách po Knížeti P. Janu Adolfu ze Schwarzenbergů syn téhož kníže Josef Adolf co nový držitel a nástupce. K tomuto se tedy po bedlivém všeho uvážení když v roce 1889 na zdejším velkostatku meškal, odebrali se zástupcové obecní se žádostí k němu, zda by ochoten nebyl, stavbu této školní budovy sám podniknouti, že co největší poplatník zdejší obce také největší intres na stavbě té míti musí. Jasný kníže svolil ihned, že stavbu na svůj náklad provede a po ukončení té stavby že na něj vypadající obnos ze stavebního kapitálu dle jeho daně se odečte a obec na ní vypadající díl může ročně po 700 zlatých po srážce 4% úroků až do umoření kapitálu, ten za stavbu školy činící 24.000 zlatých spláceti. K tomuto vyřízení přistoupilo celé zastupitelstvo obecní a v roce 1890 – dne 7. července se stavbou započato přičemž občanstvo zdejší mělo ____ veškeré látky stavební za cenu jak se v dražbě docílilo, dovážeti. Kamena ku stavbě užito bylo částěčně z lomu na Kalivodské cestě a z lomu obecního u Srbče, kterýžto poslední obec sama bezplatně darovala. Plány ku

stavbě této školní zhotovil knížecí inženýr pan z Hartentholů z Citolib. Stavbu řídil a do podrobně a uměle provedl toho času zdejší knížecí stavitel Pan Kohout František. V čase tom representovala tato městská rada: P. S. Pan Karel Prokop, Pan Antonín Pucholt, I. městský radní, a p. Jan Volf čp. 22 Ilhý městský radní. Zastupitelstvo obecní p. Jan Důras čp. 13, František Špringr, Jan Prokop, Jan Neuman, Wincenc Pucholt, František Volf, Josef Volf, Josef Stehlík, Jan Mansfeld čp. 110. Stavba jak již zpředu uvedeno, byla dnem 7. července 1890 započata a nato dne 17. srpna 1891 šťastně a bez úrazu dokončena. Kámen základní ku škole posvětil náš toho času Důstojný pan farář Josef Chyský titul: knížecí arcibiskupský notář, který se ale dokonání stavby již nedožil a dne 7ho května léta páně 1891 v pánu zesnul, maje stáří svého 78 roků. Requiem in pacem! Na místo jeho dosazen do městyse našeho pan farář ze Srbče Frant. Wit za něhož tato škola právě o posvěcení našeho chrámu pána, a po posvěcení, které toho času na 20ho září 1891 připadlo slavně vysvěcená a potom k svému účelu odevzdána byla. Jest přáním naším, aby všechny potomní dítky školu tuto navštěvující blahodárně a cnostně zní vycvičení vycházela a nás co zakladatelů v blahé paměti po vždy pamětliví byli. Škola tato sloužíš Vám ku vzdělání a ku prospěchu těla i duše, obci pak k naší ku potěše a okrase místa našeho na věčnou památku! Zhotovil a sepsal jsem listinu tuto pamětní co toho času tajemník městský ve Mšeci.

Sepsáno bylo ve Mšeci, dne 17ho srpna 1891.

Jan Krebs

Fr. Prokop t.č. městský tajemník

Ant. Pucholt, I. měst. Radní. Vyslovuji můj pozdrav na kolegy a pracující lid, který přítomný jsou při vyzdvižení tohoto kamene. Bůh žehnej stavbě této. Fr. Kohout stavitel

Příloha č. 2

Doporučení MŠMT z 25. 2. 2022

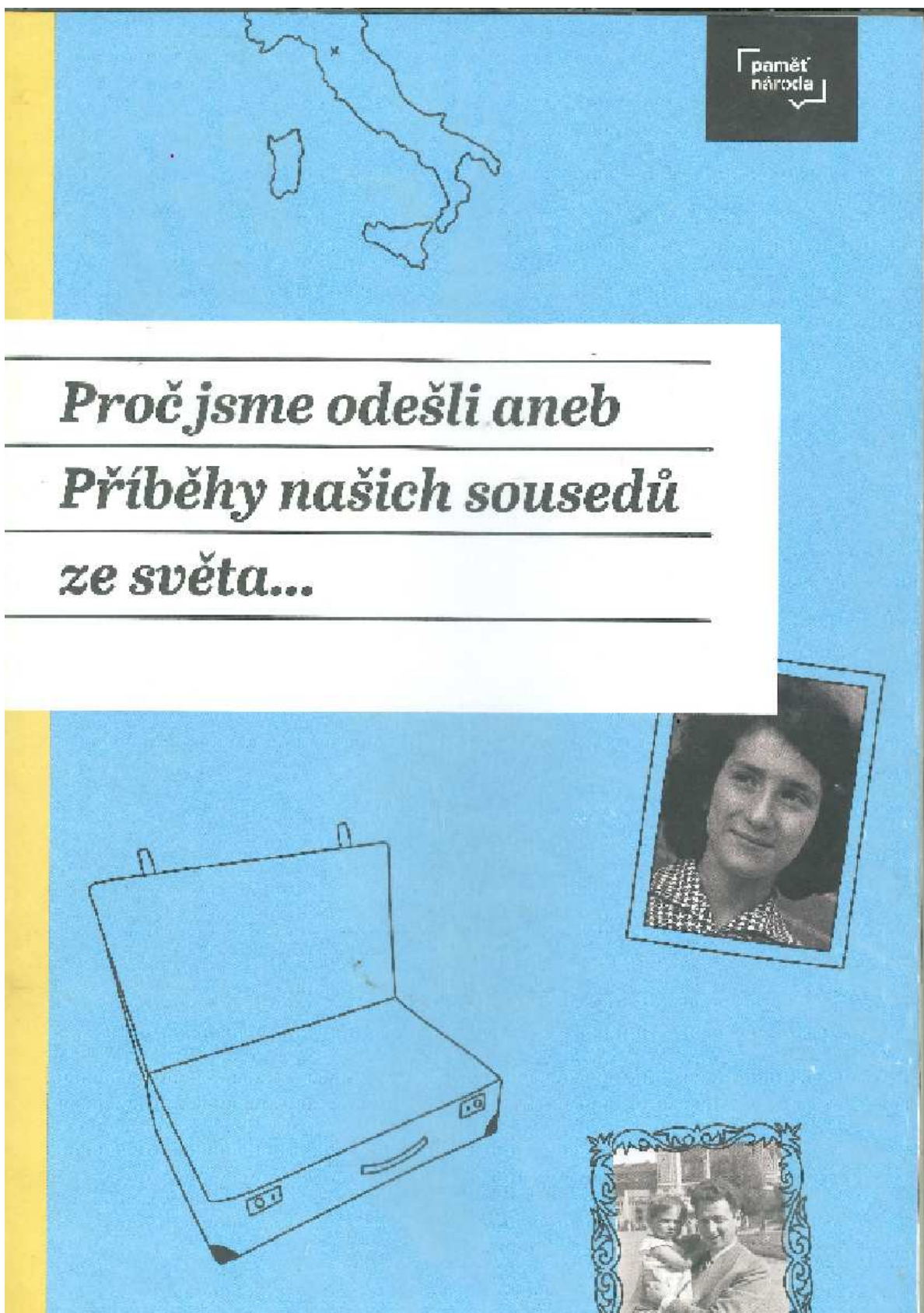
Metodická doporučení pro práci se školními kolektivy ve vztahu k ruské agresí vůči Ukrajině

- 1) V rámci škol doporučujeme jasně informovat o postoji České republiky.
- 2) Věnujte prosím zvýšenou pozornost žákům ukrajinské, ruské a běloruské národnosti na vašich školách, včetně možnosti ve zvýšené míře využít péči pracovníků školních poradenských pracovišť.
- 3) Zejména ve třídách, kde jsou tito žáci zařazeni, doporučujeme intenzivní cílenou preventivní práci s celým třídním kolektivem. Náplní této činnosti by mělo být především akcentování respektování individuality, dodržování lidských práv a jasné deklarování toho, že národnost nečiní člověka odpovědným za kroky, které realizuje státní režim země, odkud dotyčný pochází.
- 4) Se školními/třídními kolektivy doporučujeme pracovat v rámci osvěty s tématy rovnosti, respektu a tolerance
- 5) Pro metodickou podporu pro práci s kolektivy je možné kontaktovat následující odborníky a odborné společnosti:

META o.p.s. - poradenství pro školy proskoly@meta-ops.cz, tel. 222 521 446

Klára Havrdová (metodička adaptace), havrdova@meta-ops.cz

Marta Poeta (metodička workshopů pro žáky ZŠ a SŠ), tel. 774 761 837, poeta@meta-ops.cz

Příloha č. 4

ANDĚL č. 1

Jmenoval se Vladimír Třebíč agent který mu pomohl přes hranice
byl řeholník, premonstrátský klerik, byl dopaden při přechodu hranic

čsl. rozvědky ho přesvědčila aby s ní spolupracoval pod
krycím jménem Suchý byl vyslán do Říma měl hrát
zájemce o kněžství

Příloha č. 5

ANDĚL č. 1

Vladimír Trébín

spolupráce s StB - jméno Suchý
převaděč

Příloha č. 6

ANDĚL č. 1

Vladimír Třebíč

Byl řeholník, byl dopaden při přechodu hranic,
Krycí jméno Suchý
Měl si navízt nějakého zájemce aby přešli ilegálně hranice.
Nasel si Karla Skalického

Příloha č. 7

ANDĚL č. 2

arcibiskup Beran v roce 1965 vypovězen do Říma - kardinálem
bez možnosti návratu do vlasti

Karel Skalický přijal být sekretářem, protože mohl pracovat
pro českou církev

Příloha č. 8

ANDĚL č. 2

byl v roce 1969 ordinován a mše jeho mše

~~Kardinál Pouchl~~

začal studium teologie v Berlíně a seminář

Kardinál, byl katecheta, učitel, správce a učitel,
Děkan

stal se profesorem. Pouchl byl myslím ležerem

studium dokončil. Vstoupil do mého světa Pouchl

uvážil se pročit a čerchovatel přes seminář do Kapucínů Berlín, a Říma

Příloha č. 9

ANDĚL č. 2

~~1969 byl odvolán~~ kardinál Beran v roce 1969 byl odvolán
setkali se na vatikánském koncilu

ANDĚL č. 3

VLADIMÍR BOUBLÍK

~~V roce 1944~~ ↓ ~~KORČAK~~

BIL KRAJEM KARDIÁLA ^{Bernard}
~~KTÉRY AU SPOLU SE SVOU TĚLOU VEDL~~

~~DAMASCOST~~ PŘEPISOVALA TEXTY A PŘIPRAVOVALA
JEDNO TEXTU → ~~DE~~ ~~BYL~~

VLADIMÍR BOUBLÍK BIL KRAJEM
KARDIÁLA Bernard

Příloha č. 11

ANDĚL č. 3

~~+ 1974 byl odvolán~~

Vladimír Boublík

ANDĚL č. 3

Vladimír Boublík

Krajah

zstčen, vězňeh

uprchl přes NDR, západní Berlín, do Říma

pomoc pro Karla Skarlického i po smrti

Příloha č. 13

ANDĚL č. 4 *Monica Leveier mělovarská*
bylo to na počátku 1993
starala se o jeho domácnost a přepisovala jeho
serby a připravovala b. listy.

Příloha č. 14

ANDĚL Č. 4

Jmenovala se Monica Schreier.
Čtvrtý anděl měl za úkol ~~ho~~ přivést ~~me~~ nazpátek
odkud ho první anděl uvědl

Bylo to na počátku roku 1993

Položil mu otázku, ~~jestli by se~~
Zda se nemá vrátit do vlasti

Příloha č. 15

ANDĚL č. 4

Monica Schreier
spolupracovnice, hospodyně

Příloha č. 16

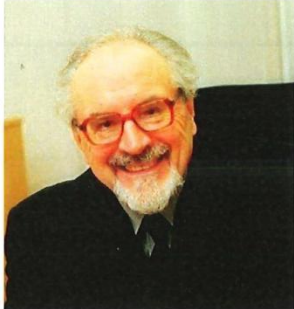
Karel Skalický Emigroval, protože se chtěl stát knězem

1. Hledáme informace

Kde hledat?

Údaje o Karlu Skalickém najdeme na pametnaroda.cz nebo listy.cz

Základní informace, které jste se o něm dozvěděli, napište k fotografii formou myšlenkové mapy.

A central photograph of Karel Skalický, an elderly man with a white beard and glasses, wearing a dark suit and tie. The photo is flanked by horizontal lines for notes.

Porovnejte svou **myšlenkovou mapu** se spolužáky.

V čem se shodujete? V čem se lišíte? Co vám chybí pro celkové pochopení příběhu.

Shodné informace

Rozdílné informace

Chybějící informace

Nyní je potřeba utřídit si získané informace. Pokuste se je do **pyramidy** zapsat podle důležitosti, kterou jim přikládáte. Nejdůležitější informaci napište na vrchol pyramidy a postupujte směrem dolů s těmi méně a méně důležitými.

2. Pracujeme s informacemi

Čtyři andělé Karla Skalického

Posel, hebrejsky mal'ach, řecky angelos, prostě starým počeštěným a už klasickým slovem anděl. Dovolte mi tuto staroslavnou metaforu, která se velmi dobře hodí pro můj příběh. Vedli mě totiž v mém životě, postupně jeden po druhém, čtyři andělé. Ten první se jmenoval Vladimír Třebín, jenž byl pro mě ten nejpřevratnější. Ten druhý byl kardinál Beran. Ten třetí byl Vladimír Boublík a ten čtvrtý byla Monica Schreier.

Ten první byl řeholník, premonstrátský klerik, který byl dopaden při přechodu hranic a kterého pak čsl. rozvědka svými metodami přesvědčila s ní spolupracovat pod krycím jménem Suchý, jak vyplývá z dokumentů StB. A jelikož dostala nápad vyslat ho jako svého informátora do Říma, měl si najít, aby tam vypadal věrohodně, nějakého zájemce o kněžství a studium teologie a s ním přejít ilegálně hranice takříkajíc naostro, to znamená se vším tím putováním nocí přes močály a lesy, štipáním trojí bariéry ostnatého drátu, přebroděním rozvodněné řeky a přechodem do Rakouska. Stalo se tudíž, že právě na velikonoční sobotu roku 1955 se ke mně přitočil muž tak o deset let starší a položil mi

otázku, zda bych nechtěl studovat teologii a stát se knězem. Byl jsem tenkrát ve druhém roce studia na vysoké škole zemědělské. Otázka mě zasáhla, protože ta eventualita se mi už v mysli vynořila, ale nevzal jsem ji vážně. On mi ji znovu položil tak říkajíc zvenku, rovnou, tvrdě. Ba víc. On mi půjčil knížku *Následování Krista*, on mi mluvil o kráse kněžství, teologie a řeholního života, on mě přivedl k tomu, že jsem opět po letech šel ke svatě zpovědi a k přijímání, takže když se zase rok s rokem sešel a my se opět o Velikonocích roku 1956 setkali, řekl mi rovnou, aniž ovšem co řekl o svém tajném poslání, že se rozhodl znovu riskovat přechod, odejít do svobodného světa a tam se stát knězem. A najednou vystřelil otázku: Nechceš jít se mnou? Rozevřelo se mi v tom okamžiku první radikální rozcestí: jít či nejít, to byla otázka. Trvalo však asi jen minutu, a dostala odpověď: Jdu. A tak jsme šli. Pohraniční stráž nevěděly nic o našem útěku, jak jsem se o tom mohl později přesvědčit. Nicméně rozvědčík jménem Dospiva náš přechod sledoval a celkem dosti přesně ho zapsal, jak jsem to mohl nedávno číst v dokumentaci StB. A jako by i počasí nám chtělo jít na ruku, celou dobu našeho klopýtání hraničním pásmem silně přšelo, takže pes stráže, která kolem nás přešla ve vzdálenosti asi sto metrů, nás nenavětřil. Jen jsme však přešli hranice, přestalo přšet a ráno vysvitlo sluníčko, takže do Freistadtu jsme došli už suší. Po několika měsících jsme se pak dostali do československé koleje Nepomucenum v Římě a začali studium na Papežské lateránské univerzitě. A tak když tu jsem dnes před vámi jako katolický kněz, jemuž se dostalo římské formace, pak je to z nemalé části jeho zásluhou. Kéž by mu byla před Bohem dostatečnou protiváhou toho ostatního. Zatímco on se po několika málo letech vrátil do Československa a StB se postarala, aby byl vysvěcen na kněze ve vlasti, když se mu to nepodařilo venku, já zůstal v Římě a mé první místo coby asistenta mládeže bylo ve vatikánském Oratoriu svatého Petra. Tam jsem však dlouho nepobyl. Papež Pavel VI. rozhodl vybudovat ve Vatikáně velkou audienční síň, a to právě na území tohoto Oratoria. Bylo mi proto řečeno, abych si hledal uplatnění někde jinde. Rozhodl jsem se proto jít do misijních území Latinské Ameriky a začal jsem vyjednávat s argentinským biskupem Tato ze Santiago del Estero.

Byl jsem už nakročen jít do těchto vzdálených končin, když tu zčista jasna k překvapení světové veřejnosti byl v roce 1965 z vlasti vypovězen do Říma arcibiskup Beran, aby tam přijal hodnost kardinálskou a zůstal v exilu bez možnosti návratu. Tím vstoupil do mého života ten druhý anděl. S ním jsem se totiž začal častěji setkávat na zasedáních 2.

vatikánského koncilu, kde jsem tenkrát též pracoval, a tak se stalo, že mi bylo nabídnuto, abych mu dělal spolu s mons. Škarvadou druhého sekretáře. Stál jsem tak znova na rozcestí. Jenomže volba byla tentokrát už předem určena. Beranovi jsem nemohl říct ne. Latinská Amerika si na mě ještě musela počkat; a já jsem byl nasměrován na české věci. Vstoupit totiž do kardinálových služeb znamenalo začít pracovat – i přesto, že jsme byli v cizině – pro naši českou církev a pro naše české věci. Kardinál mi svěřil vedení časopisu česko-římské křesťanské akademie Studie a uložil mi, abych přeložil do češtiny konstituci 2. vatikánského koncilu o Církvi v dnešním světě a připravil i její patřičný komentář. Vznikla tak – při vší tak trochu odcizující sekretářské práci – i moje kniha Radost a naděje, jakož i první ročníky mnou redigovaných Studií.

Tento můj druhý anděl však byl v roce 1969 odvolán z našeho světa a já jsem se opět dostal na mizinu. Bylo mi sice nabídnuto dobře zajištěné místo misionáře českých uprchlíků v západním Německu, což byla lákavá nabídka pro rozum pragmaticky vypočítavý, ne však pro můj rozum teoreticko-rozjímavý. Avšak právě v této době nejistoty vstoupil do mého života ten třetí anděl, jímž byl profesor Lateránské univerzity Vladimír Boublík. Byl mým krajanem, jenž začal studium teologie v budějovickém semináři, byl zatčen a vězněn, z vězení se mu však podařilo uprchnout a neuvěřitelnou anabází projít z Československa přes Německou demokratickou republiku do Západního Berlína a odtud do Říma, kde studium teologie dokončil a stal se na Lateráně profesorem a pak i školitelem mé doktorské disertace. Ten první anděl mě nasměroval ke kněžství do Říma. Ten druhý na práci pro naši českou církev a české věci. Tento třetí mi najednou předložil možnost dráhy univerzitní, o níž jsem netušil, že by se mi kdy mohla v italském prostředí otevřít. Ona sice byla mým dávným tajným přáním, avšak tak tajným, že jsem si ho neodvážil ani připustit. Rozcestí, které se mi rozevřelo potřetí, bylo mezi zajištěností práce v Německu a naprostou nezajištěností přednášek na univerzitě. Nu a volba dopadla nikoliv, jak radil rozum pragmatický, ale jak mi našeptávalo mé tajné přání. Boublíkovi jsem přikývnul a on se postaral, že rektor Antonio Piolanti mě přijal na jeden semestr v akademickém roce 1968/69. Boublík samozřejmě věděl, že výuka na Lateránské univerzitě mě neužije, a tak se navíc přičinil i o to, abych dostal u mezinárodní kongregace školských bratří maristů kaplanské místo, které předtím zastával on a které by mi zajistilo – jak jsme tenkrát říkali – stáj a žlab. Díky tomuto mezinárodnímu prostředí jsem pak byl nasměrován na problémy

Afriky a Latinské Ameriky. Generální představený této kongregace, Mexičan Basilio Rueda Guzman mě totiž začal posílat do zemí Afriky a Latinské Ameriky, kde bratři maristi byli konfrontováni se situacemi podmiňovanými komunismem a jeho ideologií.

I tento můj třetí anděl však byl v roce 1974 předčasně odvolán ze života. Avšak, kupodivu, ač odvolán, nepřestal jím být i nadále. Ba dokonce bych mohl říct, že intenzivněji po smrti než za života. Skoro bych mohl říct, že *mors sua, vita mea*. Na Lateránské univerzitě jsem totiž nejenom zůstal i po jeho odchodu, ale navíc mi byla po něm přidělena katedra fundamentální teologie, kterou předtím vedl on, jakož i vedení celé teologické specializace v religionistických vědách, kterou na Lateránské univerzitě on založil a vedl. Musel jsem se proto zabývat jeho myšlením mnohem intenzivněji než předtím. A jako by na tom nebylo dost, jeho spřízněná duše a zdatná spolupracovnice Monica Schreier, která mu spolu se svou tetou vedla domácnost, přepisovala jeho texty a připravovala je do tisku, ta mi dala k dispozici Boublíkovu specializovanou knihovnu a seznamovala mě se skrytými zákoutími jeho myšlení. A když pak se ještě stalo, že mi byl z příčinění generálního představeného maristů, už zmíněného bratra Basilia přidělen vatikánský byt, uvolila se vést mi domácnost a spolupracovat na mých studijních a přednáškových povinnostech, jak to předtím dělala Boublíkovi. Tak mohla tenkrát přijet do Říma a být s námi i moje maminka. Moje existence tak dospěla, jak mohu říct, do stadia pozemské idylly.

Ne však nadlouho. Došlo k dalšímu světovou veřejností nepředvídanému zvratu: zhroutil se sovětského bloku a sametová revoluce. To, o co jsem v exilu spolu s mnoha jinými usiloval, to se stalo skutkem. Je tedy přípustné – tak mi začal našeptávat pokradmu hlas svědomí – zůstat sedět ve své idyle, jako by se vůbec nic nepříhodovalo? Nebyla touha tvého srdce vrátit se jednou do svobodné vlasti neupřímná, když teď váháš opustit dobré bydlo? Bylo mi však zároveň jasné, že není radno, aby šedesátník dělal kotrmelce, že návrat domů po třiceti osmi letech exilového trmácení bude v mnoha ohledech spíš vstupem do ciziny. A navíc tu byla moje spolupracovnice Monika, které jsem byl za mnohé zavázán a která byla na mě existenčně závislá. Mohu si dovolit tahat ji, sudetskou Němku, tam, odkud byla jako sedmileté děvčátko vypovězena spolu se svou matkou, která ten „odsun“ v dobytčácích nepřežila? Tahat ji do země, která přestala být její vlastí? A zvládnou to, jít do té „cizí domoviny“ sám bez její pomoci? To byla tenkrát kvadratura mého kruhu, ve kterém jsem

se točil, takže kdyby bylo nepřišlo nějaké jiné pozoruhodné znamení, zůstal bych i nadále sedět, kde jsem seděl.

To znamení však přišlo. Byla to právě ona, která svou zvláštní vzíravostí pochopila, o čem jsem se bál s ní mluvit. Prokázala se tak jako ten čtvrtý anděl, který dostal za úkol přivést mě nazpátek tam, odkud mě ten první anděl vyvedl. Bylo to někdy na počátku roku 1993 zvečera, kdy mi najednou položila otázku: Nemyslíš, že by ses měl vrátit do vlasti? Překvapen tak přímou otázkou, zmohl jsem se jen na protiotázku: A co bude s tebou? A na to ona: Co by mělo být. Půjdu s tebou. Nebo si snad myslíš, že v Budějovicích vznikla teologická fakulta jen tak pro nic za nic? Tady v Římě se za tebe náhrada najde, ale tam ne. Mé čtvrté rozcestí, které se přede mnou rozevřelo, vrátit se či nevrátit, dostalo svou odpověď v jejím: Půjdu s tebou. A tak to všechno, co jsem teprve potom ve vlasti mohl vykonat, včetně toho, že tu dnes sedím, je též její zásluha.

Tito čtyři andělé se všichni významně zasloužili, ač každý jinak, o to, co jsem a co jsem až dosud vykonal. Za nimi však působil, jak to stále silněji vnímám, ten hlavní Režisér, totiž Ježíš Kristus zmrtvýchvstalý, do jehož „scénáře“, který pro mě připravil, jsem se jako dvaadvacitiletý vědomě a dobrovolně rozhodl vstoupit, ať to stojí, co to stojí. Jemu patří můj dík svrchovaný. Po něm i těm čtyřem jeho poslům, jakož i mým rodičům, a nakonec i vám, že jste mě tak trpělivě vyslechli.⁴⁵

Napište, co jste se dozvěděli o 4 andělech Karla Skalického.

Každý člen skupiny si vybere jednoho z andělů a napíše, co se o něm dozvěděl.

Mohou kreslit nebo doplnit fotografiemi z doporučených stránek, např. :

https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_T%C5%99eb%C3%ADn

<https://kardinalberan.com/cz/zivotopis/>⁴⁶

⁴⁵ <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=111&clanek=011112>

⁴⁶ https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_T%C5%99eb%C3%ADn
<https://kardinalberan.com/cz/zivotopis/>

Karel Skalický se vrátil do vlasti po roce 1989. Podívejte se na 4 emotikony. Představte si u každého z nich nějakou situaci ze života profesora Karla Skalického a dopište ji k němu.

Z rozhovoru

Pokud jsou sedmdesátiny příležitostí k bilancování práce, jaký význam dáváte zkušenostem z pobytu v zahraničí?

Veliký. Někdy mám dojem, že jsem musel odejít jen proto, abych mohl nyní dělat to, co dělám. Jestliže tady mohu být ještě něco platný, pak je to především proto, že čerpám ze všeho, co jsem získal během osmatřiceti let života v exilu. Práce, kterou nyní dělám, je pokračováním toho, co jsem dělal v minulosti. Umožňuje mi to skutečnost, že působím na Teologické fakultě Jihočeské univerzity, kde se dýchá stejně svobodně, jako se mi dýchalo na Lateránské univerzitě v Římě.

Proto jste se ze zahraničí vrátil na teologii do Českých Budějovic, a ne na věhlasnější fakultu pražskou?

Hlavní důvod byl ten, že zdejší teologická fakulta je svým postavením v trojúhelníku České Budějovice - Línec - Pasov velmi otevřená západnímu světu, z něhož jsem přicházel. Za druhé jsem se vracel do svého rodiště, kde ještě tenkrát žila moje matka. Třetí důvod hraničí s pověřivostí. Kdysi jsem se ještě jako oktáván setkal s

47

<https://www.shutterstock.com/cs/image-vector/pondering-emoji-single-finger-thumb-resting-75525374>

2

cikánkou, která mi věštila z ruky. Řekla mi, že mám své štěstí hledat směrem na jih. A tak jsem zůstal v jižních Čechách. Ostatně, hledat štěstí směrem na jih jsem šel i v roce 1956, když jsem emigroval do Itálie.

V římském exilu jste se stal druhým sekretářem kardinála Josefa Berana. Kdy jste se s ním setkal?

Setkal jsem se s ním hned poté, co přijel počátkem roku 1965 do Říma. Hlavně jsem se s ním ale setkával na Druhém vatikánském sněmu, protože jsem tam pracoval. Když skončila zasedání, pomáhal jsem kardinálovi nést jeho velkou tašku s dokumenty. Doprovázel jsem ho ven ze svatého Petra, kde jsem ho předal jeho sekretáři mons. Jaroslavu Škarvadovi, který už na něj čekal. Jednoho krásného dne mi mons. Škarvada říká: "Hele, Karle, já dostal nápad. Na práci u pana kardinála už prostě nestačím, nemohl bys mu se mnou dělat druhého sekretáře?" Přisvědčil jsem, že druhého sekretáře dělat budu, a tak jsem se dostal k panu kardinálovi.

A v čem spočívala vaše sekretářská práce?

Především ve vyřizování pošty pana kardinála. Mnoho korespondence si vyřizoval kardinál Beran osobně, ale další jsme mu vyřizovali my. Poštu jsem registroval, předkládal mu ji a bral v úvahu jeho připomínky. Pan kardinál dostával různé pozvánky na setkání, kde musel mluvit. Italsky proto psal promluvy pro různé příležitosti. A protože už z italštiny vyšel, nebo se k ní vlastně nikdy pořádně nedostal, tak jsme mu italštinu jeho projevů s mons. Škarvadou trochu vylepšovali. Někdy jsme mu dokonce přímo i jeho projevy psali. Pana kardinála jsme také doprovázeli na jeho zahraničních cestách. Například mons. Škarvada s ním byl ve Spojených státech, zatímco já třeba na ostrově Malta nebo na jeho cestě do Lurd či po Švýcarsku.

Kardinál Beran se nemohl do vlasti, kde vládli komunisté, vrátit, stejně jako Jaroslav Škarvada. Vy jste zase Československo nelegálně opustil. Mrzelo vás, že o vaše služby nebyl doma zájem?

Tak jsem to nevnímal a ani nepozoroval. Naopak, zájem o nás byl. Zejména v podzemních kruzích, se kterými jsme byli ve styku a spolupracovali spolu. Nakonec

se o nás zajímaly i ty vládní kruhy. Špiclovaly nás a občas proti nám něco napsaly a publikovaly.

Československo jste opouštěl nelegálně v polovině června 1956. Vzpomínáte si na okolnosti vašeho útěku?

No jistě, všechno mám velmi dobře zapsáno v paměti... Jako film... Byla to riskantní záležitost. Cítil jsem se jako štvaná zvěř, všechny smysly byly vypjaté a čekaly, ze které strany se najednou ozve: Ruce vzhůru! Byli jsme dva a utíkali spolu u Dolního Dvořiště přes zakázanou zónu, přes les, tři bariéry ostnatého drátu a nakonec přes řeku Malší. Přišli jsme do Rakouska přesně na místě, kde stojí mlýn, který se jmenuje Stiegersdorf. Odtud jsme se dostali až do Freistadtu, pak do Lince, Vídně a do Gerasu, kde jsem pobyl nějaký čas v premonstrátském klášteře. Pak jsem odjel do Říma, kde mě přijali do československé koleje Nepomucenum a já začal studovat na Lateránské univerzitě.⁴⁸

Počítali jste i s tím, že vás mohou na hranicích chytit?

Samozřejmě, že jsme s tím počítali, ale měli jsme naději, že projdeme. Také se nám to povedlo. Bylo mi tenkrát dvaadvacet, a v tomhle věku jste dost naivní a nepočítáte se vším možným nebezpečím. Myslím, že nám tehdy hrála do rukou úžasná a příznivá shoda okolností. Někdy mi připadá skoro jako zázrak, že jsme skutečně prošli. Celou dobu, když jsme šli k drátům, přšelo jako z konve. To bylo naše štěstí, protože psi nás nenavěťřili. Když prší, není také nic moc slyšet. V druhé bariéře drátů byla vypnutá elektrika, protože mezi první a třetí bariérou se nikdy nekosila tráva a tahle dlouhá mokrá tráva se dotýkala elektrických drátů. Když jsme štipali dráty, bylo přesně dvanáct hodin. Než jsme pak překonali Malší a dostali se na cestu do Freistadtu, trvalo to asi dvě hodiny. Přšelo přesně po dobu, kdy jsme přecházeli hranice. Jakmile

⁴⁸

https://www.google.cz/search?source=univ&tbm=isch&q=Katolick%C3%BD+t%C3%BDden%C3%ADk+2004/22+Sv%C3%A9+C5%A1t%C4%9Bst%C3%AD+hled%C3%A1m+na+jihu&fir=txhdazwnVzGAZM%252ClrYNwdwAKdDbpM%252C_%253BNl9WBpJ00OAhLM%252CzVwb5SlhJDHa6M%252C_%253Bq0Ljeng76mzZ7M%252Cjy4CfSvODYLvdM%252C_%253BLUWWM1VeFhtBxxM%252CGP46Q7Oex0NXYM%252C_%253B_AuJ_sORuWgODM%252CP7__FZblHz9lcM%252C_%253BmQKbCsFa2vwYrM%252Cx8ReMK1C61He5M%252C_%253BwlcqPk584E_FjM%252CiGkDKgDbrUQn3M%252C_%253BIt3To-spWHZHIM%252CN7fC7Z02o0nKJM%252C_%253BG7b-kQRImup6hM%252C70ysKd25D4CQXM%252C_%253BeL4ncUVzD_kURM%252ClrYNwdwAKdDbpM%252C_&usg=AI4_-kQzskrHMgN791R1ZLQ9aPeUT9T92g&sa=X&ved=2ahUKEwjlSr7gjqX1AhUFyqQKHQ5PBA4QJkEegQIKBAC&biw=1267&bih=604&dpr=1

jsme je přešli, najednou přestalo pršet a bylo krásně. Vysvitlo sluníčko a začal zpívat skřivánek.

Možná jste přišel na svět opravdu ve šťastný den...

Právě 20. května 1934, kdy jsem se v Hluboké nad Vltavou narodil, prý byla neděle. Navíc Hod Boží svatodušní a zároveň také den, kdy byla pout' Jana Nepomuckého. Místní kostel je totiž tomuto světcovi zasvěcený..

3. K zamyšlení-

Přečtěte si rozhovor s Karlem Skalickým a pokuste se formou metody "Pětílístek" zachytit pocit pana Karla Skalického při vyslovení slova „VLAST“ . Své pětílístky porovnejte s ostatními.

Ke slovu **Vlast** doplňte:

2 přídavná jména (Jaká může být vlast?)

3 slovesa (Jaké činnosti se pojí s vlastní?)

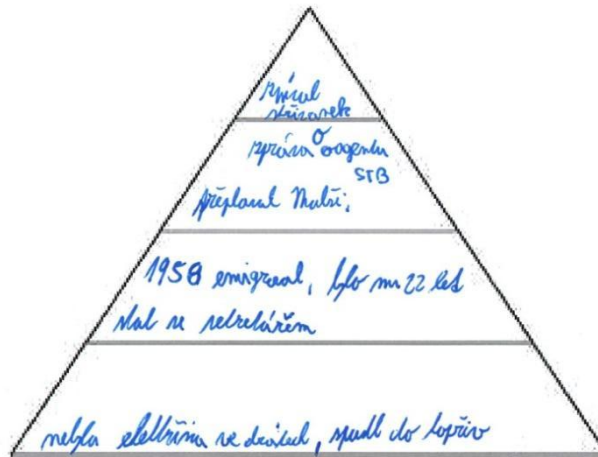
větu o 4 slovech (Jaké pocity se s vlastní pojí?)

1 podstatné jméno (Jaké jiné slovo vlast nejvíce vystihuje?)

Pětílístek

Příloha č. 17

Nyní je potřeba utřídit si získané informace. Pokuste se je do **pyramidy** zapsat podle důležitosti, kterou jim přikládáte. Nejdůležitější informaci napište na vrchol pyramidy a postupujte směrem dolů s těmi méně a méně důležitými.

2. Pracujeme s informacemi

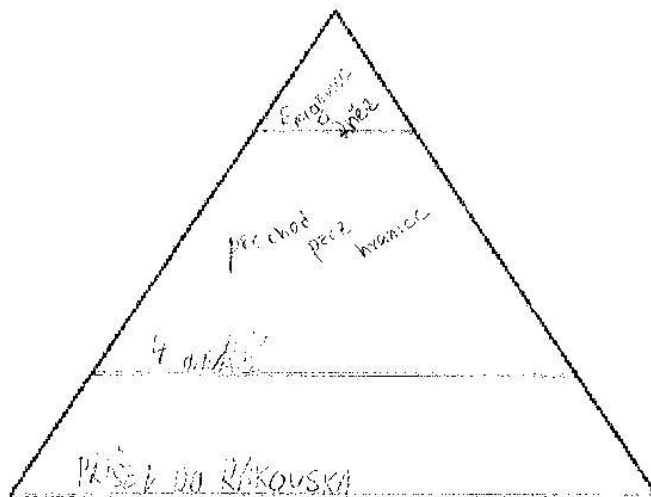
Čtyři andělé Karla Skalického

Posel, hebrejsky mal'ach, řecky angelos, prostě starým počeštěným a už klasickým slovem anděl. Dovolte mi tuto staroslavnou metaforu, která se velmi dobře hodí pro můj příběh. Vedli mě totiž v mém životě, postupně jeden po druhém, čtyři andělé. Ten první se jmenoval Vladimír Třebín, jenž byl pro mě ten nejpřevratnější. Ten druhý byl kardinál Beran. Ten třetí byl Vladimír Boublík a ten čtvrtý byla Monica Schreier.

Ten první byl řeholník, premonstrátský klerik, který byl dopaden při přechodu hranic a kterého pak čsl. rozvědka svými metodami přesvědčila s ní spolupracovat pod krycím jménem Suchý, jak vyplývá z dokumentů StB. A jelikož dostala nápad vyslat ho jako svého informátora do Říma, měl si najít, aby tam vypadal věrohodně, nějakého zájemce o kněžství a studium teologie a s ním přejít ilegálně hranice takřkajíc naostro, to znamená se vším tím putováním nocí přes močály a lesy, štěpáním trojí bariéry ostnatého drátu, přebroděním rozvodněné řeky a přechodem do Rakouska. Stalo se tudíž, že právě na velikonoční sobotu roku 1955 se ke mně přitočil muž tak o deset let starší a položil mi

Příloha č. 18

Nyní je potřeba utřídit si získané informace. Pokuste se je do **pyramidy** zapsat podle důležitosti, kterou jim přikládáte. Nejdůležitější informaci napište na vrchol pyramidy a postupujte směrem dolů s těmi méně a méně důležitými.

2. Pracujeme s Informacemi

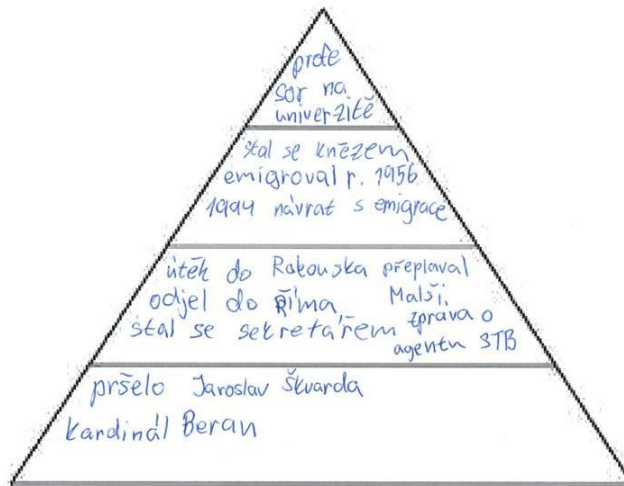
Čtyři andělé Karla Skalického

Posel, hebrejsky mal'ach, řecky angelos, prostě starým počestným a už klasickým slovem anděl. Dovolte mi tuto staroslavnou metaforu, která se velmi dobře hodí pro můj příběh. Vedli mě totiž v mém životě, postupně jeden po druhém, čtyři andělé. Ten první se jmenoval Vladimír Třebín, jenž byl pro mě ten nejpřevratnější. Ten druhý byl kardinál Beran. Ten třetí byl Vladimír Boublík a ten čtvrtý byla Monica Schreier.

Ten první byl řeholník, premonstrátský klerik, který byl dopaden při přechodu hranic a kterého pak čsl. rozvědka svými metodami přesvědčila s ní spolupracovat pod krycím jménem Suchý, jak vyplývá z dokumentů StB. A jelikož dostala nápad vyslat ho jako svého informátora do Říma, měl si najít, aby tam vypadal věrohodně, nějakého zájemce o kněžství a studium teologie a s ním přejít ilegálně hranice takřkajíc naostro, to znamená se vším tím putováním nocí přes močály a lesy, štipáním trojí bariéry ostnatého drátu, přebroděním rozvodněné řeky a přechodem do Rakouska. Stalo se tudíž, že právě na velikonoční sobotu roku 1955 se ke mně přitočil muž tak o deset let starší a položil mi

Příloha č. 19

Nyní je potřeba utřídit si získané informace. Pokuste se je do **pyramidy** zapsat podle důležitosti, kterou jim přikládáte. Nejdůležitější informaci napište na vrchol pyramidy a postupujte směrem dolů s těmi méně a méně důležitými.

2. Pracujeme s informacemi

Čtyři andělé Karla Skalického

Posel, hebrejsky mal'ach, řecky angelos, prostě starým počestným a už klasickým slovem anděl. Dovolte mi tuto staroslavnou metaforu, která se velmi dobře hodí pro můj příběh. Vedli mě totiž v mém životě, postupně jeden po druhém, čtyři andělé. Ten první se jmenoval Vladimír Třebín, jenž byl pro mě ten nejpřevratnější. Ten druhý byl kardinál Beran. Ten třetí byl Vladimír Boublík a ten čtvrtý byla Monica Schreier.

Ten první byl řeholník, premonstrátský klerik, který byl dopaden při přechodu hranic a kterého pak čsl. rozvědka svými metodami přesvědčila s ní spolupracovat pod krycím jménem Suchý, jak vyplývá z dokumentů StB. A jelikož dostala nápad vyslat ho jako svého informátora do Říma, měl si najít, aby tam vypadal věrohodně, nějakého zájemce o kněžství a studium teologie a s ním přejít ilegálně hranice takříkajíc naostro, to znamená se vším tím putováním nocí přes močály a lesy, štípáním trojí bariéry ostnatého drátu, přebroděním rozvodněné řeky a přechodem do Rakouska. Stalo se tudíž, že právě na velikonoční sobotu roku 1955 se ke mně přitočil muž tak o deset let starší a položil mi

Příloha č. 20

Karel Skalický se vrátil do vlasti po roce 1989. Podívejte se na 4 emotikony. Představte si u každého z nich nějakou situaci ze života profesora Karla Skalického a dopište ji k němu.

Pokud jsou sedmdesátiny příležitostí k bilancování práce, jaký význam dáváte zkušenostem z pobytu v zahraničí?

Veliký. Někdy mám dojem, že jsem musel odejít jen proto, abych mohl nyní dělat to, co dělám. Jestliže tady mohu být ještě něco platný, pak je to především proto, že čerpám ze všeho, co jsem získal během osmatřiceti let života v exilu. Práce, kterou nyní dělám, je pokračováním toho, co jsem dělal v minulosti. Umožňuje mi to skutečnost, že působím na Teologické fakultě Jihočeské univerzity, kde se dýchá stejně svobodně, jako se mi dýchalo na Lateránské univerzitě v Římě.

Proto jste se ze zahraničí vrátil na teologii do Českých Budějovic, a ne na věhlasnější fakultu pražskou?

Hlavní důvod byl ten, že zdejší teologická fakulta je svým postavením v trojúhelníku České Budějovice - Lince - Pasov velmi otevřená západnímu světu, z něhož jsem přicházel. Za druhé jsem se vracel do svého rodiště, kde ještě tenkrát žila moje matka. Třetí důvod hraničí s pověřivostí. Kdysi jsem se ještě jako oktáván setkal s

47

<https://www.shutterstock.com/cs/image-vector/pondering-emoticon-single-finger-thumb-resting-75525374>

2

Příloha č. 21

Karel Skalický se vrátil do vlasti po roce 1989. Podívejte se na 4 emotikony. Představte si u každého z nich nějakou situaci ze života profesora Karla Skalického a dopište ji k němu.

Z rozhovoru

Pokud jsou sedmdesátiny příležitostí k bilancování práce, jaký význam dáváte zkušenostem z pobytu v zahraničí?

Veliký. Někdy mám dojem, že jsem musel odejít jen proto, abych mohl nyní dělat to, co dělám. Jestliže tady mohu být ještě něco platný, pak je to především proto, že čerpám ze všeho, co jsem získal během osmatřiceti let života v exilu. Práce, kterou nyní dělám, je pokračováním toho, co jsem dělal v minulosti. Umožňuje mi to skutečnost, že působím na Teologické fakultě Jihočeské univerzity, kde se dýchá stejně svobodně, jako se mi dýchalo na Lateránské univerzitě v Římě.

Proto jste se ze zahraničí vrátil na teologii do Českých Budějovic, a ne na věhlasnější fakultu pražskou?

Hlavní důvod byl ten, že zdejší teologická fakulta je svým postavením v trojúhelníku České Budějovice - Linc - Pasov velmi otevřená západnímu světu, z něhož jsem přicházel. Za druhé jsem se vracel do svého rodiště, kde ještě tenkrát žila moje matka. Třetí důvod hraničí s pověrčivostí. Kdysi jsem se ještě jako oktáván setkal s

47

<https://www.shutterstock.com/cs/image-vector/pondering-emoticon-single-finger-thumb-resting-75525374>

2

Příloha č. 22

Karel Skalický se vrátil do vlasti po roce 1989. Podívejte se na 4 emotikony. Představte si u každého z nich nějakou situaci ze života profesora Karla Skalického a dopište ji k němu.

Z rozhovoru

Pokud jsou sedmdesátiny příležitostí k bilancování práce, jaký význam dáváte zkušenostem z pobytu v zahraničí?

Veliký. Někdy mám dojem, že jsem musel odejít jen proto, abych mohl nyní dělat to, co dělám. Jestliže tady mohu být ještě něco platný, pak je to především proto, že čerpám ze všeho, co jsem získal během osmatřiceti let života v exilu. Práce, kterou nyní dělám, je pokračováním toho, co jsem dělal v minulosti. Umožňuje mi to skutečnost, že působím na Teologické fakultě Jihočeské univerzity, kde se dýchá stejně svobodně, jako se mi dýchalo na Lateránské univerzitě v Římě.

Proto jste se ze zahraničí vrátil na teologii do Českých Budějovic, a ne na věhlasnější fakultu pražskou?

Hlavní důvod byl ten, že zdejší teologická fakulta je svým postavením v trojúhelníku České Budějovice - Lince - Pásov velmi otevřená západnímu světu, z něhož jsem přicházel. Za druhé jsem se vracel do svého rodiště, kde ještě tenkrát žila moje matka. Třetí důvod hraničí s pověrčivostí. Kdysi jsem se ještě jako oktáván setkal s

47

<https://www.shutterstock.com/cs/image-vector/pondering-emoticon-single-finger-thumb-resting-75525374>

2

Příloha č. 23

Karel Skalický Emigroval, protože se chtěl stát knězem

1. Hledáme informace

Kde hledat?

Údaje o Karlu Skalickém najdeme na pametnaroda.cz nebo listy.cz

Základní informace, které jste se o něm dozvěděli, napište k fotografii formou myšlenkové mapy.

KNĚZ		PŘEPRAVA VÁLŠI
Emigraci		VLOUHLÍ
nelegální přeshraniční		VYSPOKOJE NA VĚNĚNÍ SVĚTLICI
Emigraci do Německa		VĚNĚNÍ SVĚTLICI

Porovnejte svou **myšlenkovou mapu** se spolužáky.

V čem se shodujete? V čem se lišíte? Co vám chybí pro celkové pochopení příběhu.

Shodné informace

Rozdílné informace

Chybějící informace

PROFESOR MA UNIVĚŘTĚ		EMIGROVAL V R. 1956
1977 VYKORSTIL Z EMIGRACE		CHTEL SE STÁT KNĚZEM
NEZJSE A PAK PŘEKONALI		Přechod přes hranice
PLAŠI A DOSTALI SE NA		

Příloha č. 24

Karel Skalický Emigroval, protože se chtěl stát knězem

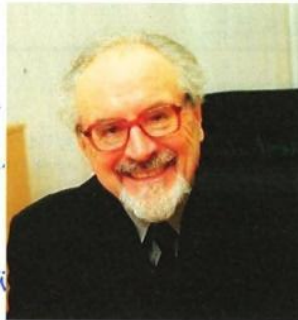
1. Hledáme informace

Kde hledat?

Údaje o Karlu Skalickém najdeme na pametnaroda.cz nebo listy.cz

Základní informace, které jste se o něm dozvěděli, napište k fotografii formou myšlenkové mapy.

byl to profesor na
univerzitě, stal se
knězem, působil přes hranice
připravoval mše, působil
spolupracoval pro mladé kněze

stal se sekretářem
de sekretářem u Karla
učitel do Rakouska
dělal do Vídně
učil kněze

Porovnejte svou **myšlenkovou mapu** se spolužáky.

V čem se shodujete? V čem se lišíte? Co vám chybí pro celkové pochopení příběhu.

Shodné informace

Rozdílné informace

Chybějící informace

musel odejít	musel odejít jít	Emigroval v roce 1956.
působil	byl to muž dvojitý kněz	1994 ministr do Čech
Kardinál Beran	pracoval Švédka	upraven o agentur STB
	kněz učitel kněz	
	kněz učitel v domě	
	kněz učitel	

Příloha č. 25

Karel Skalický Emigroval, protože se chtěl stát knězem

1. Hledáme informace

Kde hledat?

Údaje o Karlu Skalickém najdeme na pametnaroda.cz nebo listy.cz

Základní informace, které jste se o něm dozvěděli, napište k fotografii formou myšlenkové mapy.

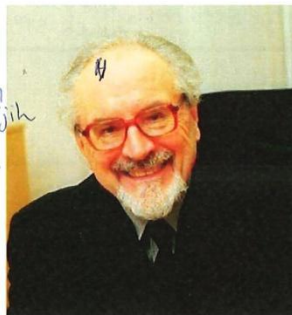
musel odejít

musel hledat směrem
na jih

bylo mu 22

Jaroslav Škvarda

Kardinál Beran

Pršelo jak z konve

Byli jsme dva a utíkali spolu

nebyla elektrika v drátech

špicovali je

zpíval skřivánek

Porovnejte svou **myšlenkovou mapu** se spolužáky.

V čem se shodujete? V čem se lišíte? Co vám chybí pro celkové pochopení příběhu.

Shodné informace

Rozdílné informace

Chybějící informace

musel odejít	profesor na Univerzitě	profesor na vys. škole
pršelo	stal se knězem	emigroval v roce 1956
Kardinál Beran	přeploval Maňši	1994 návrat z emigrace
	vystřelili po něm světlici	zpráva o agentu STB
	stal se sekretářem	
	útek do Rakouska	
	odjel do Říma	

Reflexe

Předkládaná diplomová práce je zaměřena na život a činnost česko-římského teologa, katolického kněze a pedagoga Karla Skalického. Člověka, který se odhodlal za svým cílem, za touhou po kněžství, utéci až za hranice komunistického Československa do Rakouska a posléze do Itálie. Proto uprchlictví a jeho zařazení do problematiky mezinárodní migrace jsou též tématem této práce. V kontextu je pojednáno o historii a příčinách migrace. V neposlední řadě je prostor věnován vybraným metodám interaktivní výuky a na nich založeném materiálu, jenž je využitelný při vyučování tématu uprchlictví v hodinách Výchovy k občanství na druhém stupni základní školy. Práce je rozdělena na dvě části.

První, teoretická část, se věnuje pojmům, které se týkají uprchlictví a migrace. Větší pozornost je věnována problematice vývoje uprchlictví po roce 1948 s hlubším aspektem na situaci v církvi. Dále práce poukazuje na důvody útěku emigrantů a některé osobnosti, které opustily svoji vlast. Předložená čísla a grafy upozorňují na vývoj emigrace, migrační ztráty a mapují, kdo jsou žadatelé o azyl v zemích Evropské unie.

Druhá, praktická část, předkládá vybrané výukové metody některých vzdělávacích organizací.

Navržený didaktický materiál, se týká života a díla Karla Skalického. Cílem realizované hodiny je rozvoj kritického myšlení, seznámení žáků s motivy emigrace a motivy k návratu do vlasti. K realizaci hodiny jsou použity metody kritického myšlení - práce ve skupinách, myšlenková mapa, pyramida, vyhledávání informací. Součástí je reflexe odučené hodiny. Závěr se práce dotýká současné mezinárodní situace. V příloze č. lze najít doporučení MŠMT pro práci se školními kolektivy ve vztahu k ruské agresi vůči Ukrajině.

The submitted diploma thesis is focused on the life and activities of the Czech-Roman theologian, Catholic priest and pedagogue, Karel Skalický. A man who, to pursue his desire for the priesthood went as far as to illegally cross the state border to get to Austria and to Italy. Therefore, refugees and their inclusion in the issue of international migration have become one of the topics of this work. The history and causes of migration are discussed in a greater context. Last part of the thesis is devoted to selected methods of interactive teaching and material based on them. This material can be used in teaching the

topic of refugees in Citizenship classes at the second stage of primary school. The diploma thesis is divided into two parts.

The first, theoretical part, deals with concepts related to refugees and migration. More attention was paid to the plight of refugees after 1948 with greater emphasis on the situation in the church. Furthermore, the work points out the reasons for the escape of emigrants and some personalities who left their homeland. The presented figures and graphs draw attention to the development of emigration, migration losses and show who are asylum seekers in the countries of the European Union.

The second, practical part, presents selected teaching methods of some educational organizations. The proposed didactic material concerns the life and work of Karel Skalický. The aim of the lesson is to develop critical thinking to acquaint pupils with the motives for emigration and for returning back to homeland. The methods of critical thinking are used to implement the lesson - working in groups, mind map, pyramid, information retrieval. It includes a reflection of the lesson taught.

The conclusion of the thesis concerns the current international situation. In the appendix No. you can find the recommendation of the Ministry of Education, Youth and Sports for work with school groups in relation to the Russian aggression against Ukraine.